

# BORONDATEZKO GIZARTE AURREIKUSPENEKO OINARRIZKO IKASTAROAREN

ESKULIBURUA



**EUSKO JAURLARITZA**



**GOBIERNO VASCO**

EKONOMIA ETA OGASUN  
SAILA

DEPARTAMENTO DE ECONOMÍA  
Y HACIENDA

ISBN: 978-84-457-3615-9



9 788445 736159

# Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Oinarrizko Ikastaroaren Eskuliburua



Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia  
Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

Vitoria-Gasteiz, 2021

## AURKIBIDEA

AURKIBIDEA.....	2
HITZAURREA .....	5
I. KAPITULUA. PENTSIO-SISTEMAK: SISTEMA PUBLIKOA ETA GIZARTE- AURREIKUSPEN OSAGARRIA .....	7
1. JATORRIA ETA HISTORIA .....	9
2. GIZARTE SEGURANTZAKO SISTEMENA PUBLIKOAK .....	10
2.1. GIZARTE-ZERBITZUEN SISTEMEN BABES-EKINTZA .....	11
2.2. SISTEMA PUBLIKOEN EZAUGARRIAK .....	14
3. GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIKO SISTEMAK .....	15
3.1. GIZARTE-AURREIKUSPENENKO SISTEMAREN JATORRIA ETA TESTUINGURUA .....	15
3.2. GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIAREN EZAUGARRIAK.....	18
3.3. GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIKO TRESNEN MODALITATEAK .....	19
4. GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIA EUSKADI: BORONDATEZKO GIZARTE-AURREIKUSPENENKO ERAKUNDEAK (BGAE).....	20
4.1. BGAEEN DEFINIZIOA ETA EZAUGARRIAK .....	20
4.2. MODALITATEAK .....	22
4.3. GIZA BALIABIDEAK .....	24
4.4. BAZKIDEAREN ESKUBIDEAK ETA BETEBEHARRAK.....	26
4.5. KONTINGENTZIAK .....	34
4.6. PRESTAZIOAK KOBRATZEKO MODALITATEAK.....	36
4.7. 5/2012 LEGEAREN 24.2 ARTIKULUKO PRESTAZIOAK.....	37
4.8. DESGAITASUNA DUTEN PERTSONENTZAKO ARAUBIDE BEREZIA .....	38
II. KAPITULUA. BGAEAK, GIZARTE-AURREIKUSPENENKO PLANAK ETA BESTE AURREIKUSPEN-TRESNAK BATZUK .....	41
1. BGAEEN FUNZIONAMENDUA .....	43
1.1. BGAEAK ERATZEKO PROZESUA .....	43
1.2. BGAEEN EGITURAZKO ALDAKETAK.....	45
1.3. GOBERNU-ORGANOAK.....	48
1.4. GAINBEGIRATZEKO, KONTROLATZEKO, IKUSKATZEKO ETA ESKU HARTZEKO ARAUBIDEA .....	51
1.5. ARAU-HAUSTEAK ETA ZEHAPENAK.....	54

1.6. EUSKADIKO BGAEREN ERREGISTROA .....	54
1.7. FEDERAZIOAK.....	55
1.8. GIZARTE AURREIKUSPENAREN EUSKAL KONTSEILUA .....	56
1.9. GOBERNU ONAREN POLITIKA ETA FUNTSEZKO FUNTZIOAK.....	57
1.10. BGAEEN AKTIBOEN GORDAILUA.....	58
2. GIZARTE AURREIKUSPEN OSAGARRIKO PLANAK .....	59
2.1. SORTZEA.....	59
2.2. ERREGELAMENDUA.....	59
2.3. BAZKIEEN ARTEAN DAGOEN LOTURAREN ARABERAKO MODALITATEAK .....	60
2.4. EKARPEN ETA PRESTAZIOEN ARAUBIDEAREN ARABERAKO MODALITATEAK .....	62
2.5. PLAN BAT BGAE BATEAN INTEGRATZEA .....	63
2.6. PLANEN BAT-EGITEA, ZATIKETA ETA AZKENTZEA .....	63
3. BESTE ERAKUNDE BATZUK .....	63
3.1. PENTSIO-PLANAK ETA -FUNTSAK.....	64
3.2. ASEGURU-KONTRATUA.....	67
3.3. GIZARTE-AURREIKUSPENENKO MUTUALITATEAK.....	68
3.4. ENPRESEN GIZARTE AURREIKUSPENENKO PLANAK (PPSE) ETA ASEGURATUTAKO AURREIKUSPEN PLANAK (PPA).....	71
4. ERAKUNDE PUBLIKO ESKUDUNAK .....	71
III. KAPITULUA. GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIAREN ESPARRU JURIDIKOA .....	73
1. SARRERA.....	74
2. OINARRIZKO ARAUDI SUBSTANTIBOA.....	74
2.1. EUROPAKO ESPARRUA.....	74
2.2. EUSKADIKO ESPARRUA .....	78
3. ZERGA-ARAUDIA.....	84
3.1. BGAEen ZERGA-ERREGIMENA .....	85
3.2. BAZKIDE SUSTATZAILE EDO BABESLEEN TRIBUTAZIO- ARAUBIDEA.....	86
3.3. BAZKIDE OSOEN EDO ARRUNTEN TRIBUTAZIO-ARAUBIDEA.....	87
4. GOBERNU-BATZORDEETAKO KIDEEEN BETEBEHARRAK ETA ERANTZUKIZUNAK. ZEHAPEN-ARAUBIDEA.....	92
4.1. GOBERNU-ORGANOEN KUALIFIKAZIOA ETA PRESTAKUNTZA...	93
4.2. URTEKO KONTUAK ETA KUDEAKETA-TXOSTENA.....	93

4.3. INBERTSIO-POLITIKA ONARTZEA.....	94
4.4. HIRUGARRENEK KUDEATZEKO, GORDETZEKO ETA ZAINTEKO BAIMENA.....	94
4.5. ZEHAPEN-ARAUBIDEA.....	95
IV. KAPITULUA. BGAEen INBERTSIOEN OINARRIZKO FINANTZA- PRINTZIOAK .....	96
1. SARRERA.....	98
2. EKARPENAK KAPITALIZATUZ ETA METATUZ .....	99
2.1. FINANTZA-KAPITALA .....	101
2.2. FINANTZA-INTERESA .....	103
2.3. KAPITALIZAZIO SINPLEA .....	104
2.4. KAPITALIZAZIO KONPOSATUA.....	107
2.5. KAPITALIZAZIO SINPLEKO ETA KONPOSATUKO FINANTZA- LEGEEN ARTEKO ALDEA.....	109
2.6. KAPITAL ANITZEN BALORAZIOA.....	113
3. INBERTSIOA: PRODUKTUAK ETA ZORRAK.....	115
3.1. INBERTSIOEN TIPOLOGIA .....	115
3.2. INBERTSIOAREN ERRENTAGARRITASUNA NEURTZEA .....	118
3.3. INBERTSIO-ESTRATEGIA.....	124
4. ZIKLO EKONOMIKOAK ETA INBERTSIO-POLITIKA .....	126
4.1. ZIKLO EKONOMIKOAK.....	126
4.2. INBERTITZAILEAREN PROFILA .....	127
4.3. BIZI-ZIKLOA INBERTSIO-ESTRATEGIA GISA.....	128
4.4. INBERTSIO-POLITIKA .....	129

## HITZAURREA

Gizarte Aurreikuspeneko oinarrizko ikastaro bat egitear zaude: etorkizun zalantzarriari leioa irekitzea. Demografiaren, jaiotza-tasaren eta bizi-itxaropenaren luzapenaren erronkek gizarte-ongizatearen etorkizuna eraldatzen ari dira, oro har, eta pentsioen arloan, bereziki.

Pentsio publikoen eta pentsio osagarrien eztabaida teorikoa/politikoa ahultzen ari da, zorionez luzaragoa den baina, kasu askotan, lan-karrera askoz laburragoak dituen gizarte bat babesteko beharraren aurrean. Sistema publiko ezinbesteko eta sendo baten edozein osagarri ezinbestekoa izango da kotizazio nahikorik lortzen ez duten egungo langileentzat.

Gizarte Aurreikuspen Osagarriari buruzko ikastaro hau bereziki Gizarte Aurreikuspeneko Erakundearen Gobernu Batzordeetako kideei zuzenduta dago. Horiek zalantzak argitzeko, beldurrak kentzeko eta zeregin horretan parte hartzearen eta erantzukizunaren garrantzia transmititzeko helburuarekin hasten dira lanean. Egungo eta etorkizuneko pentsio hobeak bilatzeko subjektu aktiboak baino izango ez diren terminoak, kontzeptuak eta tresnak hurbildu nahi dira, eta guztiok pentsio horietatik igaro behar dugu.

Helburu hori betetzeaz gain, pentsioen munduarekiko (aktuariala, juridikoa, ekonomikoa, soziala, politikoa edo sindikala) kezka agertzen duten ikasleei eta publiko orokorrari ere zuzentzen diegu ikastaroa.

Ez dut sarrera txiki hau itxi nahi, lehenik eta behin eskerrak eman gabe Sarrikoko UPV-Campuseko irakasleei, hain modu atseginean lagundu baitute bai Eskuliburu hau egiten bai Ikastaroa ematen: Manuela Escribano, Isabel Perea, Iñaki de la Peña, Asier Garayeta eta etorkizunean ilusioz beteriko proiektu honetan lagunduko duten guztiak.

Halaber, Eusko Jaurlaritzako Finantza Politikako Zuzendaritzako kide guztiei eta, bereziki, Jose Antonio Sanchez eta Nerea Respaldizari.

Azkenik, eskerrak eman nahi dizkizut ikastaro honetan parte hartu nahi duzulako. Izan ere, *a priori* gai horri buruzko interesa duzu, eta, horren ondorioz, erretiroa oraindik ere urrun dagoela pentsa dezakegu. Errealitatetik oso urrun, ondo dakizunez pentsioak beharrezkoak bihur baitaitezke gure bizitzako edozein unetan: baliaezintasuna, langabezia, gaixotasun larria, heriotza, erretiroa. Ikastaro honen arrazoi nagusiak hauek dira: aurreikuslea izatea, pentsioen

inguruko kontzeptuak ondo ulertzea eta, batez ere, arlo honetan iritzia ematea eta ekarpenak egitea.

Eskerrik asko.

Luis Carlos Izquierdo Goikoetxea

Responsable de Previsión Social Complementaria de Euskadi

Euskadiko Gizarte Aurreikuspen Osagarriaren arduraduna



# **I. KAPITULUA. PENTSIO-SISTEMAK: SISTEMA PUBLIKOA ETA GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIA**

Manuela Escribano  
Luis Carlos Izquierdo  
Nerea Respaldiza

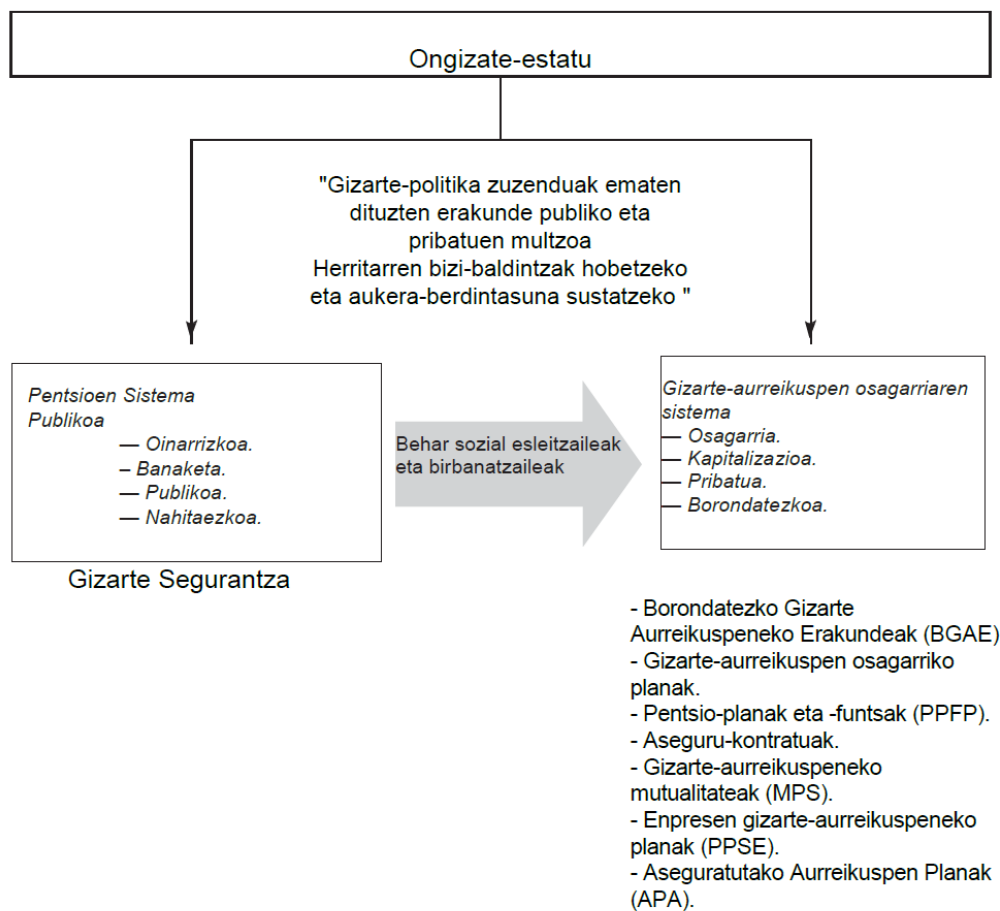
1. Jatorria eta historia.
2. Gizarte Segurantzako sistema publikoak.
  - 2.1. Gizarte-zerbitzuen sistemen babes-ekintza.
  - 2.2. Sistema publikoen ezaugarriak.
3. Gizarte-aurreikuspen osagarriko sistemak.
  - 3.1. Gizarte-aurreikuspeneko sistemaren jatorria eta testuingurua.
  - 3.2. Gizarte-aurreikuspen osagarriaren ezaugarriak.
  - 3.3. Gizarte-aurreikuspen osagarriko tresnen modalitateak.
4. Gizarte-aurreikuspen osagarria Euskadin: Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeak (BGAE).
  - 4.1. BGAEen definizioa eta ezaugarriak.
  - 4.2. Modalitateak.
  - 4.3. Giza baliabideak.
  - 4.4. Bazkidearen eskubideak eta betebeharrak.
  - 4.5. Kontingentziak.
  - 4.6. Prestazioak kobratzeko modalitateak.
  - 4.7. 5/2012 Legearen 24.2 artikuluko prestazioak.

#### 4.8. Desgaitasuna duten pertsonentzako araubide berezia.

Gizarte-aurreikuspen osagarria beste elementu bat da ongizate-estatu modernoan ezaugarri diren gizarte-babeseko sistemen barruan. Ongizate-estatu herritarren bizi-baldintzak hobetzera eta aukera-berdintasuna sustatzera bideratutako gizarte-politikak hornitzen dituzten erakunde publiko eta pribatuen multzoa da. Gizarte Segurantzako sistema publikoek osatzen dute haien nukleo nagusia, eta gizarte-aurreikuspeneko sistema pribatuek osatzen dituzte.

## 1. Irudia

### Ongizate-estatu



## 1. JATORRIA ETA HISTORIA

Europako Ongizate Estatuaren aitzindariak tradizio politiko eta kultural desberdinak zituzten bi herrialdetan sortu ziren, eta herrialde horiek ikuspegi desberdina izango zuten beren babes-sistemetan; alde batetik, Erresuma Batuan<sup>1</sup> eskaintzen zuten babesak izaera unibertsalagoa eta asistentzialagoa

<sup>1</sup> 1834an onartutako "New Poor Law" izenekoaren bidez, ordura arte karitatearen eta ongintzaren

zuen, eta ezaugarri horiek gizarte-babeseko eredu “anglosaxoia” definitzen dute; Bismarcken Alemanian, berriz, izaera profesionalagoa eta segurtatzekoa zuten, eta eredu hori “kontinentala” da<sup>2</sup>.

Baina Bigarren Mundu Gerraren ondoren eta 70eko hamarkadaren hasieran, babes sozialeko programa horiek herrialde aurreratu guztietara hedatu ziren, batez ere europarretara; gainera, horien edukia zabaldu egin zen, kontingentzia berriak babesteko. Bilakaera horren ondorioz, sistemak bateratu egin ziren, aipatutako bi ereduetatik zetozen figura babesleak baitzeuden.

Horren emaitza dira gaur egungo gizarte-babeseko sistemak, oso sistema konplexuak baitira; izaera asistentzialeko babes-figurak aseguratzaileekin konbinatzen dituzte; guztien zergekin finantzaturako babes unibertsaleko figurak eta afiliatuen kuotekin finantzaturako izaera profesionaleko beste batzuk; erakunde publikoak eta erakunde pribatuak; banaketako finantza-sistemak edo kapitalizazio-sistemak, etab. Herrialde bakoitzean figura eta sistema desberdinak egokitzen dira, beren beharrak ahalik eta modu eraginkorrean betetzeko pentsatuta.

Jarraitutako bide desberdinak bere arrastoa utzi du egungo Gizarte Aurreikuspen Osagarriko Sistemetan. Horrek azaltzen du, adibidez, tradizio anglosaxoia duten herrialdeetan (Erresuma Batua, AEB, Danimarka, Zeelanda Berria, etab.) Gizarte Aurreikuspen Osagarriko Sistema Pribatuek duten pisu handiagoa, aipatu dugun konbergentzia instituzionaleko prozesua gorabehera.

## **2. GIZARTE SEGURANTZAKO SISTEMENA PUBLIKOAK**

Gizarte Segurantzako sistema publikoak dira, herrialde guztietan eta, neurri batean zein bestean, gizarte-aurreikuspeneko sistemen muina. Horien inguruan eratzen eta egituratzen dira sistema pribatu osagarriak, herrialde bakoitzean forma eta erakunde ugari dituztenak.

---

mende zeuden pobreei laguntzeko sistema bat egituratu zuen. Legedi berri horrek kolektibo horri laguntzeko sistema zentralizatu bat ezartzea ekarri zuen. Sistema hori, funtsean, Ingalaterran eta Galesen zehar lantokiak sortuz gauzatu zen, eta, horrela, ordura arte zeuden laguntza-sistemak ezeztatu ziren, funtsean langabeziagatiko diru-laguntzak zirenak.

<sup>2</sup> 1883an gizarte-aurreikuspeneko lehen estatu-programak ezarri ziren.

## **2.1. GIZARTE-ZERBITZUEN SISTEMEN BABES-EKINTZA**

Hasieran pobreenak eta laneko istripuak edo gaixotasunak pairatzen zituzten langileak babesten saiatu baziren ere, urteetan zehar kontingentziak gehitu dira — bizitzako beharrian-egoerak —, eta Gizarte Segurantzako Sistemek babestea merezi dute. Horrela, gaur egun herrialde gehienek babestutako kontingentzia sorta zabala eskaintzen dute. Garrantzitsuenak zerrendatuko ditugu:

### **Erretiroa**

Erretiro-pentsioak langileak bizitza aktiboa utzi eta soldata jasotzeari uzten dionean sortzen den errenta-galera estaltzeko dira. Espainian, 2020an, erretiroa hartzeko adina 65 urtekoa da, baldin eta langileak gutxienez 37 urte eta 3 hilabete kotizatu baditu, eta 66 urtekoa, berriz, aurretik adierazitako kotizazio-aldira iritsi ez bada.

2027tik aurrera, erretiroa hartzeko adina Espainian 65 urtekoa edo 67 urtekoa izango da, gutxienez 38 urte eta erdi kotizatu diren edo kotizazio-aldi horretara iritsi ez diren kontuan hartuta, baina 35 urte baino gehiago kotizatu dituen, hurrenez hurren. Hala ere, adin hori baino lehen erretiroa hartzeko aukera ematen duten hainbat kasu daude, jardueraren (polizia, suhiltzaileak, itsasgizonak, meatzariak, etab.), desgaitasunaren, interesdunaren borondatearen, baldintza jakin batzuk betetzen badira, txanda-kontratuagatiko erretiro partziala, etab.

### **Ezintasun iraunkor osoa, absolutua eta baliaezintasun handia**

Herritarrek baliaezintasun-pentsio gisa ezagutzen dituzte, eta guztiz edo partzialki lan egin ezin dutelako eta, beraz, soldata-errentak galdu dituztelako sortzen den beharrian-egoera estaltzen dute.

Hiru egoera mota daude babestuta:

- Ohiko lanbiderako ezintasun iraunkor osoa. Langilearen ohiko lanbideko zeregin guztiak edo funtsezkoak egitea eragozten duen egoera da, betiere beste lan batean jardun badezake.
- Ezintasun iraunkor absolutua. Langileari edozein lanbide edo ofizio egitea

erabat eragozten dion egoera da.

- Baliaezintasun handia. Egoera horretan, pertsonak hirugarrenen laguntza behar du eguneroko ekintzarik errazenak egiteko (janztea, lekualdatzea, jatea, garbitzea, etab.).

### **Heriotza, alarguntasuna edo zurztasuna**

Afiliatutako langilearen heriotzak alarguntza-pentsioak, zurztasun-pentsioak edo senideen aldeko pensioak jasotzeko eskubidea sor dezake.

### **Langabezia**

Honela definitzen da langabezia: lan egin ahal eta nahi izanda, lana aldi baterako edo behin betiko galtzen dutenen egoera, edo enplegua erregulatzeko espediente bidez gutxienez lanaldiaren heren bat aldi baterako gutxitzen dutenena, dagokion soldataren galera edo murrizketa proportzionalarekin.

### **Mendekotasun larria edo handia**

Mendetasun-egoera honela definitzen da: adinaren, gaixotasunaren edo desgaitasunaren ondorioz, autonomia fisiko, mental, intelektual edo sensorialaren faltarekin edo galerarekin lotuta, eguneroko bizitzako oinarritzko jarduerak egiteko beste pertsona baten edo batzuen arreta edo laguntza garrantzitsuak behar dituzten pertsonen egoera iraunkorra, edo, desgaitasun intelektuala edo gaixotasun mentala duten pertsonen kasuan, haien falta konpentsatzeko beste laguntza pertsonal batzuk behar dituzten pertsonena.

Egoeraren larritasunaren arabera, hiru egoera bereizten dira:

**I. gradua** — Mendekotasun moderatua: pertsonak laguntza behar duenean eguneroko bizitzako oinarritzko jarduera batzuk egiteko, edo laguntza aldizkako edo mugatua behar duenean autonomia pertsonalerako.

**II. gradua** — Mendekotasun larria: pertsonak eguneroko bizitzako oinarritzko hainbat jarduera egiteko laguntza behar duenean, egunean bi edo hiru aldiz, baina zaintzaile baten laguntza iraunkorrik behar ez duenean edo autonomia pertsonalerako laguntza zabala behar duenean.

**III. gradua** — Mendekotasun handia: pertsonak laguntza behar duenean eguneroko bizitzako oinarrizko hainbat jarduera egiteko, egunean behin baino gehiagotan, eta autonomia fisiko, mental, intelektual edo sentsoriala erabat galdu duelako, beste pertsona baten laguntza ezinbestekoa eta etengabea behar duenean, edo laguntza etengabea behar duenean autonomia pertsonalik eza ordezteko.

### **Osasun-laguntza**

Amatasuna, gaixotasun arrunta edo profesionala, eta istripua (lanekoa izan edo ez) gertatuz gero, herritar babestuek behar duten osasun-laguntza jasotzeko eskubidea dute. Gizarte Segurantzaren osasun-laguntzaren helburua da sistemaren onuradunen osasuna eta lanerako gaitasuna zaintzeko edo berrezartzeko beharrezkoak diren mediku- eta farmazia-zerbitzuak ematea. Ez da prestazio ekonomiko bat, gauzatan baizik. Hau da, pentsioetan ez bezala, kasu honetan zerbitzu bat eman behar da.

### **Gizarte zerbitzuak**

Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte politiketako Sailak, Gizarte Zerbitzuen arloan, adierazi du gizarte-zerbitzuek pertsonen bizi-kalitatea hobetzen dutela, segurtasuna, autonomia pertsonala eta gizarte-kohesioa emanez. Gainera, bizi-ohitura osasungarriak eta zahartze aktiboa mantentzen laguntzen dute.

Gure autonomia-erkidegoan, gizarte-zerbitzuak bederatzi zorrotan daude antolatuta:

- 1.- Komuna biztanle guztientzat.
- 2.- Mendekotasun-arriskua.
- 3.- Bazterkeria-arriskua.
- 4.- Babesgabetasun-arriskua.
- 5.- Gizarte-larrialdiak.
- 6.- Genero-indarkeria.

7- Desgaitasun fisikoa, intelektuala edo sentsoriala.

8.- Gaixotasun mentala eta/edo nahasmendu mentala.

9.- Familia-ingurunea.

## **2.2. SISTEMA PUBLIKOEN EZAUGARRIAK**

### **Nahitaezkotasuna**

Sistema publikoen funtsezko ezaugarrietako bat nahitaezkotasuna da. Gizabanakoen borondatearen esku utziko balitz beren beharrizan-egoeren aurreikuspena eta babesa, haietako asko ez lirateke babestuko edo, behintzat, ez lituzkete babestuko beren beharrak asetzeko modu nahikoan. Horrek sistema babeslearen eraginkortasunik eza eta bidegabekeria sortuko luke; izan ere, Estatuak bere gain hartu beharko lituzke, azkenean, kotizatzen aritu diren baliabideekin aurreikusteko modukoak izan ez zirenak (herritarrak sentikorrak dira pobrezia-egoeren aurrean, eta botere publikoei esku hartzeko eskatzen diete).

### **Bi maila daude: kontribuziozkoa eta ez-kontributiboa**

Espaniako pentsio publikoak gehienbat kontribuziozkoak dira. Horrek esan nahi du proportzionaltasun-erlazioa dagoela kobratzeko eskubidea duenaren eta kotizatu denaren artean. Ezer kotizatu ez bada, ez da ordaindutakoaren araberrako prestaziorik jasotzeko eskubiderik izango.

Maila ez-kontributiboaren helburua da bizitzako inguruabar bereziengatik behar beste kotizatu ezin izan duten eta prestazio kontributiborako eskubidea lortu ez duten pertsonak babestea. Prestazio horiek Estatuko Aurrekontu Orokorren bidez finantzatzen dira. Hau da, herritar guztiok ordaintzen ditugun zergekin kotizaziopekoak ez diren pentsioak finantzatzen dira; kotizaziopekoak, berriz, Gizarte Segurantzako afiliatuek ordaintzen dituzten gizarte-kotizazioekin soilik finantzatzen dira.



## **Banaketa-eredua**

Kotizazioengatik une bakoitzean bildutakoa pentsioak ordaintzeko erabiltzen da. Horrela, Gizarte Segurantzak ez du funts metaturik, etorkizunerako zor bat baino ez. Kapitalizazio Sistema Alternatiboan langileen kotizazioak metatzen dira pentsioak ordaindu arte, eta banaketa-sistemarekin, berriz, belaunaldien arteko errenta-transferentzia gertatzen da.

Ilido horretan, banaketa-sistemak "belaunaldien arteko elkartasun-kontratu implizitu" baten isla dira. Kontratu horren bidez, belaunaldi bakoitzak bere gain hartzen du aurreko belaunaldien pentsioetako gastua, eta etorkizuneko belaunaldiek beren pentsioekin gauza bera egitea espero da.

Bi ereduak abantailak eta desabantailak dituzte, baina egia da banaketa-eredua hedapen ekonomikoko garai batean sortu zela, kapitalizaziokoa baino egokiagoa baitzen. Ziklo ekonomikoaren aldaketak eta aldagai demografikoen eraginak (jaiotza-tasaren murrizketa, bizi-itxaropenaren igoera, biztanleriaren zahartzea) arriskuan jarri dute ziklo horren bideragarritasuna, haren jaiotzaren aurkako testuinguruan.

## **Kudeaketa publikoa**

Sektore Publikoak kudeatu behar du pentsio-sistema bi arrazoirengatik: lehenengoa, sektore pribatuak kudeatzen dituen aseguruaren harreman aktuariala hausten duen banaketa-sistemaz ari garelako; hau da, haiek ezin dute banaketa-sistemarik aplikatu. Bigarrena, aseguru pribatuen ezaugarria polizen aniztasuna delako. Egia da hori eraginkorra dela, eta horregatik egiten dute, baina egia da, halaber, aniztasuna garestia dela. Espainiar guztientzako poliza bakar batek kudeaketa-kostuak aurrezteko eta prestazio gehiago ordaintzeko aukera ematen du.

### **3. GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIKO SISTEMAK**

#### **3.1. GIZARTE-AURREIKUSPENENKO SISTEMAREN JATORRIA ETA TESTUINGURUA**

Gure gizartearen eta gure inguruko zahartze demografikoak, jaiotza-tasaren beherakada nabarmenak eta bizi-itxaropenaren aldi bereko igoerak pentsio-

sistema publikoak osatzeko beharra planteatu zuten, zenbateko nahikoa pentsio bermatzeko.

Eusko Jaurlaritzaren datuen arabera, Euskadi egoeraren larritasunaren adibide argia da: Euskal biztanleriaren zahartzeak mendekotasun ekonomikoaren tasa handitzea dakar, 2010ean % 28,75 izatetik 2030ean % 44,93 izatera igaroko baita.

Bestela esanda, 2010ean 65 urteko edo gehiagoko pertsona bakoitzeko lan egiteko adinean 3,5 pertsona bazeuden, 2030ean 2,2 pertsona baino ez dira egongo.

Joera hori areagotu egingo da datozen hamarkadetan; izan ere, Euskadirentzat kalkulerik ez dagoen arren, Espainiarentzat eskuragarri dauden datuek mendekotasun-proporzioa<sup>3</sup> % 60 inguruan kokatzen dute 2050ean, 2030ean baino ehuneko 24 puntu gehiago.

Okertze horren funtsezko faktore bat biztanleriaren bizi-itxaropena handitzea da. Noiztik 2006tik 2020ra, Euskadin, jaiotzako bizi-itxaropena 3,3 urte igoko da gizonen kasuan eta 2,2 urte emakumeen kasuan; 65 urtetik gorako bizi-itxaropena, berriz, 2,2 urte igoko da gizonen kasuan eta 1,5 urte emakumeen kasuan.

Erronka demografiko honek banaketa-sistemaren bidez finantzatutako Gizarte Segurantzako sistema publikoei planteatzen dizkien iraunkortasun ekonomiko eta sozialeko arazoak direla-eta, beste aukera batzuk bilatu behar izan dira desoreka demografikoak mehatxatutako prestazio publikoak osatzeko. Azken batean, pentsiodunei diru-sarrereren maila egokia bermatzeko, errenta-iturriak eta babes-figurak dibertsifikatu behar dira.

Testuinguru sozioekonomiko hori izan zen, beraz, Aurreikuspen Sozialeko Sistema Osagarriak deiturikoen bultzada eragin zuen faktorea. Sistema pribatu horien inguruan, Europako, Estatuko eta EAEko arau-esparru bat garatu da, gorago deskribatutako egoerari aurre egitea ahalbidetzen duena.

Horrela sortu zen "hiru zutabeen teoria" izeneko eredua, Europako arau-esparruaren eraikuntza egituratzen duena. Lovainako Unibertsitateak proposatua, hiru aurreikuspen-maila edo -zutabe bereizten ditu. Lehenengo

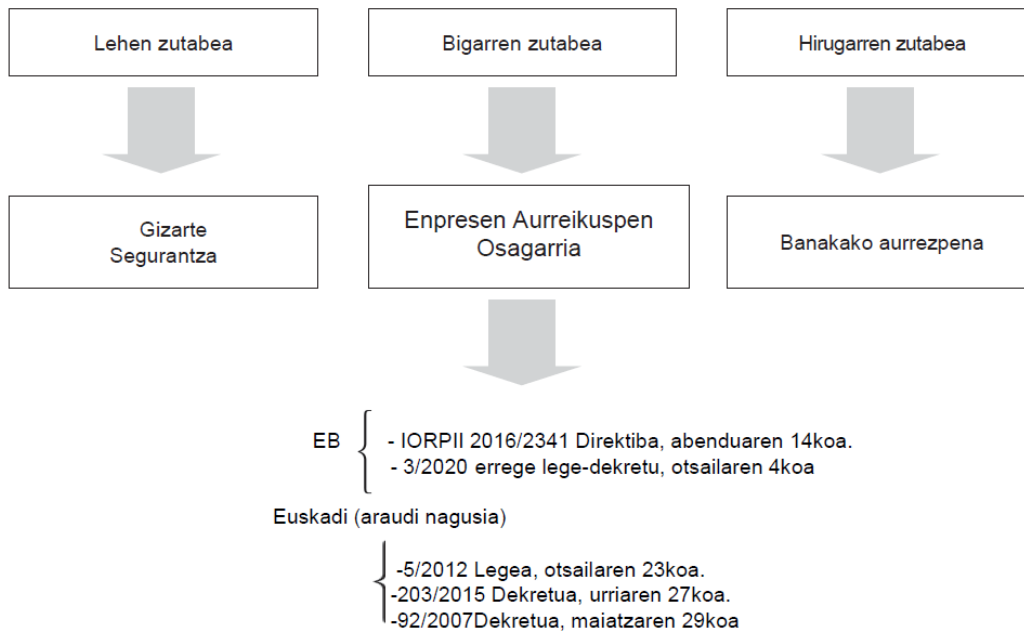
---

<sup>3</sup> Mendekotasun-tasa 65 urte edo gehiagoko pertsonen ehunekoa da, 15 eta 64 urte bitarteko biztanleriarekin alderatuta.

zutabea Aurreikuspen Sistema Publikoari buruzkoa da. Bigarren zutabea enpresen eta lan-harremanen eremuan sortzen diren okupazio- edo enplegu-izaerako erregimen pribatu eta osagarriek osatzen dute. Eta hirugarren zutabea epe luzearako Aurrezkiko Banakako Kontuek osatzen dute.

## 2. Irudia

### Pentsio-sistema osagarriei buruzko liburu berdeak gizarte-aurreikuspeneko hiru mailak ezartzen ditu



Aurreikuspen Sozial Osagarriak bigarren eta hirugarren zutabeak hartzen ditu. Bigarren zutabea herrialde bakoitzean aldatzen da: batzuetan nahitaezkoa da eta beste batzuetan borondatezkoa; batzuetan publikoa da eta beste batzuetan pribatua. Hura garatu duten herrialde gehienek kapitalizazio-sistemen bidez finantzatzen dute, indibiduala edo kolektiboa izan; horrek esan nahi du langile bakoitzak, bere ekarpenen eta/edo bere enplegatzailleek bere alde egindako ekarpenen bidez, bere erretiro-pentsioa edo bere kolektiboarena eraikitzen duela.

Hirugarren zutabea, funtsean, Aurrezpen Aurrezkiko Banakako Kontua da, pentsio indibiduala jasotzeko eskubidea sortzen duena, beste pentsiodun batzuekin loturarik izan gabe. Abantaila nabarmenen artean, ekarpenen malgutasun handia eta arrisku demografikoko egoeretan aldaezinak izatea daude.

### **3.2. GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIAREN EZAUGARRIAK**

Aurreikuspen Sozial Osagarriak, Aurreikuspen Sozial Publikoak ez bezala (adibidez, Gizarte Segurantzaren Sistema), ezaugarri hauek ditu:

#### **Borondatezkoa**

Tresna jakin bati atxikitzea langilearen edo haren ordezkarien mende dago enplegu-sistemen kasuan, edo norbanakoaren mende banakako sistemen kasuan.

#### **Sistema publikoaren osagarriak eta ez ordezkak**

Oro har, sistema publikoaren kontingentzia berberak dituzte, eta sistema publikoaren osagarri dira. Ondorioz, ez dute langilea, ez enplegu-emailea edo bazkide babeslea sistema publikoko kotizazioak egitetik askatzen.

#### **Kapitalizazio-eredua**

Bazkideek bizi aktiboan ematen duten dirua, kapital horiek sortzen dituzten interesekin batera, funts propio batean metatzen da, eta funts hori bazkideari onartzen zaizkion prestazio-eskubide guztien baliokidea da, estalitako kontingentziak betetzen direnean.

Eredu horretan ez da belaunaldien arteko birbanaketarik gertatzen, banaketa-sisteman gertatzen den bezala. Are gehiago, sistema indibidualetan eta ekarpen finkatuko enplegu-sistemetan (aurrerago definituko dira) ez da inolako elkartasunik sortzen gizabanakoen artean, elkartekide bakoitzak bere arriskua jasaten baitu. Aitzitik, prestazio definituko enplegu-sistemetan birbanaketa gertatzen da arrisku finantzarioak eta biometrikoak partekatzen dituzten kolektiboko kideen artean.

## **Izaera pribatua**

Herrialde bakoitzean kasu ugari dauden arren, Aurreikuspen Publikoko Sistemarekin alderatuta Sistema Osagarrien ezaugarri nagusiak honako taula honetan islatzen direnak dira:

### **3. Irudia**

	<b>Aurreikuspen publikoko sistema</b>	<b>Gizarte-aurreikuspen osagarria</b>
Estaldura	Oinarrizkoa	Osagarria
Finantzaketa	Banaketa	Kapitalizazioa
Izaera	Públikoa	Pribatua
Derrigortasuna	Bai	Ez

### **3.3. GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIKO TRESNEN MODALITATEAK**

Egoera desberdin askori aurre egiteko asmoz, aurreikuspen osagarriko hainbat tresna mota sortu dira, jarraian aztertuko ditugunak:

- Borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erankundeak.
- Gizarte Aurreikuspen Osagarriko Planak.
- Pentsio-planak eta funtsak.
- Aseguru-kontratuak.
- Gizarte-aurreikuspeneko mutualitateak.
- Enpresen Gizarte Aurreikuspeneko Planak.
- Aseguratutako Aurreikuspen Planak.

## 4. GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIA EUSKADI: BORONDATEZKO GIZARTE-AURREIKUSPENENKO ERAKUNDEAK (BGAE)

Euskadik, Gernikako Estatutuaren 10.23 artikulua<sup>4</sup> aitortutako eskumenak baliatuz, bere araudi propioa egin du gizarte-aurreikuspenaren arloan, neurri batean erakunde horiek gure lurraldean izan duten tradizio historiko sendo eta errotatik eratorrita. Araudi horren jatorria antzinako arrantzale-kofradiak, baserrien eta basoen sutearoak, heriotzen ermandadeak eta abar dira. Horrela, Euskadin Gizarte Aurreikuspen Osagarri hori BGAEen bitartez artikulatzea erabaki zen.

BGAEak, izenak berak eta araudiak adierazten duten bezala<sup>5</sup>, BGAEen Legean jasotako kontingentzietarako bazkide arruntei eta onuradunei dagokien estaldura ematera bideratutako aurreikuspen-jarduera egiten duten erakundeak dira, irabazi-asmorik gabe. Erakunde horiek Eusko Jaurlaritzaren ikuskaritzaren eta kontrolaren mende daude.

### 4.1. BGAEEN DEFINIZIOA ETA EZAUGARRIAK

BGAEak honela defini daitezke: Euskadin egoitza duten erakunde edo instituzio independenteak, mutualitate-izaerarekin eta irabazi-asmorik gabe, Aurreikuspen Publikoko Sistemaz bestelako izaera sozial eta boluntarioko aurreikuspen-formula bat eskaintzeko helburuarekin eratzen direnak, osatzen duten kideak edo haien ondasunak ustekabeko eta/edo aurreikusteko moduko inguruabar edo gertaeretatik babesteko helburuarekin.

Definizio horren arabera, **ezaugarri** hauek dituzte:

- **Erakunde edo instituzio independentea**; izan ere, eratzeko baldintza espezifikoak betetzen badituzte, nortasun juridiko propioa dute, izaera hori sustatzen duten bazkideena (pertsona fisikoak edo juridikoak) ez bezalakoa. Horregatik, hasiera batean, BGAEak ez du hirugarren erakundeen (kudeatzaileen) beharrik izango bere jarduera gauzatzeko.

---

<sup>4</sup> Artikulu horren arabera, Euskadik eskumen eskusiboa hartu du bere gain Gizarte Segurantzaren sartuta ez dauden mutualitateen arloan.

<sup>5</sup> Erakunde horien erregulazioa, funtsean, Eusko Legebiltzarraren otsailaren 23ko 5/2012 Legean, hura garatzeko erregelamenduan (urriaren 27ko 203/2015 Dekretuaren bidez onartua), BGAEen jardura jakin batzuk arautzen dituen maiatzaren 29ko 92/2007 Dekretuan eta Eusko Jaurlaritzako sailek BGAEei buruzko alderdi jakin batzuei buruz emandako zirkularretan dago.

- **Izaera mutualista**, kideen konfiantzan eta elkarrekikotasunean oinarritua. Hala, otsailaren 23ko 5/2012 Legearen zioen azalpenean bertan ezartzen denez, BGAEen jarduteko printzipioak honako hauek dira: kudeaketaren gardentasun-irizpideak eta bazkideek beren gobernu-jardueretan parte-hartze demokratikoa izateko irizpideak. Horregatik, gure herrialdean aspalditik errotutako tradizio mutualista edo solidaria egokitzen dira.
- **Irabazi asmorik eza**, bai erakundearena, bai erakundeko kideena, berariaz ezarri baita dibidenduak banatzeko edo merkataritza-negozio simulatu bat estaltzen duten beste entrega batzuk egiteko debekua, bai eta erakundearen ordezkarien eginkizuna doan betetzea ere.
- Eusko Jaurlaritzaren **administrazio-kontrolaren mende** egotea, bai eta haren antolaketari eta jardunbideari buruzko barne-kontrolako hainbat prozeduraren mende ere.
- Nahitaezko Aurreikuspen Publikoa osatzen duten aurreikuspen-sistemen **Aurreikuspen Sozial Osagarriaren helburu zehatza**.
- **Borondatezkoa da**, BGAEetara atxikitzea borondatezkoa den heinean, eta horrek sistema publikoaren arteko aldeak eragiten ditu. Bazkide edo kolektibo bakoitza askatasunez sartuko da erakundeko kide, eta, elkartu ondoren, ekarpenekin eta prestazioekin lotutako eskubide eta betebeharrak berberak izango ditu.
- **Gertakizun zehatzen babesa**, eskuliburu honetako 1.4.5 atalean garatuak.
- **Aurreikuspen-planen bidez antolatzea:**

Honela definitzen dira: erretiroa, heriotza, ezintasun iraunkorra, luzaroko langabezia edo gaixotasun larria eta horiek lortzeko baldintzak kontingentzietarako ekarpen eta prestazioen araubidea bideratzen eta arautzen duten akordioak. Prestazioen araudietan zehazten dira eta horiek kalkulatzeko kapitalizazio-sistema finantzario eta aktuarialak aplikatzen dituzte.

Aurreikuspen-planek beren ekarpen- eta prestazio-sistemak bideratzen eta arautzen dituzte, eta BGAEa da, berezko nortasun juridikoarekin, barneko funtzionamendu-arauen arabera biltzen eta kudeatzen dituen erakundea.

BGAEek sustatzaile edo bazkide babesle adina aurreikuspen-plan osa ditzakete.

- **Lurralde-eremu espezifikoa**, BGAEek Euskadin izan behar baitute egoitza soziala.
- **Izen espezifikoa**: erakundearen izenaren ondoan nahitaez agertu beharko da "borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundea" eta horren modalitatea (Enplegua, Banakoa, Elkartua edo Zehaztu gabea).

## 4.2. MODALITATEAK

**Estalitako kontingentziei** dagokienez, bi modalitate ditugu:

- **Kontingentzia pertsonalak** estaltzen dituzten BGAEak: erretiroa, ezintasun iraunkorra edo baliaezintasuna, heriotza, gaixotasun larria, iraupen luzeko langabezia eta mendekotasuna.

Atal honetan sartzen dira izaera txikiko beste kontingentzia pertsonal batzuk ere, hala nola aldi baterako ezintasuna, familia-laguntzak, gastu medikoak, ikasketa ofizialak, etab.

- Honako gai hauei buruzko kontingentziak estaltzen dituzten BGAEak: lan-jarduerari edo jarduera profesionalari lotutako bazkideen ondasunetan kalteak eta galerak (ganadua, etxebizitza, ontziak), bai eta bazkidearen ehorzketa-gastuak ere.

Bazkideen izaeraren eta loturaren arabera, lau modalitate ditugu:

- **Banakako modalitateko BGAEak**: horien bazkide sustatzaile edo babesleak finantza-erakundeak dira, eta arestian aipatutako kontingentzia pertsonalen estaldura-jarduerak garatzen dituzte horietan sartutako bazkide arruntentzat, pertsona fisikoak badira, eta horien artean ez dago aldez aurretik entitatean sartzea eragin duen loturarik.
- **Enplegu-modalitateko BGAEak**: langile funtzionarioen edo estatutupekoen kasuan, bazkide babeslearekin lan- edo zerbitzu-harremana dutenak edo izan dutenak, edo kooperatibetako eta lan-sozietateetako bazkide langileak edo lan-bazkideak direnak, baldin eta negoziazio kolektiboaren, enpresa-itunaren edo langilearen alde bakarreko erabakiaren bidez sartu badira.



Enpleguko BGAEtzat hartzen dira, halaber, beren lanbidearekin lotutako loturaren bat daukaten bazkide arruntak dituzten erakundeak.

- **Erakunde elkartuak:** beren artean lanekoa ez den eta lanbide-jardunarekin lotuta ez dagoen elkarte-lotura bat duten kideak dira.
- **Bereizi gabeko erakundeak:** beren kideek lanekoak ez diren loturak dituzte, eta kontingentzia ez-pertsonalak estaltzeko jarduerak egiten dituzte.

Azkenik, **lehentasunezko BGAE** kalifikazioa izango dute gizarte-aurreikuspeneko lehenetasunezko planak soilik osatzen dituzten enplegu-erakundeek.

Lehenetasunezko gizarte-aurreikuspeneko planak dira 1.4.1 epigrafean jasotakoaren arabera eratzen diren eta honako baldintza hauek betetzen dituzten enplegu-planak:

1. **Diskriminaziorik ezaren printzipioa:** gutxienez urtebeteko antzintasuna duten langile guztiei planean bazkide oso gisa sartzea bermatzen die.
2. **Gutxieneko babes-ekintza:** erretiroa, ezintasun iraunkorra, baliaezintasuna eta heriotza estali beharko dituzte gutxienez.
3. Bazkide babesleen eta bazkide osoen artean **partekatutako ekarpenak.**

Autonomoen kolektiboan eta kooperatibetan eta lan-sozietateetan, ekarpenak ezarritako erregelamenduaren arabera izango dira.

4. **Mugikortasun mugatua:** lehenetasunezko enplegu-planen mugikortasuna lehenetasunezko beste enplegu-plan batzuetara bakarrik egin ahal izango da.

5. **Erreskatea ezinezkoa izatea:** estalitako kontingentziak gertatu arte ezin izango da dirua aurretiaz berreskuratu.

6. **Errenta moduko prestazioak:** plan horietako gutxieneko gertakariei dagozkien prestazioak biziarteko errenta gisa kobratu beharko dira, eta finantza-errentak gutxienez 15 urtez jasotzeko aukera egongo da, umezurtz-prestazioak izan ezik.

7. **Jarraipen Batzordea,** osaera paritarioarekin.

Lehentasunezko Gizarte Aurreikuspeneko Plan baten Erregelamenduak, lehen aipatutako baldintzez gain, honako hauek bete beharko ditu:

- Izendapenean lehentasunezko zat jotzea.
- Planaren Jarraipen Batzordeak zehazten dituen osaera, eskumenak eta erantzukizunak.

#### 4.3. GIZA BALIABIDEAK

## 4. Irudia Elementu pertsonalak

- Bazkide sustatzailea:
  - Konstituzioan sustatu eta ekarpenak egiten ditu.
- Bazkide babeslea:
  - Zuzeneko onurarik gabe.
  - Mantentzea eta garatzea.
  - Bazkideen aldeko ekarpenak egiten ditu.
- Bazkide osoa edo arrunta, zeinaren intereserako BGAEa sortzen baita:
  - Aktiboa, ondarea eta eskubideak metatuz egiten du ekarpena.
  - Pasiboa, kontingentzia sortu ondoren, prestazioa jasotzen du.
  - Etenda, eskubideak ditu, baina ez du laguntzen.
- Heriotza sozioaktibo, pasibo edo etenagatiko prestazioaren onuraduna.

BGAEak askatasunez era ditzakete partikular, elkarte, enpresaburu indibidual, merkataritza-sozietate eta erakunde publiko edo pribatu guztiek, eta **hiru bazkide mota** izan ditzakete:

- **Bazkide sustatzaileak:** erakundearen eraketa sustatzen duten eta BGAEaren sorreran eta eraketan ekarpenak egiten dituzten subjektuak (pertsona fisikoak edo juridikoak) dira, BGAEaren gobernu-organoetako kide izanik, erakundearen estatutuen eta unean-unean indarrean dagoen araudiaren arabera.

- **Bazkide babesleak:** beren jarduerarekin eta adostutako ekarpenekin BGAE baten garapenean eta mantentzean parte hartzen duten pertsona fisiko edo juridikoak, zuzeneko onurarik lortu gabe, baina estatutuen arabera beren gobernu-organoetan parte hartzen dutenak.
- **Bazkide oso edo arruntak,** haientzat edo haien onuradunentzat prestazioren bat lor dezaketen pertsona fisikoak. Gauzen gaineko arriskua dagoenean, arriskuan dauden ondasunei dagokienez eskubide edo interes legitimoa dutenak.

**Bazkide arrunten modalitate** hauek egon daitezke:

- **Bazkide aktiboak:** beren kabuz edo hirugarrenen izenean egindako ekarpenen bidez haientzat edo haien onuradunentzat prestazioren bat jasotzeko eskubidea duten pertsonak.
- **Bazkide pasiboak:** bazkide aktiboak izan arren, prestazioaren zuzeneko titular bihurtzen direnak subjektu babestu gisa kontingentziaren ondoren.
- **Etendura egoeran dauden bazkideak:** bazkide aktiboak izan arren, ekarpenik egiten ez dutenak, ez beren kabuz, ez hirugarrenen izenean.

Bazkideez gain, onuradunak izango dira kausatzailearekin duten harremana dela-eta gertakari baten ondoren prestazioaren titular bihurtzen diren pertsona fisikoak.

Heriotza-kasuetan **onuradunak izendatzeko**, honako arau hauek hartuko dira kontuan:

- **Ekarpen finkatuko planetan,** bazkideek askatasunez izendatu ahal izango dituzte onuradunak. Halakorik ezean, BGAEen estatutuen edo erregelamenduen arabera izendatuko dira, eta, azkenik, ordezkotza zuzenbide osagarria erabiliko da.
- **Prestazio finkatuko planetan** eta plan mistoetan, erakundearen estatutuetan edo erregelamenduetan araututakoa beteko da.

Bazkideek eta onuradunek gobernu-organoetan parte hartzeko edo ordezkotza egoteko eskubidea dute, estatutuetan eta erregelamenduetan ezartzen den moduan.

#### 4.4. BAZKIDEAREN ESKUBIDEAK ETA BETEBEHARRAK

##### Bazkideen eskubideak

BGA Eetako edozein modalitatetako bazkide guztiek gutxieneko eskubide jakin batzuk dituzte aitortuta, eta Estatutuen aldaketa baten bidez zabaldu daitezke.

Gutxieneko eskubide horiek honako hauek dira:

- **Batzar orokorretako bileretan parte hartzea**, bere kabuz edo ordezkari baten bidez, kasuan kasuko estatutuetan aurreikusitakoaren arabera, eta, hala badagokio, gobernu-batzordeetako kide gisa duten zuzendaritzan eta ordezkaritzan.
- Entitateko organoetako karguak **aukeratzea** eta kargu horietarako **hautatuak izatea**.
- Estatutuetan ezarritako **prestazioak jasotzea**.
- Erakundearen egoerari buruzko **informazioa jasotzea**.

##### Eskubide ekonomikoak

**Gizarte-aurreikuspeneko planetan**, honako hauek dira eskubide ekonomikoak:

- **Ekarpen definitukoak** badira, bazkide arruntari dagokion kuota zatia, ekarpenen, etekinen eta gastuen arabera, Gizarte Aurreikuspeneko Planaren Erregelamenduaren arabera.

Erregelamendu bakoitzak administrazio-gastuengatik kendu beharreko ehuneko adierazi beharko du. Ehuneko hori plan bakoitzaren ondarearen, errendimenduaren edo bien gainean aplikatuko da.

- **Prestazio definitukoak** badira, gertaera eragilearen arabera dagokion prestazioa, Planaren Estatutuetan eta Araudian ezarritakoaren arabera, hurrengo idatz-zatian ezarritakoa salbu.
- **Prestazio finkatuko lehentasunezko planetan**, erabilitako sistema aktuarialaren arabera dagokion hornidura matematikoa.

- **Plan mistoetan**, aurreko paragrafoetako araubidea aplikatuko da.

### **Eskubide ekonomikoak: banantzea eta dibortzioa**

Ezkontza-deuseztasun, banantze eta dibortzio kasuetan, baldin eta ebazpen judizial irmoa badago, eta ebazpen horrek eskubide ekonomikoak ezkontideen artean banatzea badakar, erakundeak eskubideak biei esleitzea baimenduko du, epaian ezarritakoaren arabera. Esleipena egiten denetik, bazkide bakoitzak bere aldetik jarraituko du planean parte hartzen. Enplegu-planetan, enplegurik ez duen ezkontideak bazkide etenaren izaera hartuko du.

Prestazio finkatuko planetan, Planaren Estatutuetan ezarritakoa beteko da.

### **Eskubide ekonomikoak mobilizatzea. Baldintzak**

Aurreikuspen-planak osatzen dituzten BGAEek beren estatutuetan ezarriko dute bazkide arruntak eta onuradunak beren eskubide ekonomikoak beste aurreikuspen-plan batera mugitzeko duten eskubidea, honako arau hauen arabera:

**Lehenengoa.** Norbanakoaren modalitateko planetan, eskubide ekonomikoak mobilizatzeke:

- a) Onuradunen eskubide ekonomikoak mobilizatu ahal izango dira, baldin eta norberak hala eskatzen badu eta prestazioa bermatzeko eta ziurtatzeko baldintzek horretarako aukera ematen badute.
- b) Bazkide arrunta edo onuraduna idatziz zuzendu beharko zaio eskubideak jasotzea nahi duen BGAERI, eta bertan bazkide gisa sartzeko eskatu beharko dio, bazkide arrunta ez bada, eta funtsak jasotzea onar dezala. Gainera, mobilizazioa eskatzen duen erakundea eta plana identifikatuko ditu. Xederakundeari baimen bat erantsiko dio, haren izenean jatorrizko erakundeari eska diezaion bere eskubideen zenbateko osoa edo zati bat mobilizatzeke, bai eta eskubide horiek sorrarazi zituen lehen ekarpenaren dataren ziurtagiri bat ere.
- c) Mobilizazioa egiteko gehieneko epea bost egun baliodunekoa izango da, jatorrizko erakundean dokumentazioa aurkezten denetik zenbatzen hasita.

**Bigarrena.** Enplegu-modalitateko planetan, ekarpen definitukoetan zein prestazio definitukoetan, eskubide ekonomikoak mobilizatu ahal izateko, bazkide arruntak bazkide babeslearekin duen lan-harremana amaitu egin beharko da. Eskubideak oso-osorik mobilizatuko dira, eta lehentasunez beste enplegu-plan batera mobilizatuko dira, eta, halakorik ezean, beste aurreikuspen-plan ba.

Estatutuetan mobilizaziorako ezarritako epea ez da bi urtetik gorakoa izango lan-harremana amaitzen denetik kontatzen hasita. Interesdunak eskatu ondoren, Erakundeak bi hilabetetik beherako epean egin beharko du.

Eskubideen mobilizazioa, bazkide pasiboen eta enplegu-planen onuradunen kasuan, haien estatutuetan ezarritakoa kontuan hartuta egingo da.

**Hirugarrena.** Elkartutako modalitateko planetan eskubide ekonomikoak mobilizatzea estatutuetan jasoko da, eta, oro har, banakako modalitatean ezarritako irizpideei jarraituko zaie. Elkarte-lotura hausten den kasuetan, enplegu-modalitatean ezarritako irizpideei jarraituko zaie.

Eskubide ekonomikoak mobilizatzeak ez dio inolako gasturik eragingo bazkide arruntari edo onuradunari, ez eta eskubide horien murrizketarik ere.

### **Mobilizazioaren beste eskubide osagarri batzuk**

BGAE indibidualen eta elkartuen estatutuetan eta gizarte-aurreikuspeneko plan indibidualen eta elkartuen erregelamenduetan, bi eskubide hauek ezarriko dira:

1. **Lehenengo ekarpena** hamar urte baino lehenagotik egin duen bazkidearen dirua osorik edo zati batean erreskatatzea.
2. **Bazkide etenaren izaera hartzeko aukera**, prestazioa jasotzeko eskubideari eutsiz, babestutako gertakizuna gertatuz gero.

Enpleguko BASEen Estatutuetan eta Enpleguko Aurreikuspen Sozialeko Planetan, lehentasunezkoak izan ala ez, eta **lan-harremana hausten den eta eskubide ekonomikoen mobilizazioa gauzatu ezin den kasuetarako**, honako bi aukera hauek soilik ezarriko dira:

1. Ekarpenak egiten jarraitzea eta dirua jasotzea.

2. Prestazioak jasotzeko eskubideari eustea, egindako ekarpenen proportzioan. Kasu horretan, bazkide etenaren izaera hartuko du.

Enpleguko aurreikuspen-planak erretirorako pentsatutako produktuak dira. Beraz, prestazioaren kobrantza erretiratzeko adina iristen denean edo langileak baliaezintasuna edo mendekotasuna duenean baino ez da kontuan hartzen. Erreskatea ezingo da egin enpresarekin lan-harremana amaitzen bada. Hala ere, badira salbuespen batzuk: gaixotasun larria eta luzaroko langabezia.

### **Inbertsio Estrategia aukeratzeko eskubidea**

Erretiroko kontingentzia ekarpen definitukoa den Aurreikuspen Sozialeko Planak artikulatzen dituzten BGAEek aurreikuspen-planen multzo bat ezarri ahal izango dute, arrisku- eta errentagarritasun-konbinazio desberdinekin, adina, inbertsio-estrategia, bazkideen egoera edo kolektiboaren ezaugarriak kontuan hartuta.

Gobernu Batzordeak inbertsio-aukeren errentagarritasun- eta arrisku-kopurua eta -ezaugarriak bazkideen eta onuradunen beharretara egokitzen direla zainduko du. Halaber, plan bakoitzaren inbertsio-helburuak identifikatuta eta dokumentatuta daudela zainduko du, kontrolatu eta berrikusi ahal izateko.

Arauegietan eta planen inbertsio-printzipioen adierazpenetan, aukera bakoitzerako errentagarritasuna/arriskua binomioa identifikatuko da.

Gizarte-aurreikuspeneko plan bermatuek edo BGAEak inbertsioaren emaitza bermatzen duen planek gehienez ere hamar urteko epea izan dezakete.

### **Bizi-zikloaren inbertsio-estrategia**

Ekarpen finkatuko gizarte-aurreikuspeneko planak artikulatzen dituzten **banakako modalitateko BGAEek** bizi-zikloaren inbertsio-estrategia bat eskaini beharko diete beren bazkideei, gutxienez hiru eta gehienez bost aurreikuspen-planekin, arrisku eta errendimendu konbinazio desberdinak dituztenak.

**Enplegu modalitateko edo modalitate elkartuko BGAEek** bizi-zikloaren inbertsio-estrategia arautuko dute, Batzar Nagusiak onartzen badu. Gobernu Batzordeak txosten bat igorri beharko dio Batzarrari, estrategia hori arautzea komeni den ala ez adierazteko, eta onartu edo baztertu egingo da. Errefusatzen bada, hiru urtean behin berriro ebaluatuko da komenigarritasuna, adierazitako

prozeduraren arabera.

Bizi-zikloaren inbertsio-estrategia osatzen duten aurreikuspen-planak **lehenetsitako plantzat** hartuko dira, hau da, BGAE batean integratzen den bazkide bati automatikoki esleitzen zaizkion planak, aukera horren berri eman ondoren, gizarte-aurreikuspeneko beste plan bat berariaz hautatzen ez badu.

BGAEek xehetasunez azalduko dituzte lehenetsitako planen errentagarritasun garbiaren helburuak eta helburu hori lortzeko jarraitu beharreko estrategia. **Plan lehenetsi bakoitza** bazkideen erretiro-itxaropenen arabera definituko da, eta, bereziki, ohiko erretiro-adinera arte geratzen den urte kopuruaren arabera. BGAEak zehaztu beharko du bazkidea une bakoitzean zein plan lehenetsitan integratuko den, aipatutako aldi eta itxaropenen arabera.

**Dagokion plan lehenetsiaren** bazkideari jakinarazi beharko zaio, eta beste aukera bat hautatu nahi badu, idatziz jasoko du hori. Hilabeteko epea du aukera hori gauzatzeko.

Bizi-zikloaren inbertsio-estrategia osatzen duten **plan lehenetsiak** gutxienez hiru urtean behin berrikusi beharko dira. Aldaketa garrantzitsuren bat gertatuz gero, bazkideei berehala eman beharko zaie horren berri.

### **Enpleguko gizarte-aurreikuspeneko planetan edo plan elkartuetan sartutako kolektiboetako bazkideek BGAEa aukeratzeko duten eskubidea**

Enpleguko Aurreikuspen Sozialeko Planek eta elkartuek, sustatzaileek legitimoki hartutako erabakiaren bidez eta dagokion administrazio-baimenaren ondoren, planari atxikitako bazkideak eta aktiboak aldeztu aurretik onartu dituen beste BGAE batera lekualdatu ahal izango dituzte. Jatorrizko erakundeak lekualdaketa hori baimendu beharko du bere estatutu edo araudien arabera, baina inolaz ere ez dokumentazioa jaso eta hilabeteko epea gainditu gabe.

Lehendik dagoen enpleguko gizarte-aurreikuspeneko plan batean sartutako kolektibo bateko bazkideak eta atxikitako aktiboak ere aldatu ahal izango dira, administrazio-baimenik behar izan gabe, baina aurreko ataleko gainerako baldintzak beteta, baldin eta ezarrita duen berme-araubideak horretarako aukera ematen badu.



## Informazio-eskubidea

Bazkideek eta onuradunek eskubidea izango dute **informazioa argia eta ulergarria** izan dadin, erraz irakurtzeko modukoa eta irakurtzeko modukoa, ez engainagarria eta aldian behin eguneratua.

Prestazio definituko aurreikuspen-planetan, erakundeak bazkide edo onuradun bakoitzari ziurtagiri bat bidaliko dio, urtean behin gutxienez,aldi bakoitzean egindako ekarpen zuzen edo egotziei, haien eskubide ekonomikoen amaierako balioari eta aldi horretan ordaindutako prestazioen zenbatekoari buruz. Halaber, kudeaketa-txosten laburtua bidaliko du.

Ekarpen definituko sistemaren planei dagokienez, Erakundeak bazkide eta onuradun bakoitzari ziurtagiri bat bidaliko dio bere eskubide ekonomikoen balioari, atxikitako ondarearen zati alikuoten kopuruari eta zati alikuota bakoitzaren balioari buruz. Informazioa sei hilean behin bidaliko da. Halaber, kudeaketa-txosten laburtua bidaliko da.

BGAE bateko **bazkide potentzialek** aurreikuspen-planen buruzko informazioa izan beharko dute, eta, bereziki, plan lehenetsiei buruzkoa eta BGAEaren elementu hauei buruzkoa:

- a) Erakundearen estatutuak eta horien aldaketak, planen erregelamenduak eta horien aldaketak, gobernu-organoen osaera eta horien aldaketak.
- b) Inbertsio Printzipioen Deklarazioa; arrisku-profila (handia, ertaina edo txikia) jaso beharko du, inbertitzen den aktiboen edo hura kudeatzeko erabiltzen diren tekniken arabera.
- c) Plan bakoitzean aplikatu beharreko administrazio-gastuen ehunekoa zehaztea, bai eta balore higigarriak erosteko eta saltzeko bitartekaritza-gastuek eta zorroaren errotazio-ratioak planaren ondarean duten ehunekoa ere.
- d) Erakundearen auditoreen identitatea.
- e) Planaren ondarearen, urteko errentagarritasun-helburuen eta planak azken hiru ekitaldietan lortutako errentagarritasunaren bilakaera historikoa. Bazkideari jakinarazi behar zaio iraganeko errentagarritasunek ez dutela etorkizuneko errentagarritasunik bermatzen.

- f) Gertakari bakoitzari dagozkion ekarpenei eta prestazioei aplikatu beharreko zerga-araubideari buruzko informazioa.
- g) Etorkizuneko pentsio-eskubideen estimazioari buruzko informazioa.
- h) BGAEak inbertsioetan kontsiderazio sozialak, ingurumenekoak, etikoak edo gobernu korporatibokoak kontuan hartzen dituen jakiteko informazioa.

**Erretiroa hartzeko legezko adina baino gutxienez bi urte lehenago, edo bazkideak eskatuta**, etorkizuneko pentsio-eskubideen estimazioari eta bazkideak erretiroa kobratzeko dituen aukerei buruzko informazioa emango du Erakundeak.

Erakundeak bazkide pasiboari eta onuradunari informazioa emango die zor dituzten prestazioei buruz, dagozkien ordainketa-aukerei buruz eta arrisku-mailari buruz (halakorik balego) pentsioa kobratzeko aldian.

Bazkideak eta onuradunak **informatzeko modu hauek** erabili ahal izango ditu erakundeak:

- a) Modu erkidean, bitarteko informatikoen bidez, baina bazkideari edo onuradunari aukera eman ahal izango zaio erakundeak informazioa idatziz eman diezaion.
- b) Bazkideak edo onuradunak Gobernu Batzordeari informazio pertsonala arrazoituta eskatzen badiu, emango zaio.

BGAEek beren bazkideei eta onuradunari buruzko **informazioa mantendu eta transmititu** beharko dute, batez ere kasu hauetan:

- a) Bazkideen eta onuradunen erregistro historikoak mantendu beharko dituzte: ekarpenak, prestazioak, borondatezko bajak, mobilizazioak eta horien guztien datak, baita zenbatekoak ere.
- b) Bat-egiteko eta zatitzeko kasuetan, xurgatutako edo zatitutako BGAEak aurreko a letran adierazitako datu guztiak igorri beharko dizkio zatiketa xurgatu edo jaso duen BGAERI.
- c) Aurreikuspen-planak eta plan kolektiboak lekuz aldatzen diren kasuetan, jatorrizko erakundeak eraginpeko bazkideei buruzko datu guztiak eman beharko dizkio xede-baseari.

- d) Bazkide baten eskubide ekonomiko guztiak base batetik bestera mugitzen badira, jatorrizko erakundeak aurreko a) letran adierazitako datu guztiak bidali beharko dizkio jasotzaileari.
- e) Aurreko idatz-zatietan ezarritakoa ez betetzea arau-hauste astuna edo oso astuna izan daiteke.

Gainera, pentsioak ordaintzen dituzten BGAEko bazkideek eta, hala badagokio, onuradunek berriaz aitortuta dituzte bai informaziorako eskubidea bai defentsarako eskubidea.

### **Defentsa-eskubidea**

BGAEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailak egingo ditu bazkide arruntaren eta onuradunen informaziorako eta defentsarako eskubidea betetzeko kontrolak.

Erakundeen estatutuek gatazkak eta erreklamazioak konpontzeko araubidea eta prozedura ezarri beharko dituzte. Horiek arautuko dute nola aurkeztu erreklamazioa BGAEaren Gobernu Batzordeari edo bazkidearen defendatzaileari, Administrazioan edozein jarduketa egin aurretik.

Bazkideek, beren interesak defendatzeko, indarreko legerian aurreikusitako beste sistema batzuk erabili ahal izango dituzte, hala nola bitartekaritza eta arbitrajea, kontsumo-araudian arautuak.

Banakako modalitateko erakundeek bazkidearen defendatzaile bat izendatu beharko dute, eta hark, bazkide sustatzailearekiko modu independentean, eskubideak zainduko ditu eta erreklamazioak ebatziko ditu 15 eguneko epean, gehienez ere. Izendapena eta funtzionamendu-arauak Eusko Jaurlaritzari jakinarazi beharko zaizkio.

Izendatutako pertsona edo erakundea ospe handiko aditua izango da, eta haren izendapen- edo funtzionamendu-gastuak ezin izango dituzte erreklamaziogileek beren gain hartu, eta planaren ondareari ere ez dio eragingo.

BGAEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailak txosten arrazoituen bidez erantzungo die aurkeztutako kexei eta erreklamazioei, eta inola ere ez dira errekurritzeko moduko administrazio-egintzat hartuko.

Eusko Jaurlaritzaren errekerimenduei jaramonik ez egiteak zehapenak ezartzea ekarriko du.

### **Bazkideen betebeharrak**

Bazkideen betebeharrak dira:

- Gobernu-organismoek hartutako erabakiak betetzea.
- Ekarpenak estatutuen edo erregelamenduen arabera egitea.
- BGAEak eskatutako datuak ematea eta eguneratzea.
- Araudi aplikagarritik edo Estatutuetatik ondorioztatzen den beste edozein.

### **4.5. KONTINGENTZIAK**

BGAEen Legeak ezarri zuen erakunde horien helburu nagusia bazkideak beren kontingentzietan edo ondasunetan babestea zela, betiere izaera sozialarekin, ezusteko eta/edo aurreikus daitezkeen arriskuen aurka.

Kontingentzia horien arabera, BGAEek pentsioak eman ahal izango dituzte, eta pentsio horiek estatutuek ezartzen duten errenta, kapital edo misto moduan jasoko dira. Kontingentzia horiek honako hauek dira:

### **5. Irudia Kontingentziak**

<i>Erretiroa</i> — <i>Arrunta.</i> — <i>Aurreratua.</i> — <i>Malgua.</i> — <i>Partziala.</i> — <i>EEE</i>	<i>Ezintasun iraunkorra</i> — <i>Ohiko lanbiderako partziala.</i> — <i>Guztira, ohiko lanbiderako.</i> — <i>Osokoa lan guztietarako.</i> — <i>Baliaezintasun handia.</i>	<i>Heriotza</i> — <i>Bidetasuna.</i> — <i>Zurztasuna.</i> — <i>Beste jaraunse batzuk.</i>
<i>Iraupen luzeko langabezia</i>	<i>Gaixotasun larria</i>	<i>Mendekotasuna</i>

- Erretiroa<sup>6</sup>.
- Heriotza<sup>7</sup>.
- Ezintasun iraunkorra.
- Iraupen luzeko langabezia<sup>8</sup>.
- Gaixotasun larria<sup>9</sup>.

---

<sup>6</sup> **Erretiro-kontingentziaren mugak:**

- Erretiratutako bazkide bat ezin da beste BGAE batean bazkide gisa sartu, bazkide den BGAEtik bere eskubideak mobilizatu ezean.
- Erretiratutako bazkide batek ekarpenak egin ditzake erretiroa hartu aurretik sartu den BGAE batean, erretiroa eta bestelako kontingentziak estaltzeko, erretiro-kontingentziagatik kobratzen hasi ez bada. Bestela, ekarpenak beste kontingentzia batzuk estaltzeko erabiliko dira.
- Erretiroagatiko prestazioa kobratzen ez duen erretiratu batek beste BGAE batzuetara mobilizatu ahal izango ditu bere eskubide ekonomikoak, jatorrizko erakundea modalitate indibidualekoa edo elkartukoa bada. Prestazioa kobratzen ari bada, jaso beharreko prestazioaren zenbatekoaren gaineko bermerik edo konpromisorik ez badago baino ezin izango da mobilizatu.
- Erretiratu batek ezin du borondatezko bazarako eskubidea baliatu.
- Lan-jarduera berriz hasi eta erretiroko prestazio publiko eta osagarriaren kobrantza eteten duen erretiratuak bere BGAEari ekarpenak egiten jarraitu ahal izango du prestazio hori estaltzeko.
- Erretiro partzialaren kasuetan, 5/2012 Legeak aurreikusten du Euskal Herriko Estatistika Erakundearen Estatutuak prestazioaren kobrantza erretiro osorako ekarpenarekin bateragarri egiteko aukera, heriotzaren eta mendekotasunaren kontingentzietarako ez ezik.

<sup>7</sup> **BGAE baten onuradunak honela izendatuko dira:**

- Ekarpen finkatuko gizarte-aurreikuspeneko planetan, bazkideak askatasunez.
- Prestazio finkatuko gizarte-aurreikuspeneko planetan, sozietatearen estatutuak eta erakundearen erregelamenduak hartuko dira kontuan.
- Gizarte-aurreikuspeneko plan mistoetan, prestazio definituko planetan ezarritako irizpidea aplikatuko da.  
Banakako modalitateko BGAEetan, onuradunak honako aukera hauetako bat hautatu ahal izango du:
  - a) Hildako bazkidearen BGAE berean bazkide gisa sartzea.
  - b) Onuradunak adierazten duen BGAEari eskubideen mobilizazioa eskatzea.
  - c) Eskubide guztiak edo zati bat jasotzea, heriotzagatiko prestazio gisa.

<sup>8</sup> Erakunde bakoitzaren estatutuak ezartzen dutenari kalterik egin gabe, **iraupen luzeko langabeziatzat** jo daiteke bazkidea gutxienez hamabi hilabetez jarraian langabezian egotea, betiere enplegu-eskatzaile gisa enplegu-zerbitzu publiko eskudunean inskribatuta badago, bere kontribuzio-mailako langabezia-prestazioak jasotzeko eskubiderik ez badu edo prestazio horiek agortu baditu.

Prestazioa hileko errenta gisa ordainduko da, dagokion kontribuzio-mailako prestazioaren ordainsarien parekoa, salbu eta bazkideak ordainketa bakarra eskatzen badu enplegua sustatzeko helburu zehatzetarako.

Norberaren konturako langileak Gizarte Segurantzako araubide batean sartuta egon badira eta beren jarduera utzi badute, prestazioa eman ahal izango dute, halaber, lehen lerrokadan ezarritako baldintzak betetzen badituzte.

<sup>9</sup> **Gaixotasun larritzat** joko da hiru hilabetetik gorako aldi baterako ezgaitzen duen gaixotasun

#### 4.6. PRESTAZIOAK KOB RATZEKO MODALITATEAK

BGAEek beren estatutuetan edo erregelamenduetan aurreikusitako kontingentziak gertatzen direnean eman beharreko prestazioak, oro har, diruzkoak dira eta kapital gisa, errenta aktuarial, aldi baterako edo biziarteko gisa, eta finantza-errenta eta errenta misto gisa ordain daitezke.

Prestazioak pertsonalak eta besterenezinak dira, eta sortu ziren helburuari lotuta daude.

Kontingentzia gertatu eta kobratzeko eskaera egin ondoren, BGAEak 5 egun balioduneko epea izango du ordainketa egiteko, eskaera aurkezten den egunetik zenbatzen hasita. Enplegu-modalitateko erakundeen kasuan, prestazioak ordaintzeko epea bere estatutuetan ezarritakoa izango da, eta ezin izango du gainditu eskaera aurkeztu den hilabetearen hurrengoaren azken eguna.

Eskabidearekin batera kontingentzia eta onuradun-izaera gertatu direla egiaztatzen duten agiriak aurkeztu beharko dira.

Prestazioa kobratzeko eskubidea ematen duen kontingentzia gertatzen ez den bitartean, dirua ezin izango da enbargatu, ezta kenkaririk, atxikipenik, lagapenik edo konpentsaziorik aplikatu ere, eta ezin izango da inolako kontraturen berme gisa eratu.

Kontingentzia gertatzen denean, enbargoa, traba judiziala edo administratiboa badago, epaitegi edo administrazio eskudunak erabakiko du. Aurreko inguruabarrak gertatzen badira, epaitegi edo administrazio eskudunak jakinaraziko dizkie onuradunei dagozkien hondar-eskubide ekonomikoak.

Iraupen luzeko langabezia-prestazioen kasuan, prestazioa hileko errenta gisa ordainduko da, salbu eta prestazioaren ordainketa bakarra eskatzen bada enplegua sustatzeko helburuarekin.

Enplegua galdu duten edo jarduera utzi duten langileen kasuan, hilabete

---

fisiko edo psikikoa, bazkidearen, ezkontidearen, izatezko bikotekidearen, lehen mailako aurreko edo ondorengo ahaideen ebakuntza kirurgiko handia edo ospitale-tratamendua eskatzen duena, baldin eta horrek diru-sarrerak gutxitzea edo gastuak handitzea badakar.

bakoitzean kobratu behar dutena kalkulatzeko honako irizpide hauek hartuko dira kontuan:

- Langileak langabeziagatiko kotizaziopeko prestazio publikoa jasotzen badu, jasoko duen gehieneko errenta kobratzen duen kotizaziopeko prestazioaren berdina izango da.
- Kontribuzio-prestaziotik kobratutako zenbatekoa murrizten bada, murrizketa hori konpentsatu ahal izango da prestazio osagarriaren gehikuntza batekin, murrizketa horren kopuru berekoa izanik.
- Ordaindutakoaren arabera prestazioa jasotzeko eskubiderik ez badu, gehieneko prestazioa kalkulatzeko, sistema publikoari egindako kotizazioak hartuko dira kontuan, bai eta autonomoak edo kooperatibetako eta lan-sozietateetako bazkide langileak eta lan-bazkideak biltzen dituzten BGAEek araututako ordaindutakoaren arabera prestazioa edo langabezia-prestazioa jasotzeko eskubidea izateko baldintzak bete izana ere.

BGAEek aseguruak, abalak eta bermeak kreditu-erakundeekin eta aseguru-erakundeekin kontratatzea aurreikusi ahal izango dute, errenta moduko prestazioak bermatzeko. Errentak bermatzeko kontratua errenta moduan prestazioa jasotzeko eskubidea duen bazkideak aukeratzen duenaren arabera formalizatuko da, eta baldintzak xehetasunez azaldu beharko zaizkio bazkideari.

#### **4.7. 5/2012 LEGEAREN 24.2 ARTIKULUKO PRESTAZIOAK**

BASEen babes-ekintzaz baliatu ahal izango dira, prestazioak emanaz, kontingentzia hauek:

- Aldi baterako ezintasuna.
- Enplegurako laguntzak.
- Jaiotza eta adopzioa.
- Ezkontza edo izatezko bikotea, 2/2003 Legearen arabera.
- Mediku-gastuak.

- Ikasketa ofizialak.
- Osasun-laguntza, ebakuntza kirurgikoa eta osasun-zentroetako egonaldia.
- Bazkidearen ondasunetan izandako kalteak, baldin eta etxebizitza, etxe hornidura, lan-tresnak, ganadua, uztak, basoak, itsasontziak edo bere lan- edo lanbide-jarduerari lotutako beste edozein ondasun-mota bada.
- Ehorzketaren ondoriozko gastuak eta zerbitzuak.

Banaketa bidez funtzionatzen duten gizarte-laguntzak dira, behin bakarrik ordaintzen direnak, aldez aurretik justifikatuta.

Erakundeek, gizarte-aurreikuspenaren arloan, gizarte-aurreikuspen horrekin lotutako beste edozein egoeragatiko prestazioak arautu ahal izango dituzte beren estatutuetan.

#### **4.8. DESGAITASUNA DUTEN PERTSONENTZAKO ARAUBIDE BEREZIA**

##### **Desgaitasuna duten pertsonen aldeko ekarpenak**

BGAEEK beren prestazio-erregelamenduetan ezarri ahal izango dute ehuneko 65eko edo gehiagoko desgaitasun fisiko edo sentsoriala edo psikikoa duten pertsonen aldeko ekarpenak egitea, ehuneko 33koa edo hortik gorakoa, bai eta judizialki aitortutako ezintasuna duten desgaituen aldeko ekarpenak ere, desgaitasun-maila edozein dela ere. Desgaitasun-maila aplikagarri den araudiaren arabera emandako ziurtagiriaren bidez edo ebazpen judizial irmoaren bidez egiaztatuko da.

Kasu horietan, honako berezitasun hauek aplikatuko dira:

- a) Ezinduak berak ekarpen zuzenak egin ahal izango ditu, bai eta hirugarren gradura arteko (hori barne) zuzeneko edo zeharkako ahaidetasun-harremana duten pertsonak, ezkontideak edo izatezko bikotekideak edo tutoretza- edo harrera-erregimenean beren kargura dituzten pertsonak ere.

Aurreko lerrokadan aipatutako hirugarrenek egindako ekarpenen kasuan, bazkide desgaituak edozein kontingentziarengatik bakarrik jaso ahal



izango ditu prestazioak, desgaitua hiltzen denean izan ezik; kasu horretan, heriotzarako ezarritakoa aplikatuko da, alarguntza- edo zurztasun-prestazioak edo beste onuradun batzuen aldeko prestazioak eragin baititzake.

- b) Desgaituen aldeko ekarpenak banakako modalitateko BGAEetan egin ahal izango dira, bai eta modalitate elkartuko BGAEetan ere, baldin eta desgaitua bera edo haren aldeko ekarpena egiten duen pertsona BGAE elkartuko bazkidea edo erakunde sustatzaileko bazkidea bada.

Nolanahi ere, desgaitasuna duen pertsona baten alde egindako ekarpenek sortutako eskubide ekonomikoen titulartasuna pertsona horri egokituko zaio.

Aurrekoa ulertzen da desgaituak berak BGAE berari edo beste batzuei egin diezazkiekeen ekarpenak alde batera utzi gabe.

- c) Aurreko a) eta b) letretan aurreikusitako ekarpenak enplegu-modalitateko BGAE bateko bazkide babesle batek desgaitasuna duten pertsonen alde egindako ekarpenei kalterik egin gabe egingo dira, desgaitasuna izateagatik.

### **Araubide honen estaldurak**

Lehen aipatutako baldintzetan desgaitasun-maila duten bazkideek BGAEei egindako ekarpenak eta haien alde egindakoak honako kontingentzia hauek estaltzeko erabili ahal izango dira:

- a) Desgaitasuna duen pertsonaren **erretiroa**. Eskuliburu honetako 6. oharrean jasotakoa aplikatu beharko litzateke.
- b) Lanerako **ezintasun** iraunkorra edo baliaezintasuna, eta desgaituaren edo desgaituaren ezkontide edo izatezko bikotekidearen mendetasuna, edo hirugarren gradurainoko (hori barne) zuzeneko edo zeharkako lerroko ahaideren baten mendekoa edo tutoretza- edo harrera-erregimenean bere kargura duenarena.
- c) Ezindua **hiltzea**. Eskuliburu honetako 7. oharrean jasotakoa aplikatu beharko litzateke.

- d) **Erretiroa, desgaituaren ezkontidearena, izatezko bikotekidearena edo hirugarren gradurainoko (hori barne) zuzeneko edo zeharkako lerroan dagoen ahaideren batena**, haren mende edo tutoretza- edo harrera-erregimenean bere kargura duenaren mende dagoena.
- e) **Minusbaliatuaren ezkontidearen edo izatezko bikotekidearen heriotza, edo hirugarren gradurainoko ahaide zuzeneko edo zeharkako batena, hirugarren gradurainokoa barne**, baldin eta desgaitua horien mende badago edo tutoretza- edo harrera-erregimenean haren kargura badago.
- f) **Iraupen luzeko langabezia**. Eskuliburu honetako 8. oharrean jasotakoa aplikatu beharko litzateke.
- g) **Gaixotasun larriari** dagokionez, eskuliburu honetako 9. oharrean jasotakoa aplikatuko da. Gainera, bazkide desgaituen kasuan, gaixotasun larritzat hartuko dira, halaber, gutxienez hiru hilabetez jarraian egoitzan edo zentro espezializatuan sartzea edo etxean tratamendua eta laguntza ematea eskatzen duten egoerak.

### **Desgaitasuna duten pertsonentzako araubide bereziko prestazioak**

Egindako ekarpenetatik eratorritako prestazioek 1.4.6 paragrafoan adierazitakoari jarraituko diote.

## **II. KAPITULUA. BGAEAK, GIZARTE-AURREIKUSPENENKO PLANAK ETA BESTE AURREIKUSPEN-TRESNAK BATZUK**

Manuela Escribano  
Luis Carlos Izquierdo  
Nerea Respaldiza

### 1. BGAEen funtzionamendua.

1.1. BGAEak eratzeko prozesua.

1.2. BGAEen egiturazko aldaketak.

1.3. Gobernu-organoak.

1.4. Gainbegiratzeko, kontrolatzeko, ikuskatzeko eta esku hartzeko araubidea.

1.5. Arau-hausteak eta zehapenak.

1.6. Euskadiko BGAEen erregistroa.

1.7. Federazioak.

1.8. Gizarte aurreikuspenaren Euskal Kontseilua.

1.9. Gobernu onaren politika eta funtsezko funtzioak.

1.10. BGAEen aktiboen gordailua.

### 2. Gizarte aurreikuspen osagarriko planak.

2.1. Sortzea.

2.2. Erregelamendua.

2.3. Bazkideen artean dagoen loturaren araberrako modalitateak.

2.4. Ekarpenen eta prestazioen araubidearen araberrako modalitateak.

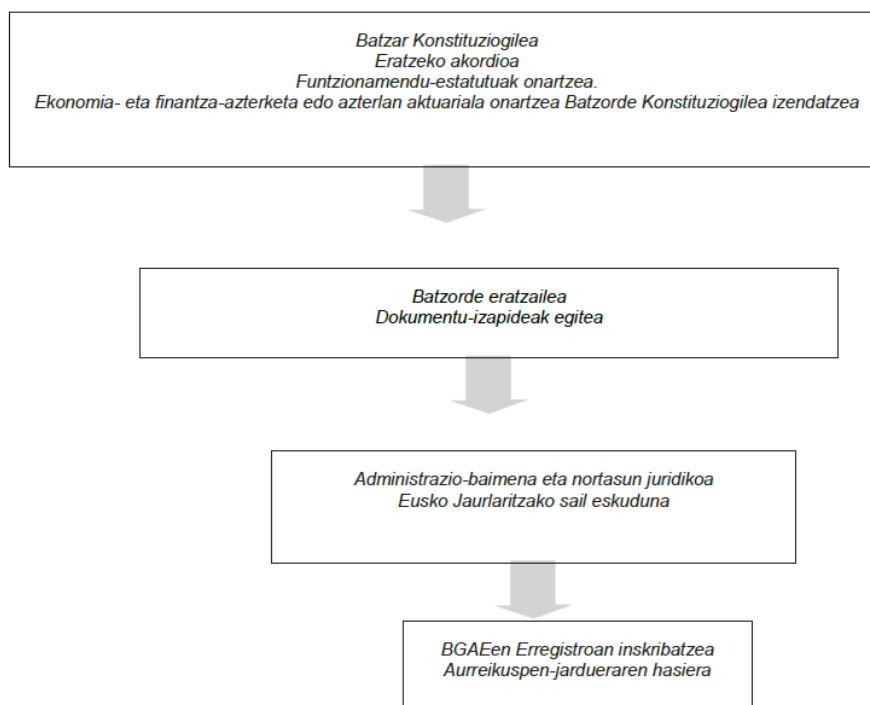
- 2.5. Plan bat BGAE batean integratzea.
- 2.6. Planen bat-egitea, zatiketa eta azkentzea.
- 3. Beste erakunde batzuk.
  - 3.1 Pentsio-planak eta -funtsak.
  - 3.2. Aseguru-kontratua.
  - 3.3. Gizarte-aurreikuspeneko mutualitateak.
  - 3.4. Enpresen gizarte aurreikuspeneko planak (PPSE) eta aseguraturako aurreikuspen planak (PPA)
- 4. Erakunde publiko eskudunak.

## 1. BGAEen FUNZIONAMENDUA

### 1.1. BGAEak ERATZEKO PROZESUA

#### 6. Irudia

#### Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeak (BGAE)



Sustatzaileak Batzar Konstituziogilean bilduko dira, helburu hauekin:

- Erakundea eratzea aho batez erabakitzea.
- Estatutuak onartzea, haien bi herenen gehiengo kualifikatuz.
- Ekarpen eta prestazioei buruzko azterlan ekonomiko-finantzarioa edo aktuariala onartzea, prestazio definitua duten erakundeen kasuan.
- Batzorde eratzaileria izendatzea, erakundea inskribatzeko behar diren egintzak egiteaz arduratuko dena. Hori guztia aktan jasoko da, eta aktan bazkide sustatzaileen nortasuna jasoko da. Batzorde horren eskumena da nahitaezko administrazio-baimena lortzeko behar diren egintzak gauzatzea eta erakundea erregistroan inskribatzea.

### **BGAE bat eratzeko gutxienerako baldintzak:**

- Bazkide sustatzaileak egotea, eratzen den modalitatearen arabera.
- Elkarrekiko Funtse edo Funtse Eratzaileak eratzzea.
- Estatutuak onartzea, gutxienerako edukiekin.

### **Onartuko diren estatutuek, gutxienez, honako aipamen hauek izan beharko dituzte:**

- Erakundearen izena.
- Jardueraren hasiera-data eta iraupena.
- Erakundearen eta sustatzaileen egoitza.
- Babes-ekintzaren zehaztapena, bai eta ekarpenen eta prestazioen araubidea ere.
- Bazkideen eta onuradunen motak eta nolakotasuna, bai eta haien eskubideak eta betebeharrak ere.
- Bazkideak erakundearen sartzeko edo kide izateko araubidea, bai eta harreman juridikoaren altei, bajei, eteteari, azkentzeari eta eteteari buruz ezarritako aurreikuspenak ere.
- Ondare-araubidea, nahitaezko mutua-funtsearen edo funts eratzzaileen zenbatekoa adierazita.
- Erakundearen gobernu-organoak, haien eskumenak, osaera eta sartzeko eta parte hartzeko araubidea.
- Gobernu-organoen eta horien kideen erantzukizuna.
- Zuzendaritzaren eskumenak eta eginkizunak.
- Hala badagokio, gizarte-aurreikuspeneko planak integratzeko prozedura.

- Diziplina-araubidea eta erabakiak aurkaratzeko araubidea.
- Estatutuak eta prestazioen erregelamenduak aldatzeko prozedura.
- Administrazio-araubidea eta haren gastuak arautzea.
- Gatazkak eta erreklamazioak interpretatzeko eta ebazteko formulak.
- Erakundea desegiteko arrazoiak eta funtsen xedea.

Batzar eratzaillearen aktarekin batera, BGAEek azterlan ekonomiko-finantzario eta aktuariala aurkeztu beharko dute, honako hauek jasoko dituen:

- 1.- Finantzaketa-sistema.
- 2.- Eman beharreko prestazioak.
- 3.- Zenbatekoa zehazteko arauak.

Kudeaketa Batzordeak BGAEa eta sar ditzakeen aurreikuspen-planak erregistroan inskribatzeko eskatuko du, honako dokumentu hauek aurkeztuz:

- Batzar konstituziogilearen akta.
- Estatutuak eta, hala badagokio, erregelamenduak.
- Ekonomia-, finantza- eta aktuario-azterlana, hala badagokio.
- Batzorde eratzaillea izendatzea.

## **1.2. BGAEen EGITURAZKO ALDAKETAK**

- Bat-egitea.
- Zatiketa osoa edo partziala.
- Desegitea.

## **Bat-egitea**

BGAEek bat egin dezakete, bai hainbat BGAE berri batean batuz, bai lehendik dagoen BGAE batek horietako bat edo gehiago xurgatuz.

Bat egiten duten edo xurgatzen diren BGAEei baja emango zaie Euskadiko BGAEen Erregistroan, baina ez dira likidazioan sartuko, eta beren sozietate-ondare guztiak entitate berriari edo xurgatzaileari eskualdatuko zaizkio, zeinak azkentzen diren eskubideak eta betebeharrak oinordetza unibertsal bidez eskuratuko baititu. Azkentzen diren erakundeetako bazkide eta onuradunak erakunde berrian edo xurgatzailean sartuko dira.

Bat-egitean parte hartzen duten erakundeen batzarrek bat-egiteko erabakia onartu beharko dute. Akordio horretan, eragindako erakundeak, bakoitzaren ondareak (bazkide bakoitzaren eskubide ekonomikoak, bazkideei eta onuradunei erakunde berrian aitortu beharreko eskubideak eta betebeharrak barne) eta jarduketak erakunde berriaren kontura egindakotzat jotzeko data adieraziko dira.

Bat-egitea onartu behar duen Batzar Orokorraren deialdia argitaratzean, Erakundeetako bazkide eta onuradun guztiei honako hauen berri eman behar zaie: bat-egite Proiektua, eraginpeko Erakundeen Urteko Kontuak eta Erakunde berriaren Estatutuen Proiektua.

Bat-egitea Euskadiko BGAEen Erregistroan inskribatu beharko da, bai eta, hala badagokio, ondoriozko BGAE berrian ere.

## **Zatiketa**

BGAEak zatitu egin daitezke, osorik edo zati batean.

Zatiketa partziala da BGAEaren ondarearen zati bat edo batzuk (horietako bakoitzak unitate ekonomiko bat osatzen du) osotasunez eskualdatzea, oinordetza unibertsalaren bidez, sortu berri den edo lehendik dauden BGAE batera edo batzuetara, eta Erakundearen bazkide eta onuradunei beren eskubide ekonomikoak, erreserbak edo hornidura teknikoak banatzea. Eskubide, erreserba edo hornidura horiek guztiak sortu berri diren edo lehendik dauden beste erakunde batera edo batzuetara eramango dira.



Zatiketa osoa BGAE bat iraungitzean datza, bere ondare osoa bi zatitan edo gehiagotan zatituta. Zati horietako bakoitza blokean eskualdatzen da, oinordetza unibertsalaren bidez, aldez aurretik likidaziorik egin gabe, beste erakunde sortu berri bati edo batzuei edo lehendik daudenei, eta bazkide eta onuradunei eskubide ekonomikoak, erreserbak edo hornidura teknikoak banatzen zaizkie; horiek guztiak osorik eskualdatzen zaizkie beste erakunde sortu berri bati edo batzuei edo lehendik daudenei.

### **Desegitea**

Hauek dira desegiteko arrazoiak:

- 1.- Sozietatearen xedea amaitzea.
- 2.- Arrazoi justifikaturik gabe jarduera gelditzea edo etetea ondoz ondoko bi ekitalditan.
- 3.- Bat-egitea edo zatiketa osoa.
- 4.- Ezohiko Batzarraren erabakia.
- 5.- Estatutuetan ezarritako epea betetzea.
- 6.- Berronkatzeko Plana ez betetzea.
- 7.- Administrazio-baimena baliogabetzea.

BGAE desegitea erabaki ondoren, aktiboak ezin izango dira banatu sortutako prestazioak bermatu arte.

### **Likidazioa**

BGAE desegitea erabaki ondoren, likidazio-aldia irekiko da, bat-egitearen edo erabateko zatiketaren kasuetan izan ezik. Aldi horretan, Erakundeak bere nortasun juridikoari eutsiko dio, eta izenari "likidazioan" esapidea gehituko zaio.

Batzar Orokorrak likidatzaile bat edo batzuk aukeratuko ditu, kopuru bakoitian nahitaez, eta likidatzaile horiek beren lanagatik ordaindu ahal izango dira.

Erakundea desegitea erabaki ondoren, gobernu-organismoek ordezkaritza-lanetan jarraituko dute, bai eta likidatzaileei ez dagozkien gainerako eginkizunetan ere.

Erakundearen aktiboak ezin izango dira banatu sortutako prestazioak behar bezala bermatu arte.

Likidazioa amaitu eta aktiboak banatu ondoren, estatutuen arabera, likidatzaileek, azken balantzeari erantsiko dioten eskrituran, BGAEen Erregistroari eskatu beharko diote erakundearen inskripzioa baliogabetzeko eta horri buruzko liburuak eta dokumentuak gordailutzeko. Horren ondoren, erakundearen behin betiko baja ebatziko duen administrazio-ebazpena emango da.

### **1.3. GOBERNU-ORGANOAK**

BGAEek, nortasun juridiko propioa eta independentea duten erakunde gisa, gobernu-organo espezifikoak dituzte (Batzar Nagusia eta Gobernu Batzordea), merkataritzako trafikiko juridikoan jarduten duten beste erakunde batzuentzat daudenen antzekoak (adibidez, Batzar Orokorra eta Administrazio Kontseilua sozietate batzuetan), eta horietan bazkideak daude, Estatutuek zehazten dutenaren arabera.

Zentzu horretan, BGAE guztietan Batzar Orokor bat eta Gobernu Batzorde bat egongo dira.

#### **Batzar Nagusia**

Gobernu-organo gorena da, eta, horrenbestez, BGAEaren borondate gorena adieraziko du. BGAEko bazkide edo ordezkari guztiek parte hartuko dute, estatutuetan ezarritakoaren arabera.

Hauek dira **gutxieneko gaitasunak**:

- Estatutuak aldatzea.
- Gobernu Batzordeko kideak hautatu, izendatu eta kargutik kentzea.
- Urteko kontuak onartzea.
- Erakundearen bat-egitea, zatiketa, federazioa eta desegitea.

- Kontu-auditorea hautatzea.
- Banakako BGAEtan bazkidearen defendatzailea izendatzea.

Batzar Orokorrak ohikoak edo ezohikoak izan daitezke, eta Gobernu Batzordeak deitu beharko ditu.

**Ohiko Batzarra**, aldez aurretik deituta<sup>10</sup>, ekitaldia itxi ondorengo lehen lau hilabeteetan bilduko da, urteko kontuak eta balantzeak eta urteko aurrekontua aztertu eta, hala badagokio, onartzeko.

**Ezohiko Batzarrak**, behar bezala deituta<sup>11</sup>, erakundearentzat komenigarritzat jotzen den beste edozein gai aztertuko du. Boto guztien % 10 ordezkatzan duten bazkideek eskubidea izango dute gai-zerrendan egokitzat jotzen dutena sartzeko eskatzeko.

Batzarrak erakundearen egoitza sozialaren herrian egingo dira, eta lehenengo deialdian behar bezala eratutzat joko dira bazkideen gehiengoa bertaratzen denean; bigarren deialdian, berriz, bertaratuen kopurua edozein dela ere. Lehendakaria izango da buru, eta, bestela, estatutuen arabera bere eginkizunak betetzen dituena; idazkari, berriz, Gobernu Batzordeko idazkaria edo haren ordezkoa izango da, aipatutako estatutuen arabera.

Erabakiak gehiengoz hartuko dira, estatutuak onartu eta aldatzeari, erakundearen bat-egiteari, federazioari eta/edo desegiteari buruzko erabakietarako izan ezik. Horretarako, bazkideen bi herenen gehiengoa beharko da lehenengo deialdian, eta erdia gehi bat bigarrean.

Horrela hartutako erabakiek bazkide guztiak behartuko dituzte, baita disidenteak eta bertaratu ez direnak ere, eta erabakitakoaren akta egingo da.

Akta batzarrak berak onartu ahal izango du, batzarra egin ondoren, edo, bestela, lehendakariak eta batzarrak berak izendatutako bi kidek 30 eguneko epean, eta idazkariarekin batera sinatuko dute.

---

<sup>10</sup> Bazkideei batzarra egiteko aurreikusitako eguna baino 10 egun lehenago eta gehienez 30 egun lehenago jakinaraziz.

<sup>11</sup> Gobernu Batzordeak bazkideei berak eskatuta edo bazkideen % 20k eskatuta egindako jakinarazpenaren bidez.

## **Gobernu Batzordea**

Erakundea administratzea, zuzentzea eta ordezkatzea dagokio, eta Batzar Nagusiari ez dagozkion eginkizunak beteko ditu.

Gutxienez 3 kidek osatuko dute. Batzar Nagusiak izendatuko ditu, eta emakumeen eta gizonen ordezkariak orekatua izan beharko du, erakundearen presentziaren proportzioan.

Gobernu Batzordeak aukeratuko ditu lehendakari, lehendakariorde eta idazkari karguak, non eta estatutuaren ez den aurreikusten Batzar Nagusiak izendatzea.

Idazkari kargua elkartekide ez den pertsona batek bete ahal izango du. Pertsona horrek hitza izango du, baina botorik ez.

Era berean, Batzordeak bere eginkizunen bat zuzendaritza baten esku utz dezake, zuzendaritza horren kontrolpean.

Gobernu Batzordearen erabakiak emandako botoen gehiengo soilez hartuko dira.

Hauek dira Gobernu Batzordearen eginkizunak:

1. BGAEaren gobernua, administrazioa eta ordezkariak.
2. Prestazioak kobratzeko eskubidea aitortzea.
3. Urteko kontuak egitea eta batzarrari aurkeztea, onar ditzan.
4. Erakundearen kaudimena zaintzea.
5. Funtsak zuzentzeko, profesionaltasunez eta erantzukizunez inbertitzea.
6. Erakundearen kudeaketa eta administrazioa kontratatzea eta gainbegiratzea.
7. Prestazioei erantzun dakiekeela kontrolatzea.
8. Estatutuak eta erregelamenduak betetzea.
9. Inbertsio-baliabideen adierazpen idatzia prestatu, onartu eta berrikustea.

10. Gizarte-aurreikuspeneko planen integrazioa onartzea.
11. Gizarte-aurreikuspeneko planen integrazioa onartzea.
12. Bere kideen prestakuntzaz arduratzea.
13. Bazkideen intereserako jardutea.
14. Araudia betetzea, bereziki fiskala eta kapital-zuriketa prebenitzekoa.

BGAEEK, beren Estatutuetan, Aurreikuspen Planen ordezkariak beren gobernu-  
organoetan parte hartzea bermatu beharko dute.

Gobernu-organoen erabakien aurka errekurtoa aurkeztu ahal izango da  
Gobernu Batzordearen aurrean, jurisdikzio-bidera jo aurretik, estatutuetan  
araututako prozeduraren arabera. Kontsumoko araudian araututako  
bitartekotza- edo arbitraje-formulen mende ere jarri ahal izango dira.

#### **1.4. GAINBEGIRATZEKO, KONTROLATZEKO, IKUSKATZEKO ETA ESKU HARTZEKO ARAUBIDEA**

##### **Ikuskatzeko araubidea**

BGAEEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailak **gainbegiratze-  
eginkizunak** beteko ditu. Honako hauek izango dira:

1. Jarduera behar bezala egin dela egiaztatzea.
2. Araudi aplikagarria betetzea.
3. Finantza-egoera ikuskatzea.
4. Merkatu-jokabideak gainbegiratzea.
5. Bazkidearen eta erakundearen arteko harremanak kontrolatzea.

BGAEEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailak **ahalmen** hauek  
izango ditu:

Erakundeek aplikagarri zaien araudia betetzen dutela bermatzeko behar diren prebentzio- eta zuzenketa-neurriak hartzea, eta erakundeei eta horien administrazio- eta zuzendaritza-organoei eskatzea aditu independenteen, barne-kontrolako organoetako auditoreen edo araudia betetzearen txostenak aurkez ditzaten.

**Kanpora ateratako jarduerak** ere Eusko Jaurlaritzako sail eskudunak gainbegiratuko ditu.

Kasu horretan eman beharreko **gutxieneko informazioa** honako hau izango da:

1. Inbertsio printzipioen deklarazioa.
2. Urteko kontu duditatuak eta kudeaketa txostena.
3. Txosten aktuariala, hala badagokio.
4. Aktiboak kudeatzeko, baloreak gordailutu eta zaintzeko eta asegurerako kontratuak, bai eta funtsezko funtzioak edo beste edozein jarduera kanpora ateratzeko kontratuak ere.

**Nolanahi ere**, erakundeek, ikuskapena egiteko, honako hauetarako beharrezkoa den informazioa eman beharko dute gutxienez:

1. Gobernu-sistema eta garatzen duten jarduera ebaluatzea.
2. Kaudimenari dagokionez aplikatutako balorazio-printzipioak aztertzea cia.
3. Hartutako arriskuak eta arriskuak kudeatzeko sistemak ebaluatzea, bai eta horien finantza-bermeak eta kudeaketa ere.

Gainera, Eusko Jaurlaritzak hirugarrenekin egindako kontratuei buruzko informazioa eskatu ahal izango die kontu-auditoreei, aktuarioei eta kanpoko adituei.

**Finantza-gainbegiratzeari** dagokionez, alderdi hauek berrikusi eta beteko dira:

1. Erakundearen gobernu-sistema, barne-arriskuen eta kaudimenaren ebaluazioa barne.

2. Erakundearen gobernu-sistema, barne-arriskuen eta kaudimenaren ebaluazioa barne.

3. Finantza-bermeak.

4. Inbertsio-arauak.

5. Funts propioen ezaugarri kualitatiboak eta kuantitatiboak.

### **Ikuskatzeko araubidea**

Ikuskapenaren bidezko **ikuskapen-prozedura** administratiboa BGAEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako Sailaren akordio bidez hasten da, eta ikuskatutako erakundeari edo pertsonari jakinaraziko zaio. Jakinarazpenean ikuskapena egiten duten funtzionarioak eta ikuskapenaren xedea identifikatuko dira. Ikuskapen-lana errazteko, eskatutako dokumentuak entregatuko dira, eta ikuskapen-prozedurako aktari erantsiko zaizkio. Akta ikuskatuari jakinaraziko zaio, eta hark hamabost egun izango ditu alegazioak egiteko.

Ikuskatze-jarduerari **erresistentzia jartzea edo uko egitea** da ikuskatutako erakundeak edo pertsonak ikuskapen-jarduera behar ez bezala luzatzeko, oztopatzeko edo eragozteko egiten duen ekintza edo omisio oro.

Ikuskapen-prozeduran zehar Kapitalak Zuritzea Prebenitzeko Neurriei buruzko Legean araututako betebeharren arau-hausteak hautematen badira, Kapitalak Zuritzea eta Arau-hauste Monetarioak Prebenitzeko Batzordeko Zerbitzu Exekutiboari jakinarazi beharko zaio. Erakundearen egonkortasuna arriskuan jartzen duten irregulartasun administratibo edo ekonomiko larrien kasuan, Erakundearen esku-hartzea eta gobernu-organoen ordezkapena agindu ahal izango da. Horretarako hartutako erabakia Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian argitaratuko da eta BGAEen Erregistroan inskribatuko da.

BGAE bati **emandako baimena** kasu hauetan baino ezin izango da ezeztatu:

1. Baimenari uko egitea.

2. Baimena modu irregularrean lortu izana.

3. Urtebeteko epean jarduera hasi ez izana.

4. Jarduera uztea 6 hilabetez baino gehiagoz.
5. Baimenean jasotako baldintzak ez betetzea.
6. Berronekatzeko planetan finkatutako epeak ez betetzea.
7. Arau-hauste oso larriak egin izana.

### **Kontrol-araubidea**

BGAEek barne-kontrolako prozedurak izango dituzte, bai eta inbertsioen arriskuak kudeatzeko prozedurak ere.

BGAEek kanpoko auditoretzaren mende jarri beharko dituzte urteko kontuak eta kudeaketa-txostena.

### **1.5. ARAU-HAUSTEAK ETA ZEHAPENAK**

BGAEek eta administrazio-, kudeaketa- eta zuzendaritza-eginkizunak betetzen dituztenek, baita gobernu-organoetako kideek eta likidatzaileek ere, baldin eta erakunde horien arauak hausten badituzte, administrazio-erantzukizun zehagarria izango dute, BGAEen legean xedatutakoaren arabera. 68.etik 72.era).

### **1.6. EUSKADIKO BGAEREN ERREGISTROA**

Erregistroa organo bateratua da, Eusko Jaurlaritzan gizarte-aurreikuspenaren arloko eskumena duen sailari atxikia.

Publikoa da, eta publikotasun material eta formalaren, legezkotasunaren eta lehentasunaren printzipioek eraentzen dute. Erregistroak bitarteko elektronikoa, informatikoa eta telematikoa erabiliko ditu, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Publikoari aplikatu beharreko araudiaren arabera.



## **Erregistroaren eginkizunak**

1. Erregistro horretan jaso beharreko egintzak kalifikatzea, liburuetan inskribatzea eta ziurtatzea.
2. Urteko kontu ikuskatuen, kudeaketa-txostenaren eta, hala badagokio, txosten aktuarialaren gordailua jasotzea.
3. Erregistratutako edozein edukiri buruzko ziurtagiriak ematea.
4. Kontsultak ebaztea.
5. Bazkideen Fitxategi Orokorra izenik gabe eramatea.

## **1.7. FEDERAZIOAK**

BGAEek federazioak eratu ditzakete, eta Euskadiko BGAEen Erregistroan inskribatuko dira nortasun juridiko propioa eskuratzeko. Eginkizun hauek izango ditu:

1. Elkartzen diren erakundeak ordezkatzeta.
2. Elkartutako erakundeen artean edo horien eta bazkideen artean sortutako gatazketan adiskidetzeta.
3. Aholkularitza eta laguntza juridiko-fiskala, kontabilitatekoa, ekonomiko-finantzarioa eta abar ematea.
4. Borondatezko Gizarte Aurreikuspenaren sustapena eta prestakuntza sustatzea.
5. Sektore federatua Gizarte aurreikuspenaren Euskal Kontseiluan ordezkatzeta.
6. Nazioko edo nazioarteko beste federazio batzuekin konfederatu ahal izatea.

## 1.8. GIZARTE AURREIKUSPENAREN EUSKAL KONTSEILUA

Kide anitzeko organoa da, eta gizarte-aurreikuspena aztertu, sustatu, hedatu eta defendatzeaz arduratzen da, bai eta Euskadiko gizarte-aurreikuspeneko sistemari eragiten dioten gai guztietan aholku emateaz ere.

Osoko Bilkurak eta Euskadiko Enpleguko Gizarte aurreikuspenaren Sektoreko Batzordeak osatzen dute organo hori.

**Osoko bilkura** honela osatuko da: BGAEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako saileko sailburu titularra, lehendakari izango dena; EJren lau ordezkari; foru-aldundien hiru ordezkari (lurralde historiko bakoitzeko bat); Euskadiko Kooperatiben Konfederazioaren ordezkari bat; Euskadiko Kontsumitzaileen eta Erabiltzaileen ordezkari bat; enpresa-erakundeen bi ordezkari; sindikatuen lau ordezkari. Beste lau BGAEen federazioen ordezkartzan eta, azkenik, aurreikuspenean gaitasuna eta esperientzia egiaztatua duten bi persona.

Honako hauek dira Gizarte aurreikuspenaren Euskal Kontseiluaren Osoko Bilkuraren **eginkizunak**:

1. Gizarte-aurreikuspenaren esparruarekin zerikusia duten ekintza eta araudien berri aldeaz aurretik ematea.
2. Gizarte-aurreikuspena sustatzeko, zabaltzeko eta defendatzeko neurriei buruzko proposamenak aztertzea eta zuzentzea.
3. Botere publikoei gizarte-aurreikuspenaren arloko aholkularitza ematea.
4. Proposamenak, ekimenak eta gomendioak egitea.

**Enpleguko Gizarte aurreikuspenaren Sektoreko Batzordea** honako hauek osatuko dute: BGAEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzaren Sailaren bi ordezkari, horietako bat buru izango dela, enpleguaren arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzaren Sailaren ordezkari batek, Kooperatiben Konfederazioaren ordezkari batek, enpresa-erakundeen ordezkari batek, sindikatuen bi ordezkari eta BGAEen federazioen bi ordezkari.

Enpleguko Gizarte aurreikuspenaren Sektoreko Batzordearen **eginkizunak** honako hauek dira:

1. Enpleguko Gizarte aurreikuspenaren eremuan sustapen- eta sustapen-neurriei buruzko proposamenak aztertzea eta zuzentzea.

2. Enpleguko gizarte-aurreikuspenaren arloko politikak egiten eta horien jarraipena egiten aholkatzea.

## 1.9. GOBERNU ONAREN POLITIKA ETA FUNTSEZKO FUNTZIOAK

Erakundeetako Gobernu Batzordeak politika idatziak onartuko ditu Arriskuen Kudeaketa, Barne Ikuskaritza eta, hala badagokio, Funtzio Aktuariala eta kanporatzea funtzioei dagokienez.

Funtsezko funtzioak eraginkortasunez zuzentzen edo garatzen dituzten pertsonak kualifikazio profesional, ezagutza eta esperientzia egokiak izan behar dituzte, erakundearen arreta osasuntsua eta zuhurra eta funtsezko funtzioen garapen egokia bermatzeko. Halaber, ohoragarriak izan beharko dute.

Erakundeek BGAEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailaren eskura izan beharko dute aurreko paragrafoan aipatzen diren pertsonen zerrenda eguneratua, haien egokitasunaren balorazioa eta hori egiaztatzen duen dokumentazioa.

Erakundeek arriskuen kudeaketako funtzio bat, barne-auditoretzako funtzio bat eta, hala badagokio, aktuario-funtzio bat txertatu beharko dituzte. Funtsezko funtzio bakoitzaren arduradunak modu objektiboan, bidezkoan eta independentean beteko du eginkizun hori.

Arriskuak kudeatzeko funtzioa eta barne-auditoretzaren funtzioa pertsona desberdinei esleitu beharko zaizkie.

Funtsezko funtzioen ondorioak eta gomendioak Gobernu Batzordeari jakinaraziko zaizkio, eta hark dagozkion neurriak hartuko ditu. Era berean, BGAEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailari jakinarazi beharko diote edozein anomalia edo irregulartasun.

**a)** Erakundeek **arriskuak kudeatzeko sistema** eraginkor bat izan beharko dute, eta sistema horrek arriskuak etengabe detektatzeko, neurtzeko, zaintzeko, kudeatzeko eta jakinarazteko behar diren estrategiak, prozesuak eta informazio-prozedurak bildu beharko ditu.

**b)** Erakundeek **barne-auditoriako funtzio** bat izan beharko dute, barne-kontrolako sistemaren eta gobernantza-sistemaren gainerako elementuen eraginkortasuna ebaluatzeko.

Barne Auditoretzako arduradun bat izendatuko dute, erakundearen barruko edo kanpoko pertsona independente bat.

**c)** Arrisku biometrikoen estaldura, inbertsioaren emaitza edo prestazio-maila jakin bat bermatzen duten BGAEek **funtzio aktuarial** bat izango dute, eta arduradun independente bat izendatuko dute erakundearen barruan edo kanpoan.

Erakundeek pentsioetarako arriskuak gutxienez urtean behin ebaluatu beharko dituzte, eta metodo egokiak izango dituzte epe laburrean eta luzean izan daitezkeen arriskuak detektatzeko eta ebaluatzeko.

BGAEek eginkizun gakoak edo beste edozein jarduera **kanpora atera** ahal izango dizkiete hirugarrenei, eta haiekin idatzizko kontratua sinatu beharko dute, Gobernu Batzordeak aldez aurretik hala erabakita, betiere Datu Pertsonalak Babesteko Lege Organikoa bermatuz.

Eginkizunak kanpora ateratzeak ez ditu BGAEak salbuesten araudi aplikagarritik eratorritako betebeharrak betetzetik, eta berariaz jakinarazi beharko diote BGAEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako Sailari kanpora atera direla.

**Finantza-tresnetako inbertsioak arautzen dituen araubidea** ezarri beharko dute, eta kreditu-erakundeekin, kudeaketa kolektiboko tresnak kudeatzen dituzten sozietateekin edo baimena duen beste edozein erakunderekin kontratatu ahal izango dute haien kudeaketa. Kontratuek dibertsifikazio- eta sakabanatze-mugak ezarriko dituzte, bai eta kudeatutako ondarearen kudeaketa zuhurra eta kontrol egokia bermatzeko beharrezkotzat jotzen diren inbertsioen baldintza kuantitatibo eta kualitatiboak ere.

## **1.10. BGAEen AKTIBOEN GORDAILUA**

BGAE bakoitzak **erakunde gordailuzain** bakar batekin kontratatuko ditu aktibo finantzarioen gordailua eta zaintza. Gordailuzainak egoitza soziala izan beharko du, hala badagokio, Espainian sukurtsal bat, eta kontratu idatzi bidez

izendatuko da. Kontratu horretan, gordailuzainak bere eginkizunak bete ahal izateko behar duen informazioaren transmisioa finkatuko da.

Erakunde gordailuzainen **ordezkapena** desegiteagatik edo konkurtso-prozeduragatik izango da, edo BGAEaren erabakiz, edo erakunde gordailuzainak uko egiteagatik.

Gordailuzainak BGAEaren izenean irekitako kontu berezietan **kontsignatuko** ditu kontu horietan kontsignatu daitezkeen finantza-tresnak, erakundearenak direla argi eta garbi identifikatu ahal izateko.

Inbertsioak zehazten diren aktiboak aurreko paragrafoan aipatutakoez bestelakoak badira, gordailuzainak BGAEa jabea dela egiaztatuko du.

**Gordailuzainak, gainera, zeregin hauek bete beharko ditu:** BGAEaren jarraibideak betetzea, BGAEaren aktiboek buruzko eragiketetan kontrabalia ohiko epeetan entregatzen zaiola zaintzea. Aktiboek sortutako diru-sarrerak BGAEaren estatutu eta araudien arabera esleitzen direla zaintzea. Funtsaren xedapenak BGAEaren prestazioetatik eta beste gastu batzuetatik eratorritako ordainketekin bat datozela eta inbertsioak BGAEaren Inbertsio Printzipioen Deklarazioan ezarritakora egokitzen direla zaintzea.

BGAEek kontratu guztien erregistro-liburu bat izan beharko dute, BGAEen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailaren eskura egongo dena.

## **2. GIZARTE AURREIKUSPEN OSAGARRIKO PLANAK**

### **2.1. SORTZEA**

Horiek sortzeko, sustatzailearen edo sustatzaileen ahobatezko adostasuna behar da, haren klase edo modalitatearen arabera. Erregelamenduak onartzeko, sustatzaileen bi herenen gehiengo kualifikatua beharko da.

### **2.2. ERREGELAMENDUA**

Erregelamenduak honako hauek jaso beharko ditu: izena, hasiera-data eta aurreikusitako iraupena, ekarpenen, prestazioen eta kontingentzien araubidea, altak, bajak, uztea eta abar; gainera, planaren administrazio-gastuak eta

erreklamazioak aurkezteko eta gatazkak ebazteko prozedura jaso beharko ditu. Azkenik, azkentzeko arrazoiak eta ondarearen destinoa ere adieraziko dira.

### 2.3. BAZKIEEN ARTEAN DAGOEN LOTURAREN ARABERAKO MODALITATEAK

**Plan indibidualak** atxikipen hutsa eskatzen dutenak dira, bazkideen artean aldez aurreko inolako loturarik gabe.

**Enplegu-planak** dira kooperatiba-sozietateen esparruan lan-, funtzionario- edo estatutu-lotura bat eskatzen dutenak, edo bazkide langile edo lan-bazkide izatea eskatzen dutenak. Enplegu-plan gisa kalifikatu ahal izango da, halaber, langile autonomoen kolektiboetara dagozkien bazkide osoen plana, baldin eta elkarte profesionalen, merkataritza-ganberen edo bazkide babesle edo sustatzaile gisa jarduten duten beste erakunde ordezkagarri batzuen bidez eratu badira.

Azkenik, **plan elkartuek** elkartekideen arteko elkarte-lotura eskatzen dute.

## 7. Irudia

### Aurreikuspen-planen modalitateak, bazkideen arteko loturaren arabera

Plan mota	Bazkideak	Sustatzaileak
Banakakoa.	Inolako loturarik ez duten pertsona	Finantza- edo aseguru-erakundeak
Elkartua	Elkarte-loturaren bat duen pertsona	Elkartea, sindikatua, gremioa edo kolektiboa
Enplegua	Langileak	Enpresak, kooperatibak, merkataritza-ganberak eta autonomoen elkarte profesionalak.

BGAEak arautzen dituen 5/2012 Legeak tresna berri bat dakar: **lehenetasunezko gizarte-aurreikuspeneko planak.**

Lehentasunezko gizarte-aurreikuspeneko planak dira 1.4.1 epigrafean jasotakoaren arabera eratzen diren eta honako baldintza hauek betetzen dituzten enplegu-planak:

1. **Diskriminaziorik ezaren printzipioa:** gutxienez urtebeteko antzintasuna duten langile guztiei bermatzen die planean bazkide oso gisa sartzea.
2. **Gutxieneko babes-ekintza:** erretiroaren, ezintasun iraunkorraren edo baliaezintasunaren eta heriotzaren kontingentziak estali beharko dituzte, gutxienez.
3. Bazkide babesleen eta bazkide osoen artean **partekatutako ekarpenak.** Autonomoen kolektiboan eta kooperatiba-sozietateetan eta lan-sozietateetan, ekarpenak ezarritako erregelamenduaren arabekoak izango dira.
4. **Mugikortasun mugatua:** lehentasunezko enplegu-planen mugikortasuna Lehentasunezko beste enplegu-plan batzuetara bakarrik egin ahal izango da.
5. **Erreskatatzeko ezintasuna:** eskubide ekonomikoak ezin izango dira alde zuzenetik berreskuratu estalitako kontingentziak gertatzen ez diren bitartean.
6. **Errenta formako prestazioak:** plan hauetako gutxieneko kontingentzietan dagozkien prestazioak biziarteko errenta moduan kobratu beharko dira, gutxienez 15 urtez finantza-errentak jasotzeko aukerarekin, zuztasun-prestazioak izan ezik.
7. **Jarraipen Batzordea,** osaera paritarioarekin.

Lehentasunezko Gizarte Aurreikuspeneko Plan baten Erregelamenduak, eskuliburu honetako 1.4.1 epigrafean adierazitako baldintzez gain, honako hauek ere bete beharko ditu:

- La calificación de preferentes en su den Izendapenean lehentasunezko zat kalifikatzea ominación.
- Planaren Jarraipen Batzordeak zehaztutako osaera, eskumenak eta erantzukizunak.

## 2.4. EKARPEN ETA PRESTAZIOEN ARAUBIDEAREN ARABERAKO MODALITATEAK

**Behin Betiko Ekarpn Planetan**, bazkideen ekarpenaren zenbatekoa aurrez zehaztuta dago, edo zenbatekoa zehazteko modua dago, baina ekarpen horrek ez du lotura zuzenik eta berehalakorik etorkizunean kobratuko den prestazioarekin, eta ez da bermatzen prestazioaren zenbatekoa. Hala ere, kanpoko bermea duten horrelako planak egon daitezke, Gizarte Aurreikuspeneko Plan Bermatuak deitzen direnak.

**Prestazio definituko planetan**, jaso beharreko prestazioaren zenbatekoa edo zehazteko modua zehazten da, baldin eta, aurreikusitako egitatea gertatzen bada, ezarritako betekizunak eta baldintzak betetzen badira.

Azkenik, **Plan Misto**en xedea da, aldi berean edo bereizita, prestazioaren zenbatekoa eta ekarpenaren zenbatekoa.

Bereziki, honako hauek barne hartzen dituzte.

- Ekarpenen zenbatekoa zehaztuta egonik, gutxieneko interes-tasa edo gutxieneko prestazio bat lortzea bermatzen duten planak.
- Kontingentzia baterako zehaztutako ekarpena eta beste baterako edo batzuetarako zehaztutako prestazioa uztartzen dituzten planak.

## 8. Irudia

### Plan motak, beren gain hartutako betebeharrak eta prestazioen arabera



Prestazioak kobratzeko moduari dagokionez, eskuliburu honetako 1.4.6. atalera jo dezakegu.



## **2.5. PLAN BAT BGAE BATEAN INTEGRATZEA**

Planak mota eta izaera bereko BGAEetan integratu behar dira.

Enplegu-planak, sustatzaileen adostasunarekin, administrazio-baimena izan ala ez, beste BGAE batera alda daitezke.

Bazkideen planak lekuz alda daitezke, baldin eta administrazio-baimena eta sustatzaileen akordioa badute.

## **2.6. PLANEN BAT-EGITEA, ZATIKETA ETA AZKENTZEA**

Berregituraketa-prozesu horiei dagokienez, ikus 1.4.10 atala.

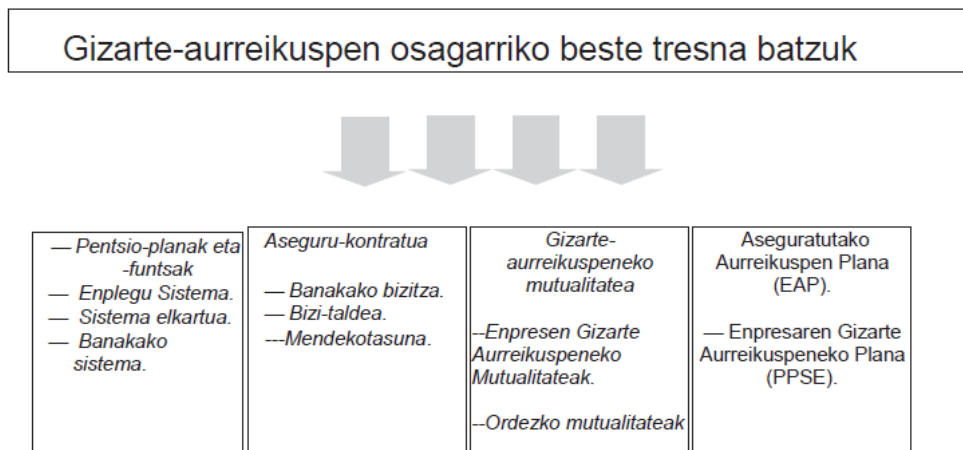
## **3. BESTE ERAKUNDE BATZUK**

BGAEez gain (Euskadiko gizarte-aurreikuspeneko erakunde juridiko eskusiboa), Estatuko araudiak arautzen dituen gizarte-aurreikuspeneko beste tresna batzuk daude. Hauek dira: pentsio-planak eta -funtsak, aseguru-kontratuak, gizarte-aurreikuspeneko mutualitateak, enpresen gizarte-aurreikuspeneko planak eta aseguratutako gizarte-aurreikuspeneko planak.

Atal honen xedea da gizarte-aurreikuspen osagarriko tresna horien eta aurreko atalean BGAEetarako garatutakoaren arteko desberdintasun nagusiak deskribatzea.

## 9. Irudia

### Gizarte-aurreikuspen osagarriko beste tresna batzuk



### 3.1. PENTSIO-PLANAK ETA -FUNTSAK

## 10. Irudia



Pentsio-planak aurreikuspenarekin lotutako aurrezkie bideratzeko kontratuak dira; horiek definitzen dituzten oharrak borondatezkoak, pribatuak eta osagarriak dira.

Planak pentsio-funtsen bidez bideratzen dira; azken batean, pentsio-planak betetzeko sortutako ondareak dira. Ondare horiek ez dute nortasun juridikorik, eta administrazio-arau jakin batzuen mende daude, bai eta ondarea xedatzeko betekizun zorrotzak betetzearen mende ere.

Ondoriozta dezakegu Funtsa ekarpenekin osatutako ondarea dela, eta Pentsio Planak ezartzen dituela ondare horren joko-, funtzionamendu- eta erabilera-arauak.

## **Pentsio Planen oinarrizko printzipioak**

Pentsio-planek oinarrizko printzipio hauek bete beharko dituzte:

- **Kapitalizazioa:** pentsio-planak kapitalizazio-sistema finantzario eta aktuariaren bidez bideratuko dira. Ondorioz, prestazioak hertsiki egokituko zaizkio sistema horietatik eratorritako kalkuluari.
- **Diskriminaziorik eza:** planek sustatzailearekin kontratu-mota bakoitzerako ezarritako lotura- edo kontratazio-baldintzak betetzen dituen edozein pertsona fisikorentzako sarbidea bermatu behar dute, planaren partaide gisa.
- **Ekarpenen ezeztazintasuna:** sustatzaileek pentsio-planetarako egiten dituzten ekarpenak ezeztazinak izango dira; hau da, sustatzaileak ekarpen horiek egiteko betebeharrak errealak dira, eta planarekiko zorra.
- **Eskubideak esleitzea:** planetarako ekarpenek eta ekarpenek<sup>12</sup>, bai eta erabilitako kapitalizazio-sistemak ere, eduki ekonomikoko eskubide batzuen titulartasuna zehaztuko dute partaideentzat.
- **Pentsio-funts batean nahitaez integratzea:** pentsio-planari atxikitako ekarpenak, ekarpenak eta edozein baliabide pentsio-funts batean sartu behar dira nahitaez, araudian aurreikusitako baldintzetan.
- **Likideziarik eza:** partaidearen eskubide ekonomikoak kontingentzia gertatzen denean gauzatuko dira (erretiroa, ezintasuna, heriotza, mendekotasun larria eta mendekotasun handia). Salbuespen gisa, likidezia-kasuak aurreikusten dira gaixotasun larriaren edo iraupen luzeko langabeziaren kasuan, baldintza jakin batzuetan eta betiere planaren zehaztapenek edo arauak hala ezartzen badute. Gainera, 2025eko urtarrilaren 1etik aurrera, pentsio-planari egindako ekarpen guztiak berreskuratu ahal izango dira, gutxienez 10 urteko antzinatasunarekin.
- **Kontrol Batzordeak gainbegiratzea:** Enplegu Sistemaren eta Sistema Elkartuaren Pentsio Plan bakoitzaren funtzionamendua eta betearazpena

---

<sup>12</sup> Zehaztu behar da kontribuzioak aipatzean sustatzaileak aipatzen direla, eta ekarpenak, berriz, partaideei buruzkoak direla.

Kontrol Batzorde batek gainbegiratuko du. Plan indibidualen kasuan, parte-hartzailearen defendatzaile bat izendatuko da.

### **Ekarpenak mugatzea**

Araudiak finantza-muga batzuk ezartzen ditu urtero planei egin dakizkiekeen ekarpenetarako.

Gaur egun, pentsio-planetarako ekarpen indibidualen guztizkoa ez da urtean 2.000 eurotik gorakoa izango; pentsio-planetarako urteko enpresa-ekarpen eta -kontribuzio maximoen batura ezin izango da 8.000 eurotik gorakoa izan.

Minusbaliotasuna duten pertsonentzat (fisikoa % 65ekoa edo handiagoa eta psikikoa % 33koa edo handiagoa), ekarpenen urteko gehieneko muga 24.250 €-koa izango da, hirugarrenek egindako ekarpenak barne. Ekarpen horiek ezin izango dira 10.000 eurotik gorakoak izan.

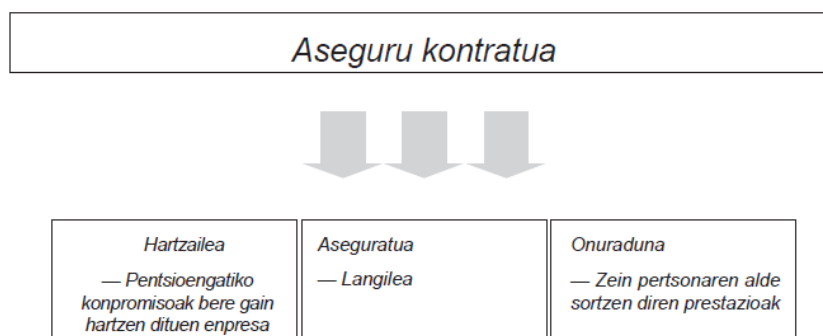
Kontuan hartu behar da aipatutako mugak bakarrak eta baterakoak direla, hau da, gaur egun partaide baten aldeko Plan bati egiten zaizkion ekarpen eta kontribuzio guztien batura, ekarpen eta kontribuzio horiek norik egiten dituen alde batera utzita, ezin dela zenbateko horiek gainditu.

Salbuespen gisa, enplegu-modalitateari atxikitako Planei dagokienez, Legeak aukera ematen dio enpresa sustatzaileari berak sustatutako Planari ekarpenak egiteko, adierazitako mugen gainetik, baldin eta hori beharrezkoa bada abian dauden prestazioak edo erretiroko prestazio definituko araubideak barne hartzen dituzten Planetako partaideen eskubideak bermatzeko, eta berrikuspen aktuariaren bitartez, Planean defizit bat dagoela agerian geratu bada.

## 3.2. ASEGURU-KONTRATUA

### 11. Irudia

#### Aseguru-kontratua



Kontratu horien bidez, aseguratzailerak, prima bat kobratuta, aseguratuari eragindako kaltea ordaindu behar du, edo, bestela, kapital bat, errenta bat edo hitzartutako beste prestazio batzuk ordaindu behar ditu, betiere hitzartutako mugen barruan.

Kontratuak haiek estaltzen dituzten kontingentzien arabera formalizatuko dira, dagokion polizaren bidez, eta haren klausuletan jasoko dira funtzionamenduarauak.

Aseguru-kontratuen esparruan ere, "Mendekotasun-aseguruak" aipatu behar dira, Autonomia pertsonala sustatzeari eta mendetasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeari buruzko Legearen arabera sinatutako aseguru-polizak.

#### **Kontratuaren elementu pertsonalak**

Pentsioak ordaintzeko betebeharra jasotzen duten aseguru-kontratuetan, hiru subjektu bereiz daitezke:

- **Aseguru-hartzailea.** Betebehar horiek bere gain hartu dituen enpresa izango da soilik, eta primak ordaintzeko betebeharra izango du. Langileek primak finantzatzeko ekarpenak egiten badituzte, enpresa aseguru-hartzaile gisa agertuko da, baina langileen kontura egingo du, langileen ekarpenei dagokien zatian.

- **Aseguratuak:** Prestazioak lotzen zaizkien langileei dagokien asegurduna.
- **Onuradunak** pentsioak jasoko dituzten pertsona fisikoak izango dira.

Enpresak ezin izango du inoiz bere burua onuradun izendatu.

### 3.3. GIZARTE-AURREIKUSPENEN MUTUALITATEAK

Araudi aplikagarriaren arabera<sup>13</sup>, gizarte-aurreikuspeneko mutualitateak (aurrerantzean, "MPS") aseguru-erakunde pribatuak dira, irabazi-asmorik gabekoak, eta borondatezko aseguru-modalitate bat gauzatzen dute, mutualisten, pertsona fisiko edo juridikoen edo beste erakunde edo pertsona babesle batzuen prima finko edo aldakorreko ekarpenen bidez.

#### **Baldintzak**

20/2015 Legearen 41. artikuluan aseguru-mutualitateentzat xedatutakoaz gain, gizarte-aurreikuspeneko mutualitateek honako baldintza hauek bete beharko dituzte:

- Bazkide mutualista izatea lotuta dago aseguru-hartzaile edo aseguratu izaerarekin, betiere aseguratu bada primaren azken ordaintzailea.
- Mutualista guztientzako betebeharrak eta eskubide-berdintasuna ezartzea, alde batera utzi gabe ekarpenek eta prestazioek estatutuetan aurreikusitako kasuaren arabera ezarritako erlazioa izatea.
- Sozietatearen estatutuetan kontrakorik xedatu ezean, mutualistek ez dute mutualitatearen zorren gaineko erantzukizunik izango; erantzukizun hori estatutuetan aurreikusiz gero, azken hiru ekitaldietan ordaindutako kuoten baturaren herena baino txikiagoa den kopurura mugatuko da erantzukizun hori, indarrean dagoen ekitaldia edozein dela ere. Mutualistak gizarte-zorreatatik duen erantzukizun pertsonalari buruzko estatutu-klausula hori nabarmen agertu beharko da prestazioen eta aseguru-polizen erregelamenduetan.

---

<sup>13</sup> 20/2015 Legea, uztailaren 14koa, Aseguru- eta berraseguru-erakundearen antolamendu, gainbegiraketa eta kaudimenarena.

- Mutualistak Gizarte Aurreikuspeneko Mutualitatean sartzea borondatezkoa izango da beti, eta eskatzailearen aitopren indibiduala beharko du.
- Mutualistak Gizarte Aurreikuspeneko Mutualitateak berak zuzenean sartu ahal izango ditu, edo, bestela, Aseguruaren Bitartekotza bidez; azken hori gertatuko da Mutualitate Funttsaren baldintzak eta eska daitezkeen Finantza Bermeak betetzen badira.
- Soilik aseguru-eragiketak egitea eta ondoren zerrendatutako gizarte-prestazioak ematea.
- Mutualistei bermatutako arriskuak zuzenean bere gain hartzea, koaseguru-eragiketarik edo berraseguruan onartzeko eragiketarik egin gabe; hala ere, berraseguruan lagatzeko eragiketak egin ahal izango dituzte Espainian jarduteko baimena duten erakundeekin.
- Mutualitatean egindako kudeaketagatik administratzaileek joan-etorriengatik, ostatuagatik eta mantenuagatik jasotzen dituzten ordainsariak eta gainerako diru-sarrerak administrazio-gastuen parte izango dira, eta ezingo dituzte gainditu dagokion araudian ezarritako mugak.
- Mutualitate batek beste erakunde batzuen gaineko kontrol gehiengoduna gauzatzen badu eta azken horien administratzaileei aurreko paragrafoan finkatutako gastuen kontzeptuan kopururen bat ordaintzen badie, zenbateko horiek mutualitatearen administrazio-gastutzat hartuko dira.

### **Estaldura eta prestazioak**

20/2015 Legean aurreikusitako estalduren eremuari dagokionez, pertsonen gaineko arriskuen aurreikuspenean, Gizarte Aurreikuspeneko Mutualitateek heriotza, alarguntza, zurtasuna, erretiroa eta mendekotasuna estali ahal izango dituzte, eta prestazio ekonomikoak bermatuko dituzte, kapital edo errenta moduan; halaber, prestazioak eman ahal izango dituzte ezkontzagatik, amatasunagatik, seme-alabengatik eta heriotzagatik.

Era berean, laneko istripu eta baliaezintasuneko, gaixotasuneko, defentsa juridikoko eta asistentziako aseguruaren eragiketak egin ahal izango dituzte, eta familia-laguntzak ere eman ahal izango dituzte, lanbidean aldi baterako jardutea

eragozten duten egintza edo egintza juridikoeak eragindako premiei aurre egiteko.

Bermatuko diren prestazio ekonomikoak ezin izango dira 30.000 eurotik gorakoak izan urteko errenta gisa, ez eta haren baliokide aktuariala kapitalaren jasotze bakar gisa ere, aipatutako errenta kalkulatzeko ezarritako oinarri teknikoaren arabera kalkulatuta, 300.000 euroko mugarekin. Hala ere, kontrol bereziko neurriak hartzea eragin dezaketen egoeretan edo 20/2015 Legearen 159.1 eta 172. artikuluetan, hurrenez hurren, aurreikusitako desegite-kausaren batean dauden mutualitateen kasuan, bermatuko diren prestazio ekonomiko berriak ezin izango dira 18.000 eurotik gorakoak izan urteko errenta gisa, ezta 78.000 eurotik gorakoak ere kapitala jasotze bakar gisa.

Puntu honetan, garrantzitsua da esatea mutualitate bakoitzak aurreko paragrafoetan adierazitako prestazio guztiak edo batzuk emateko aukera onartzen dela.

### **Modalitateak**

MPSren eremu objektiboaren arabera:

- **Enpresen Gizarte Aurreikuspeneko Mutualitateak:** mutualista guztiak enplegatuak dira, haien babesleak edo sustatzaileak banakako enpresak, erakundeak edo enpresaburuak dira, eta horietan zerbitzuak ematen dituzte; ematen diren prestazioak bien (enplegatuak eta enpresak) aurreikuspen-akordioen emaitza baino ez dira. Kasu horietan, beraz, Mutualitateak Enpresen Gizarte Aurreikuspeneko tresna gisa jarduten duela ulertzen da.
- **Gizarte Aurreikuspeneko mutualitateak, ordezkotza izarekin,** Mutualitateen Erregelamenduaren 2. artikulua honako hau ezartzen du hitzez hitz: "Gizarte Aurreikuspeneko Mutualitateak, gainera, Gizarte Segurantzako Norberaren Konturako Langileen edo Autonomoen Erregimenaren ordezkotza izan daitezke". Aukera hori, profesional jakin batzuen kolektiboentzat aurreikusia, borondatezkoa da, eta, beraz, eraginpekoek aukeran izango dute Gizarte Segurantzaren araubide horretan sartzea edo dagokion GAMeko mutualista gisa sartzea.



### 3.4. ENPRESEN GIZARTE AURREIKUSPENENKO PLANAK (PPSE) ETA ASEGURATUTAKO AURREIKUSPEN PLANAK (PPA)

Aseguruaren eremuan, gainera, pentsio-planen antzeko bi produktu onartu dira:

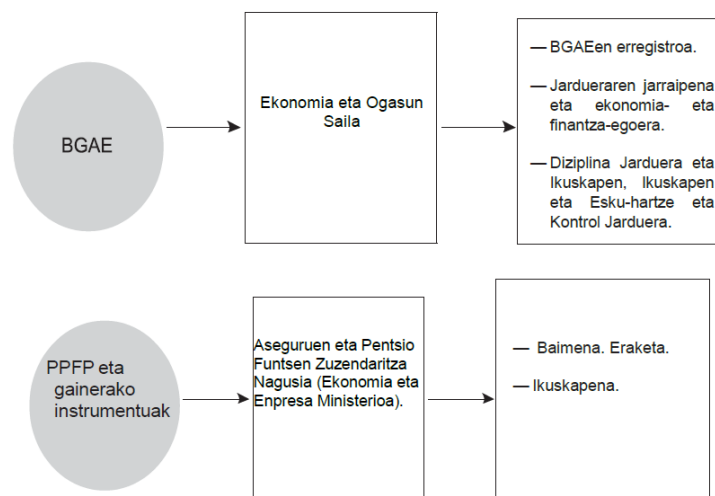
- **Enpresaren Aurreikuspen Sozialeko Planak.** Enpresaren aldetik abiatzen den aurreikuspen-produktu bat da, eta hark egiten ditu planerako ekarpenak, Enplegu Pentsio Planen antzera, baina horiek ez bezala, enpresaren aseguru kolektibo baten bidez gauzatzen dira langileen alde.

PPSSak bat datoz Enplegu Pentsio Planekin, diskriminaziorik ezaren, ekarpenen kapitalizazioaren eta ezeztazintasunaren eta eskubideen esleipenaren printzipioak errespetatzeari dagokionez; hala ere, alde handia dago bi produktuen artean errendimenduari dagokionez. Pentsio Planetan errentagarritasuna aldakorra den bitartean, PPSetan ez dago kapitala galtzeko arriskurik eta errentagarritasuna gutxieneko interes ziurtatu batekin bermatuta dago, eta hori da haren funtsezko betekizunetako bat.

- **Aseguratutako Aurreikuspen Planak:** banakako Sistemaren Pentsio Planak kopiatzen dituen aseguru-kontratua da, eta mugaegunean errentagarritasuna bermatu behar da.

## 4. ERAKUNDE PUBLIKO ESKUDUNAK

### 12. Irudia



BGAEen administrazio-kontrolaren lehentasunezko helburua arauak bete daitezen eskatzea eta Erakundeen beharrezko kaudimena zaintzea da, bazkideen eskubideak babeste aldera. Kontrol hori Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Ekonomia Sailari dagokio.

Legeak honako hauek esleitzen dizkio kontrol- eta jarraipen-egintza espezifiko gisa:

- BGAEen erregistroan inskribatzea, Estatutuak eta horien aldaketak Legean eta garapen-erregelamenduan aurreikusitakora egokitzen direla zainduz.
- Erakunde horien jardueraren jarraipena eta ekonomia- eta finantza-egoera; horretarako, urtero, urteko kontu ikuskatuak eta kudeaketa-txostena aurkeztu beharko dituzte, bai eta eskatzen zaizkien beste dokumentu batzuk ere:
  - Inbertsio printzipioen deklarazioa.
  - Txosten aktuariala.
  - Hirugarren pertsonekin aktiboak kudeatzeko, baloreak gordailutu eta zaintzeko eta berrasegururako kontratuak.
- Diziplina-, ikuskapen-, gainbegiratze-, esku-hartze- eta kontrol-jarduerak.

Pentsio-planak eta -funtsak, bai eta aseguru-erakundeak ere, Ekonomia eta Enpresa Ministerioaren kontrolaren eta gainbegiratzearen mende daude, Aseguruen eta Pentsio Funtsen Zuzendaritza Nagusiaren bitartez. Erakunde horiek, funtzionatzeko administrazio-baimena behar izateaz gain, aldiari behin dokumentazioa eta informazioa eman behar diote Zuzendaritza Nagusiari, horrek gainbegiratze-lana egin dezan.

### **III. KAPITULUA. GIZARTE-AURREIKUSPEN OSAGARRIAREN ESPARRU JURIDIKOA**

Manuela Escribano  
Luis Carlos Izquierdo  
Nerea Respaldiza

1. Sarrera.
2. Oinarrizko araudi substantiboa.
  - 2.1. Europako esparrua.
  - 2.2. Euskadiko esparrua.
3. Zerga-araudia.
  - 3.1. BGAEen zerga-erregimena.
  - 3.2. Bazkide sustatzaile edo babesleen tributazio-araubidea.
  - 3.3. Bazkide osoen edo arrunten tributazio-araubidea.
4. Gobernu-batzordeetako kideen betebeharrak eta erantzukizunak. Zehapen-araubidea.
  - 4.1. Gobernu-organoen kualifikazioa eta prestakuntza.
  - 4.2. Urteko kontuak eta kudeaketa-txostena.
  - 4.3. Inbertsio-politika onartzea.
  - 4.4. Hirugarrenek kudeatzeko, gordetzeko eta zaintzeko baimena.
  - 4.5. Zehapen-araubidea.

## 1. SARRERA

Europako herrialde gehienek ezarritako pentsio- eta banaketa-sistema publiko tradizionalak ikusi dute inguruabar berriak (jaiotza-tasaren beherakada eta biztanleriaren zahartzearen pixkanakako hazkundera, gizarte-prestazioen igoera eta, horren ondorioz, gizarte-sistema publikoari egindako ekarpenen murrizketa) aldatu egin direla historikoki garatzen ziren ingurunean. Ondorioz, estatu asko beren gizarte-aurreikuspeneko sistemak aztertzen hasi ziren, baldintza berrietara egokitzeko. Hausnarketa horren emaitza dira gizarte-aurreikuspeneko sistema pribatuak.

Europako herrialdeek etorkizuneko egoerarekiko duten kezka Merkatu Bakarreko Pentsio Sistema Osagarriari buruzko Liburu Berdean islatu zen<sup>14</sup>. Liburu horrek aurreikuspen-sistemaren hiru maila horiek definitu zituen (publikoa, enpleguaren osagarria edo bigarren zutabea eta banakako edo hirugarren zutabeko aurrezki osagarria).

Hala, Europan, bigarren zutabea, enpleguaren aurreikuspen osagarria, garatzeko kezka handia agertu zen, eta horrek etengabe aztertzea eta hausnartzea ekarri du, garatzen ari den legedi batean islatu den gaiari buruz. Gizarte-eragileen kezka horrek isla handia izan du eta du Euskadin.

## 2. OINARRIZKO ARAUDI SUBSTANTIBOA

### 2.1. EUROPAKO ESPARRUA

Europako Komunitate-eremuan, langileen babesarekin eta erretiroaren unean dituzten pentsio osagarriko eskubideekin lotutako hainbat alderdi arautzen aurrera egin da denboran zehar.

1998an, Kontseilu Europarrak ekainaren **29ko 98/49/EE Zuzentaraua** onartu zuen, Erkidegoan lekualdatzen diren besteren konturako langileen eta norberaren konturako langileen pentsio osagarriaren eskubideak babesteari buruzkoa. EBAO, 1998/07/25.

98/49/EE Zuzentaraua, pentsio osagarriari dagokienez, langileen mugimendu-askatasuna errazteko lehen legegintza-urratsa da. Ez ditu mobilizazioari buruzko xedapenak biltzen; aitzitik, pentsio-eskubide ezkutuen tratu-berdintasunean

---

<sup>14</sup> Batzordeak 1997ko ekainaren 10ean onartua.

jartzen du arreta langilea atzerrira joaten denean, bere herrialdean lana aldatzen duen langilearen aurrean.

Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren **2002/74/EE Zuzentarauak**, 2002ko irailaren 23koak, egokitu eta aurreratu egiten du Kontseiluaren 80/987/EEE Zuzentarauak, enpresaburuak kaudimenik ez duenean soldatapeko langileak babesteari buruz estatu kideek dituzten legeak hurbiltzeari buruzkoak, ezarritakoa.

Horrela, bada, enpresaburuak kaudimenik ez duenean soldatapeko langileak babesteari buruzko estatu-legediak hurbiltzeari dagokionez, sistema berezi bat sartu da langileentzat, une hartan zenbait estatu kideetan beharrezkotzat jotzen zen baina epe laburrean zaila zirudien kaudimengabezia-eskubidearen erreformaren zain egon beharrik gabe. Horretarako, erakunde bat sortzera behartzen zituen estatu kideak, aldi jakin baterako ordainsariari zegozkion lan-kontratuen edo lan-harremanen ondorioz zor ziren kredituen ordainketa bermatzeko soldatapeko langileei, langile horien enpresaburua kaudimengabea bazen.

Hala, Kontseiluaren 80/987/EEE Zuzentarauak hasiera eman zion "enpresen pentsio-konpromisoak kanporatzea" izenekoari, eta pentsioen estaldurari barne-funtsen bidez eusteko debekua ezarri zuen, enpresak behartuz langileekin hartutako konpromisoak bideratzera, besteak beste, pentsio-plan baten bitartez<sup>15</sup>.

Garrantziagatik nabarmendu beharreko hirugarren Zuzentaria **2003/41/EE Zuzentaria** da (IORP I- Institutions for Occupational Retirement Provision Directive), ekainaren 3koa, enpleguko pentsio-funtsen jardueri eta ikuskapenari buruzkoa. Zuzentaria horrek pentsio-funtsak osatzen dituzten erakundeen kudeaketa eraginkorraren eta finantza-kaudimenaren alde egin nahi zuen, etorkizuneko pentsiodunen eskubideen mesedetan<sup>16</sup>.

2003/41/EE Zuzentaria gutxieneko harmonizazioa ezarri zuen enpleguko pentsio-funtsen mugaz haraindiko jardueri dagokienez, eta lehen urrats

---

<sup>15</sup> Zuzentaria horretan jasotakoa aplikatuz, Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzaren Sailak 1/2002 Jarraibidea onartu zuen, azaroaren 25ekoa, Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundearen bidez enpresa-pentsioengatik konpromisoak kanporatzeari buruzkoa (Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 233. zk., 2002ko abenduaren 5ekoa).

<sup>16</sup> Eusko Jaurlaritzak 92/2007 Dekretua onartzearen helburuetako bat, zioen azalpenean jasotzen den bezala, aipatutako Zuzentarian jasotakoa Euskadiko gizarte-aurreikuspeneko sistemara eramatea da, BGAEen kaudimena eta sisteman konfiantza izan duten pertsonen eskubideak bermatzeko (2007ko ekainaren 15eko Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 115. zk.).

arauemailea izan zen erretirorako okupazio-aurreikuspenaren barne-merkaturako bidean, funtsezko izaten jarraitzen baitu hazkunde ekonomikorako eta enplegua sortzeko Europar Batasunean eta biztanleriaren zahartzeari aurre egiteko.

Baina 2003/41/EEE Zuzentarauak ekarri zuen lehen urratsa berrikusi egin behar zen, hainbat arrazoirengatik:

1. Enplegatzaleei mugaz gaindiko pentsio-plan bat sustatzea garestiagoa egiten zieten oztupoak zeuden oraindik.
2. Ekarpen definituko planak dituzten europarren kopurua (inbertsioaren arriskua enplegu-funtsetik eta enplegatzalea langilearenetik lekualdatzen da) nabarmen hazi zen.
3. Finantza-krisiaren ondorioek nolabaiteko babesgabetasuna utzi zieten bazkideei eta onuradunei.
4. Partikularrek ez zuten informazio nahikoa eta argigarria jasotzen, eta horrek eragotzi egiten zien erretiroa planifikatzeari buruzko erabaki informatuak hartzea.
5. Gainbegiraleen bitartekoak eta eskumenak ez ziren nahikoak estatu kide askotan, enplegu-funtsek gardentasunaren eta gobernu onaren baldintzak betetzen zituztela bermatzeko.

Nabarmendu behar da, halaber, **2014/50/EE Zuzentaraua**, 2014ko apirilaren 16koa, pentsio-eskubide osagarriak eskuratuz eta mantenduz estatu kideen artean langileen mugikortasuna indartzeko gutxieneko betekuzunei buruzkoa.

**2016/2341// EE Zuzentarauak (IORP II)**, enpleguko pentsio-funtsen jardueri eta ikuskapenari buruzkoak (2016ko abenduaren 14an onartu zen, eta 2019ko urtarrilaren 13a baino lehen transferitu behar da), aurreko puntuekin zerikusia duten xedapenak indartzen ditu.

2016/2341/EE Zuzentaraua 2003/41/EE Zuzentarauaren bertsio bategina da, eta indargabetu eta aldatu egiten du honako gai hauetan: enpleguko pentsio-funtsen mugaz gaindiko jarduera hasteko prozedura eta funtsen arteko enpleguko pentsio-planen mugaz gaindiko transferentziak, aplikatu beharreko inbertsio-

arauak, gobernu-sistema, funtzioak kanpora ateratzea, balizko bazkideei, bazkideei eta onuradunei informazioa ematea eta zuhurtziazko gainbegiratzea.

Horren laburpen gisa, oinarri dituen hiru zutabeen funtsezko alderdiak aipatzen dira

### **Gobernu ona**

1. Kontrol-batzordeen barruko funtsezko hiru funtziotan eragiten du: arriskuaren kudeaketa, barne-auditoretza eta funtzio aktuariala.
2. Funtsezko funtzioak betetzen dituzten pertsonak ezagutza, esperientzia eta kualifikazio egokiak izan behar dituzte.
3. Idatzizko politikak ezartzea eta aplikatzea funtsezko arloei dagokienez (prozesuak eta prozedurak), kanpora ateratako jarduerak eta larrialdi-planak egitea barne.
4. Arriskuen autoebaluazio-prozesua, gutxienez hiru urtean behin.

### **Bazkide eta onuradunei informazioa ematea**

1. Pentsioa emateko aurreikuspenei buruzko informazioa, errentagarritasun-egoerak barne.
2. Informazio gehigarria bazkidearen estatusaren arabera: bazkide potentzialak, erretiroaren aurreko faseko bazkideak eta onuradunak prestazioa jasotzeko fasean.

### **Zuhurtziazko gainbegiratzea**

1. Erakundeen gobernu-sistemaren baldintza kualitatiboen ebaluazioa.
2. Erakundeak bere gain hartzen dituen arriskuen ebaluazioa eta arrisku horiek ebaluatu eta kudeatzeko duen gaitasuna.

2016/2341/EE Zuzentarauaren transposizioa BGAEen 5/2012 Legearen Erregelamendua onartzen duen Eusko Jaurlaritzaren urriaren 27ko 203/2015 Dekretuan jasotzen da.

2014/50/EE Zuzentarauaren (2014ko apirilaren 16koa, pentsio-eskubide osagarriak eskuratzeko eta mantentzeko hobekuntzaren bidez langileen estatu kideen arteko mugikortasuna indartzeko gutxieneko betekizunei buruzkoa) transposizioarekin, aldaketa garrantzitsuak gertatzen dira lan-harremana azkentzen den kasuetan dauden eskubideei dagokienez.

BGAEei dagokienez, egungo enplegu-araudiak bete egiten du eramangarritasunari buruzko Zuzentarauak eskatzen duen guztia, eta, besteak beste, honako alderdi hauek azpimarra daitezke:

1. Etendura egoeran dauden bazkideen eskubideak aitortzea.
2. Enpresarekiko harremana eten duten bazkideek beren eskubideak beste aurreikuspen-plan batera mobilizatzeko aukera, planaren zehaztapenetan ezarritakoaren arabera.

## **2.2. EUSKADIKO ESPARRUA**

Euskadiko Autonomia Estatutuaren 10.23 artikulua eskumen eksklusiboa ematen dio Euskadiri Gizarte Segurantzaren sartuta ez dauden mutualitateen arloan.

Euskadin, legegintza-prozesua Eusko Legebiltzarrak Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeei buruzko urriaren 27ko 25/1983 Legea onartu zuenean gauzatu zen lehen aldiz. Lege hori izan da Euskadiko gizarte-aurreikuspen osagarriaren arloko oinarritzko araudi substantiboa 2012ko otsailera arte.

25/1983 Legearen erregelamendu bidezko garapena otsailaren 20ko 87/1984 Dekretuarekin egin zen.

2012ko otsailaren 23an, eta estatuan nahiz Europar Batasunean izandako aldaketan ondorioz, Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeei buruzko 5/2012 Legea onartu zen Eusko Legebiltzarrean. 5/2012 Legea urriaren 27ko 203/2015 Dekretuaren bidez garatzen da.



Gizarte-aurreikuspenaren arloko euskal araudiaren esparruan, Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeek jarduera jakin batzuk arautzen dituen maiatzaren 29ko 92/2007 Dekretua gehitu behar da, 203/2015 Dekretuak sartutako aldaketetara egokitu dena.

BGAEEi buruzko arau-esparrua osatzeko, gai horretan eskumena duen sailburuaren hainbat agindu eta Finantza Politikako zuzendariaren hainbat zirkular daude. Jarraian, horiek eta edukia zerrendatuko ditugu.

## Legea

- [5/2012 LEGEA, otsailaren 23koa](#), Borondatezko Gizarte-Aurreikuspeneko Erakundeena.

## Dekretuak

- [203/2015 DEKRETUA, urriaren 27koa](#), Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeek otsailaren 23ko 5/2012 Legearen Erregelamendua onartzen duena.
- [HUTSEN ZUZENKETA, urriaren 27ko 203/2015 Dekretuaren hutsen zuzenketarena](#). Dekretu horren bidez, Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeek otsailaren 23ko 5/2012 Legearen Erregelamendua onartzen da.
- [HUTSEN ZUZENKETA, honako dekretu honena: «203/2015 Dekretua, urriaren 27koa](#), Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeek otsailaren 23ko 5/2012 Legearen Erregelamendua onartzen duena».
- [92/2007 DEKRETUA, maiatzaren 29koa](#), borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeek jarduera jakin batzuk arautzeko dena. (203/2015 Dekretuak sartutako aldaketetara EGOKITUA).
- [87/1984 DEKRETUA, otsailaren 20koa](#), Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeek buruzko Legearen Erregelamendua onartzen duena (EGOKITUA, 92/2007 Dekretuak eta 203/2015 Dekretuak eginiko aldaketen arabera).

- [86/2010 DEKRETUA, martxoaren 16koa](#), aseguru-rakundeen Kontabilitate Plana EAEko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen bereizgarrietara egokitzea onesteko.
- [252/2006 DEKRETUA 252/2006 abenduaren 12koa](#), horren bitartez, Borondatezko Aurreikuspen Sozialeko Erakundeak baliatuta bideraturiko aurreikuspen sozialeko sistema jakin batzuk ezartzeko laguntza ekonomikoak arautzen dira.

## Aginduak

- [AGINDUA, 2019ko abenduaren 26koa](#), Ogasun eta Ekonomiako sailburuarena, aseguru-jarduerarik egiten ez duten araubide bereziko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakunde bereizi gabeak arautzekoa -borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeei buruzko otsailaren 23ko 5/2012 Legearen Erregelamendua onartzen duen urriaren 27ko 203/2015 Dekretuan daude araututa erakunde horiek.
- [AGINDUA, 2016ko uztailaren 19koa](#), Ogasun eta Finantzetako sailburuarena, Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeetako Bazkideen Fitxategi Orokorren antolaketa eta funtzionamendua arautzen dituen.
- [AGINDUA, 2013ko maiatzaren 21ekoa](#), Ogasun eta Finantzetako sailburuarena, hainbat aktibo Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeek inbertsioak egiteko aktibo egokitzat hartzeari buruzkoa.
- [AGINDUA, 2008ko abenduaren 3koa](#), Justizia, Lan eta Gizarte Segurantzako sailburuarena, "Borondatezko Aurreikuspen Sozialeko Erakundeetako Gobernu Batzordeetako kideek aurreikuspen sozialaren arloan duten prestakuntzari buruzkoa".
- [AGINDUA, 2009ko apirilaren 29koa](#), Ogasun eta Herri Administrazioako sailburuarena. Horren bidez, BGAEen hainbat jarduera egitea arautzen duen maiatzaren 29ko 92/2007 Dekretuaren zenbait manu garatzen dira.

## Ebazpenak

- [EBAZPENA, 2020ko martxoaren 25ekoa](#), Finantza Politikako zuzendariarena, zeinaren bidez baimena ematen baita COVID-19aren ondorioz enplegua aldi baterako erregulatzeko espedientea edo enplegua erregulatzeko espedientea ezinbestean aplikatu behar izan zaien BGAE-etako bazkideek langabezia-prestazioa kobra dezaten.
- [EBAZPENA, 2020ko otsailaren 13koa](#), Finantza Politikako zuzendariarena, zeinaren bidez betetzen baita Ogasun eta Ekonomiako sailburuaren 2019ko abenduaren 26ko Aginduaren 8.2 artikuluan xedatzen dena. Agindu horretan, aseguru-jarduerarik egiten ez duten araubide bereziko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakunde bereizi gabeen araudia garatzen da, erakundeok horniduren kalkulu eguneratuan erabili beharreko interes-tasa teknikoari eta beste aldagai batzuei dagokienez.
- [EBAZPENA, 2020ko urtarrilaren 16koa](#), Finantza Politikako zuzendariarena, zeinaren bidez betetzen baita Ogasun eta Ekonomiako sailburuaren 2019ko abenduaren 26ko Aginduaren 8.5 artikuluan xedatzen dena. Agindu horretan, aseguru-jarduerarik egiten ez duten araubide bereziko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakunde bereizi gabeen araudia garatzen da, erakundeok erabili beharreko hilkortasun- eta biziraupen-taulei dagokienez.
- [EBAZPENA, 2019ko ekainaren 12koa](#), Finantza Politikako zuzendariarena, zeinaren bidez ezartzen baitira EAEko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeek bete beharreko estatistika- eta kontabilitate-dokumentazioaren ereduak aurkezteko epe berriak eta informazio hura baliabide elektronikoen bitartez aurkezteko betekizuna.
- [EBAZPENA, 38/2019 apirilaren 17koa](#), Finantza Politikako zuzendariarena, zeinaren bidez xedatzen baita zein izango den Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Erregistroaren pertsona arduraduna.
- [EBAZPENA, 2019ko martxoaren 26koa](#), Finantza Politikako zuzendariarena, zeinaren bidez bitarteko elektronikoak ezartzen baitira Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeek eta beren erakunde gordailuzainek Euskadiko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen erregistroarekin dituzten.

- [EBAZPENA, 2018ko azaroaren 6koa](#), Finantza Politikako zuzendariarena, zeinaren bidez epe berriak ezartzen baitira Euskal Autonomia Erkidegoko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeek bete beharreko estatistika- eta kontabilitate-dokumentazioaren ereduak aurkezteko eta BGAEen gordailuzainen zaintza- eta ikusketa-funtzioa betetzeari buruzko txostenak aurkezteko.
- [EBAZPENA, 2012ko martxoaren 9koa](#), Ekonomia eta Ogasun Saileko Finantzetako zuzendariarena, EAeko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeek aurkeztu beharreko estatistika- eta kontabilitate-dokumentazioaren ereduak aurkezteko epe berriak ezartzen dituen.
- [EBAZPENA, 2011ko azaroaren 7koa](#), Finantzetako zuzendariarena, maiatzaren 29ko 92/2007 Dekretuaren 8., 10. eta 13. artikuluetan ezarritako irizpideak garatzen dituen, banakako aurreikuspen-plan bermatuek bete beharreko betekizunak ezarriz.
- [EBAZPENA, 2011ko martxoaren 24koa](#), Finantzetako zuzendariarena. Horren bitartez Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeek aurkeztu beharreko estatistika eta kontabilitate-dokumentazioaren ereduak eguneratu eta onesten dituen.
- [EBAZPENA, 2010ko martxoaren 22koa](#), Finantzetako zuzendariarena. Horren bitartez, onetsi egin dira eskubide ekonomikoen likidazio-balioaren epeak eta datak, Euskal Autonomia Erkidegoko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeentzat prestazioak eta erreskateak ordaindu behar diren kasuetarako.
- [EBAZPENA, 2010eko urtarrilaren 26koa](#), Finantzetako zuzendariarena. Horren bitartez, garatu egin dira maiatzaren 29ko 92/2007 Dekretuaren zenbait manu garatzen dituen 2009ko apirilaren 29ko Aginduaren 27. artikuluan ezarritako irizpideak

## **Instrukzioak**

- [INSTRUKZIOA, 2018ko azaroaren 7koa](#), Eusko Jaurlaritzako Finantza Politikako Zuzendaritzari publizitate-kanpainak jakinarazteko epeei buruzkoa.

- [INSTRUKZIOA, 2017ko abenduaren 29koa, Finantza Politikako zuzendariarena](#), zeinaren bidez ezartzen baitira Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundearen otsailaren 23ko 5/2012 Legearen Erregelamenduaren (urriaren 27ko 203/2015 Dekretuak onartuta) II. tituluaren X. kapituluaren jasotako Gobernu Onaren Politika eta Gordailutze Politikaren gaineko erregulazioa aplikatzeko arauak.
- [INSTRUKZIOA, 2012ko urriaren 17koa](#), publizitate-kanpainak Eusko Jaurlaritzako Finantza Zuzendaritzan jakinarazteko epeei buruzkoa.
- [Banakako modalitateko edo modalitate elkartuko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeetako bazkideei eman beharreko informazioa, Ogasun eta Finantzetako sailburuordeak uztailaren 4an emandako ebazpenaren harian, non interpretazio-irizpideak aplikatzeko jarraibideak ematen diren, BGAE-en otsailaren 23ko 5/2012 legearen 23. Artikuluko 1. Paragrafoko a\) idatzi-zatia baliogabetzeari dagokionez.](#)
- [Ogasun eta Finantza Politikako sailburuordearen Erabakia, 2014ko uztailaren 4koa](#). Horren bidez, Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeek buruzko 5/2012 Legeko, otsailaren 23ko, 23. artikuluko 1. paragrafoko a) idatz-zatian erreskate-eskubidearen inguruan jasotzen den baliogabetzea interpretatzeko irizpideak aplikatzeko jarraibideak ematen dira.
- [Erregelamenduetan ekarpen finkatuko aurreikuspen-planen administrazio-gastu gisa ezarritako portzentajea egozteko prozedura.](#)
- [Zati alikuota bakoitzeko balorearen kalkulua.](#)
- [Metodologia, gehieneko interes-tasa hau kalkulatzeko ehorzketaren ondoriozko gastu eta zerbitzuengatik prestazioak ematen dituzten eta aseguru-jarduerarik egiten ez duten araubide bereziko Borondatezko Gizarte-Aurreikuspeneko Erakundeek horniduren kalkuluan erabili beharrekoa.](#)

Horiek guztiak Eusko Jaurlaritzaren web orrian kontsulta daitezke:

<https://www.euskadi.eus/bgae-arauen-argibidea/web01-a2finan/eu/>

Atal honetan aipatutako araudiaren edukia eskuliburu honetako I. kapituluaren garatu da.

### 3. ZERGA-ARAUDIA

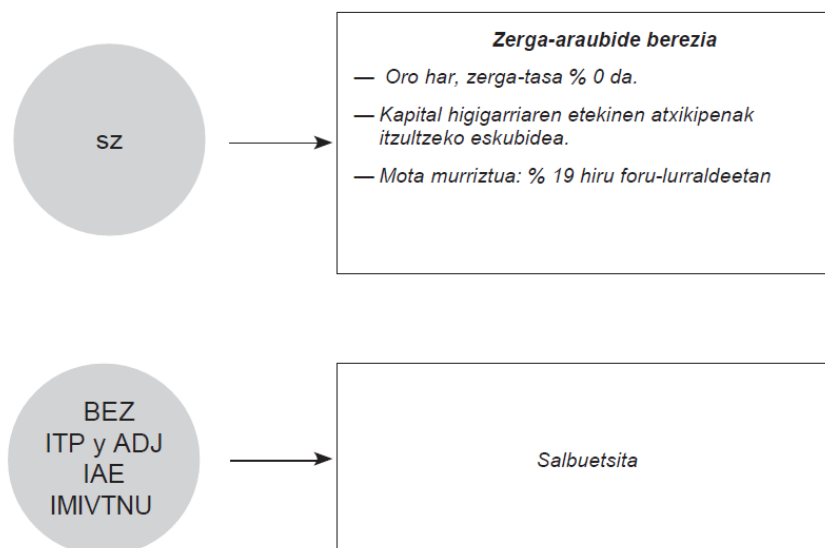
Gizarte-aurreikuspen osagarriaren zerga-alderdiak aztertzean, gertaera berak ondorio desberdinak izango dituen hiru kasu hartu behar dira kontuan:

- **Aurreikuspen-erakundeen beren tributazioa**, tributu-izaerako obligazioei lotuta dauden neurrian.
- Aipatutako erakundeen **bazkide sustatzaile edo babesleen tributazioa**, zuzeneko onurarik izan gabe, erakunde horiek mantentzen eta garatzen laguntzen dutenak. Bazkide mota horiek egiten dituzten ekarpenak etorkizuneko prestazioak jasotzeko eskubidearekin lotuta ez daudela kontuan hartuta, zerga-ikuspegitik ekarpen horiek haientzat ondoriorik baduten aztertu beharko da soilik.
- **Bazkide osoen edo horien onuradunen tributazioa**. Kasu honetan, bi une desberdinetan, hau da, ekarpenak egiteko unean eta prestazioa jasotzeko unean, sor litezkeen ondorio fiskalak aztertu beharko dira.

Kontuan hartu behar da Euskadin zerga-arloko araugintza- eta bilketa-ahalmena lurralde historikoetako hiru foru-aldundiei dagokiela (Araba, Gipuzkoa eta Bizkaia). Izan ere, horietako bakoitzak ahalmena du deskribatutako kasuetan eragina duten Sozietateen gaineko Zergaren eta PFEZren arauak modu autonomoan arautzeko. Hala ere, jarraian garatuko diren alderdiei dagokienez, hiru legeriak oso antzekoak dira, berdin-berdinak ez badira.

### 3.1. BGAEen ZERGA-ERREGIMENA

#### 13. Irudia



Sozietateen gaineko Zergaren (aurrerantzean, SZ) araudiak ezartzen du Sozietateen gaineko Zerga arautzen duten foru-arauetan ezarritako baldintzak eta betekizunak betetzen dituzten BGAEek % 0ko tasa ordaindu beharko dutela. Hau da, BGAEei buruzko otsailaren 23ko 5/2012 Legearen 24. artikularen 1. paragrafoan jasotako prestazioak ematen dituzten erakundeena. Hau da, erretiroagatiko, ezintasun iraunkorragatiko, heriotzagatiko, gaixotasun larriagatiko, iraupen luzeko langabeziagatiko eta mendekotasunagatiko pentsioak. Erakunde horiek kapital higigarriaren etekinak jasotzeagatik jasandako atxikipean itzultzeko eskatu ahal izango dute.

Finantza Politikako zuzendariaren 2020ko martxoaren 25eko Ebazpenak langabezia-prestazioa kobratzeko baimena ematen die ERTE edo enplegu-erregulazioko espediente baten eraginpean dauden BGAEetako bazkideei, 19. Kovid-aren ondoriozko ezinbesteko arrazoiengatik, eta, horrela, kontingentzia gehigarri gisa eratzten da.

Aurreko paragrafoan adierazitakoez bestelako prestazioak ematen dituzten BGAEek % 19ko tasa murriztuan ordainduko dituzte zergak.

Beste zerga batzuei dagokienez, BGAEak honako hauetatik salbuetsita daude:

- Balio Erantsiaren gaineko Zerga.

- Ondare-eskualdaketen eta egintza juridiko dokumentatuen gaineko zerga.
- Jarduera Ekonomikoen gaineko Zerga.
- Hiri Lurren Balio Gehikuntzaren gaineko Udal Zerga.

### 3.2. BAZKIDE SUSTATZAILE EDO BABESLEEN TRIBUTAZIO-ARAUBIDEA

Enplegu-sistemaren babesean sustatutako erakunde edo tresnetan baino ez da sartzen atal hau.

Arau orokor gisa, eta SZren araudian xedatutakoaren arabera, babesleek edo sustatzaileek beren langileen alde aurreikuspen-erakunde edo -tresnei egindako ekarpenak fiskalki kengarritzat hartuko dira, ekarpen horiek erakunde edo tresna horiei egozten zaizkienean lan pertsonalaren etekin gisa.

Salbuespen gisa, egindako ekarpenak gastu kengarritzat hartu ahal izango dira SZren ondorioetarako, bazkide osoei edo arruntei egotzi beharrik gabe, defizitak estaltzeko edo prestazioak bermatzeko ezohiko ekarpenen kasuan:

## 14. Irudia



<p>— Arau orokorra: gastu kengarria.</p> <p>— Kasu bereziak:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ezohiko ekarpenak, uneko prestazioak bermatzeko edo defizita agerian geratu denean.</li> </ul>
--



### 3.3. BAZKIDE OSOEN EDO ARRUNTEN TRIBUTAZIO-ARAUBIDEA

#### 15. Irudia

1. **Ekarpenak** noiz egin dituzten:

— Sustatzailea: Lanaren errendimendua (gauzazko ordainsaria) eta oinarriaren murrizketa = eragin fiskalik gabe

— Bazkide osoa edo arrunta: Zerga-oinarriaren murrizketa

2. **Mantentze-aldia:** Zerga-eraginik gabe

3. **Pertzepzioaren unea:** Lanaren errendimendua

- *Ekarpenen unea*

Bereizi egin behar dira enpresak bere langileen alde egindako ekarpenak eta langileek zuzenean egindakoak.

- *Sustatzaileak edo babesleak egindako ekarpenak*

Gauzazko lan-etekintzat hartzen dira PFEZaren ondorioetarako, eta enplegatuak halakotzat aitortu beharko ditu PFEZaren aitorpenean; hala ere, ekarpenak PFEZaren zerga-oinarritik murriztuko direnez, ez dute inolako zerga-eraginik bazkide arruntaren PFEZean ordaindu beharreko zenbatekoan.

Bestalde, eta arau orokor gisa lan-etekinak PFEZaren ondorioetarako atxikipenaren mende badaude ere, enpresak (bazkide sustatzaileak) atxikipenaren ehunekoa kalkulatzeko oinarritik kendu beharko du egindako ekarpenen zenbatekoa, betiere langilearen PFEZaren zerga-oinarrian murriztu daitekeen gehieneko zenbatekoa gainditzen ez badute.

- *Bazkide arruntak egindako ekarpenak*

Beren ondarearen kargura egiten diren heinean, ez dira errentatzat hartzen PFEZaren ondorioetarako.

- *Zerga-oinarriaren murrizketa*

Bazkide osoek PFEZaren zerga-oinarrian murrizketa bat aplikatzeko eskubidea dute, bai beraiek egindako ekarpenengatik, bai enpresaburuak egindako ekarpenengatik, baldin eta laneko etekintzat hartu badira, eta honako kontingentzia hauetakoren bat estaltzen badute:

- Erretiroa.
- Heriotza.
- Ezintasun iraunkorra.
- Mendekotasuna.
- Iraupen luzeko langabezia.
- Gaixotasun larria.

Ezartzen diren muga fiskalak, bai bazkidearen ekarpen pertsonaletarako, bai enpresa-kontribuzioetarako, bereizita zenbatzen dira, eta honako hauek dira:

- PFEZaren zerga-oinarri orokorrean 8.000 euro arteko murrizketa urtean, urtero aurreikuspen-tresna batean egiten diren ekarpenengatik (ekarpenak).
- PFEZaren zerga-oinarri orokorra 5.000 eurora arte murriztea urtean, bazkide arruntak gizarte-aurreikuspeneko tresnei egiten dizkien ekarpen indibidualengatik.
- 2014ko urtarrilaren 1etik aurrera, ekarpenen eta ekarpenen arteko baterako muga bat arautzen da, urtean 12.000 eurokoa.

Gizarte-aurreikuspeneko tresnei ekarpenak egin ahal izango zaizkie bazkidea erretiratuta dagoenean, baina ekarpen horiek ez dute pizgarri fiskalik sortuko, eta, beraz, ezin izango dira PFEZaren zerga-oinarri orokorrean murriztu.

Zerga-oinarria nahikoa ez izateagatik murriztu ez diren zenbatekoak hurrengo bost ekitaldietara aldatu ahal izango dira aplikatzeko, betiere ekitaldi horretan bazkidea erretiratuta ez badago.

BGAEetara egindako gehiegizko ekarpenengatik murriztu ez diren zenbatekoak hurrengo bost ekitaldietara aldatu ahal izango dira, eta haien murrizketa PFEZaren zerga-oinarrrian aplikatu, betiere aplikazio-ekitaldian bazkide arrunta erretiratuta ez badago.

- *Pertzepzioaren unea*

Aurreikuspen-tresnei buruzko araudiek kontingentzia gertatzen denean eta, hala badagokio, pasibo-egoerara igarotzea erabakitzen denean soilik kobra daitezke prestazioak. Aukera hori, jakina, ez da eskatzen bazkidea hiltzen bada.

Horrez gain, BGAEetan beste kasu bat gertatzen da, enplegu-sistemaren gizarte-aurreikuspen osagarrian oso gutxitan gertatzen dena, bazkide osoak edo arruntak borondatezko bajaran eskubidea baliatzen duenean, borondatezko bajaran gutxieneko 10 urteko antzintasuna bete ondoren, betiere Erakundearen Estatutuek hala jasotzen badute.

Zerga-araudiaren arabera, eskubide ekonomikoak, osorik edo zati batean, jaso arte<sup>17</sup>, ez da inolako errentarik sortzen zergapean jarri behar duen bazkide osoaren alde.

PFEZaren araudiaren arabera, bazkideak eta onuradunek jasotako zenbatekoak lan-etekintzat hartzen dira.

Arau orokor gisa, lanaren errendimendu osoa PFEZaren araudian halakotzat definitutako errendimendu guztiek osatzen dute.

Hala ere, gertakizun beragatik lehen prestazioaren kasuan, lehen ekarpena egin zenetik bi urte baino gehiago igaro badira (baldintza hori ez da eskatzen baliaezintasunagatik edo mendekotasunagatik prestazioetarako), jaso denaren % 60 izango da osatu beharreko zenbatekoa. Ondorio horietarako, lehenengo prestaziotzat hartzen da gertakizun bakoitza gertatzeagatik ekitaldi bakar batean kapital gisa jasotako zenbatekoen multzoa, zenbatekoak zein aurreikuspen-tresnataz jasotzen diren kontuan hartu gabe. Beraz, % 60ko integrazio-ehunekoa aplikatzeko, ez da soilik zenbatu beharko gertakizun bat gertatzeagatik lehenengo kobratutako zenbatekoa, baizik eta gertakizun beragatik urte fiskalean jasotzen diren ondorengo kobrantza guztiak.

---

<sup>17</sup> Eskubide ekonomiko horiek Ondarearen gaineko Zergatik salbuetsita daude, eta, beraz, ez dira kontuan hartuko zerga honen zerga-oinarrria zehazteko. Hala ere, zerga horren balioa kontuan hartu beharko da zerga horretan aitortu beharra zehazteko.

## **1. Kasu praktikoa**

*Irabazpidezko ondasunen erregimenean ezkonduko 56 urteko zergaduna. Bikoteak honako errenta hauek lortu ditu ekitaldian:*

- *Zergadunaren lanaren etekin garbiak: 20.000 euro, bere aldeko BGAE bati 2.000 euroko ekarpena barne.*
- *Zergadunaren lanaren etekin garbiak: 20.000 euro, bere aldeko BGAE bati 2.000 euroko ekarpena barne.*

*Ekitaldian zehar, zergadunak 1.500 euro eman dizkio bazkide gisa agertzen den BGAE bati, eta 2.000 euro emazteak parte hartzen duen BGAE bati.*

*Ekarpen horien inplikazio fiskalak zehaztea, adierazitako PFEZaren araudiaren arabera.*

Zergadunak honako zenbateko hauetan murriztu ahal izango du bere zerga-oinarria:

- *1.500 euro zergadunak bazkide oso gisa agertzen den BGAEari egiten dizkion ekarpenengatik (5.000 euroko muga).*
- *2.000 euro, enpresak haran alde egiten dituen ekarpenengatik (urteko 8.000 euroko muga).*
- *2.000 euro BGAE batean ezkontidearen alde egindako ekarpenengatik (urtean 2.400 euroko muga).*

## **2. Kasu praktikoa**

*Aurreko kasuari dagozkion datu berberak, aldaera hauekin:*

- *Bikoteak legez onartutako % 65eko minusbaliotasun fisikoa duen alaba bat du.*
- *Bikotearen alabak 3.000 euro eman dizkio bazkide gisa agertzen den BGAE bati.*

- Aitak 2.000 euro eman dizkio BGAE bati alabaren alde.

*Kontuan hartuta zergadunaren alabak PFEZaren aitorpenean ahalik eta murrizketa handiena egin duela BGAEari egindako ekarpenengatik, zergadunak egindako ekarpenen inplikazio fiskalak zehaztea.*

Zergadunak honako zenbateko hauetan murriztu ahal izango du bere zerga-oinarria:

- 1.500 euro zergadunak bazkide oso gisa agertzen den BGAEari egiten dizkion ekarpenengatik (5.000 euroko muga).
- 2.000 euro enpresak bere alde egiten dituen ekarpenengatik (gehienez 8.000 euro urtean).
- 2.000 euro BGAE batean ezkontidearen alde egindako ekarpenengatik (urtean 2.400 euroko muga).
- 2.000 euro, BGAE batean alabaren alde egindako ekarpenengatik (gehienez 8.000 euro urtean).

Kobratzeko modua mistoa dela ezartzen bada, % 60ko ehuneko integratzailea kapital gisa jasotako zatiari soilik aplikatuko zaio.

Bestalde, kontuan hartu behar da BGAEek, Estatutuek hala aurreikusten badute, 10 urteko aldia (erreskatea) amaitu ondoren edo nahitaezko bajaren kasuetan beren eskubide ekonomikoak itzultzeko aukera ematen dutela, eta kasu horietan legegileak % 60ko integrazioa aplikatzeko aukera ere ematen duela.

Ondorioz, sistema horrekin bat etorriz, % 60ko integrazio-ehunekoa aplikatu ahal izango zaio bazkidearen borondatezko bajak eragindako kapital gisa kobratutako erreskateari, 10 urteko egonaldia igaro ondoren, bai eta kapital gisa jasotako erretiroagatiko ondorengo prestazioari ere.

Desgaituen araubide bereziari dagokionez, arauak salbuetsizat jotzen ditu errenta gisa jasotzen diren ordainsariak, lanbide arteko gutxieneko soldataren hirukoitza izan daitekeen mugarekin.

Azkenik, nabarmendu behar da arauak aukera ematen duela PFEZaren zerga-oinarrian ez sartzeko borondatezko edo nahitaezko bajaren ondorioz edo

BGAEaren desegitearen eta likidazioaren ondorioz jasotako zenbatekoak, baldin eta, bi hilabeteko epean, jasotako zenbateko guztiak beste BGAE bati ematen bazaizkio.

### **3. Kasu praktikoa**

*Zergadunak "n" ekitaldian 10.000 euro jasotzen ditu kapital gisa, bazkide den BGAEan borondatezko baja hartu duelako 10 urteko epea igaro delako. Ekitaldi horretan, bere zerga-oinarrian jasotako zenbatekoaren % 60 osatzen du. Ondoren, "n+3" ekitaldian, 65 urte betetzean, erretiroa dela-eta, 6.000 euro jasotzen ditu beste BGAE bateko kapital gisa.*

*"n + 3" urtean jasotako kopuruengatik sortzen diren ondorio fiskalak zehaztea.*

Zergadunak % 60ko integrazio-ehunekoa aplikatu zuen bazkideak 10 urte igarotzeagatik borondatezko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundean baja emateko duen eskubidea baliatzeagatik jasotako zenbatekoen gainean. Ondoren, "n + 3" urtean, BGAE baten beste kopuru bat kobratzen du, erretiro-kontingentzia gertatzeagatik. 10 urte igarotzearen ("n" ekitaldia) eta erretiroaren ("n + 3" ekitaldia) ondorioz kobratutako prestazioak direnez, % 60ko integrazioa aplikatu ahal izango da bi kasuetan, pertzepzioak justifikatzen dituzten zirkunstantziak desberdinak baitira.

### **4. GOBERNU-BATZORDEETAKO KIDEEEN BETEBEHARRAK ETA ERANTZUKIZUNAK. ZEHAPEN-ARAUBIDEA**

Aurrekoa alde batera utzi gabe, jarraian azalduko dira, laburpen gisa, BGAEen Gobernu Batzordeen (aurrerantzean, Gobernu Batzordeak) eta, ondorioz, horien kideen betebeharrak eta erantzukizun nagusiak, araudiak ezarritakoak.

BGAEei buruzko 5/2012 Legeak berak interes berezia jartzen du gobernu-batzordeetako kide guztiek esperientzia eta kualifikazio nahikoa izan dezaten BGAEek administrazio eraginkorra izan dezaten; eta horren erantzule egiten ditu gobernu-batzarrak, kide guztiek beharrezko prestakuntza izan dezaten edo lor dezaten lagundu behar baitute.

#### **4.1. GOBERNU-ORGANOEN KUALIFIKAZIOA ETA PRESTAKUNTZA**

Gobernu-batzarreko eta zuzendaritzako kide guztiek, halakorik badago, gutxieneko ezagutza-maila egiaztatu beharko dute gizarte-aurreikuspenari, esperientzia egokiari eta/edo lanbide-kualifikazioari dagokienez. Era berean, ohoragarriak izan behar dute, hau da, jokabide pertsonal eta profesional egokia izan duten pertsonak.

Puntu honetan aipatu behar da Eskuliburu hau egiteko arrazoia, hain zuzen ere, gizarte-aurreikuspenari dagokionez BGAEen benetako zuzendaritzako kideei eskatzen zaien prestakuntza egiaztatzea dela.

Hala ere, beharrezko kualifikazio horrek ez ditu baldintzatuko BGAEetako gobernu-organoetako kideen sufragio aktiborako eta pasiborako eskubideak. Lehen adierazi den bezala, gobernu-batzarrak berak izango du bere kide guztiek, izendatu ondoren, beharrezko prestakuntza izatea edo lortzea.

#### **4.2. URTEKO KONTUAK ETA KUDEAKETA-TXOSTENA**

Gobernu Batzordeak urtero aurkeztu beharko dizkio Batzar Nagusiari urteko kontu ikuskatuak eta ekitaldiko kudeaketa-txostena, onar ditzan.

Kudeaketa-txosten horrek gutxieneko aipamen batzuk jaso beharko ditu:

- Finantza-merkatuen ebaluazioa.
- Erakundeak eta plan bakoitzak ekitaldian lortutako errentagarritasun garbia, eta plan bakoitzeko inbertsio-printzipioen adierazpenean jasotako espero den errentagarritasunaren urteko helburuarekiko konparazio bat.
- Plan bakoitzeko bazkide arrunten eta onuradunen kopurua.
- Bildutako kuotak, metatutako ondarea eta ordaindutako prestazioak, modalitateen eta planen arabera banakatuta.
- Estatuetan edo erregelamenduetan egindako aldaketak.
- Plan bakoitzaren altak, bajak, mobilizazioak eta lekualdaketak.

- Plan bakoitzeko inbertsio banakatuak, aurreikuspen-planen sustatzaileek edo babesleek jaulkitako merkatu arautu batean negoziatu gabeko baloreetan egindakoak zehaztuz eta horien egokitasuna justifikatuz.
- Erakundearen martxari buruzko beste edozein informazio garrantzitsu.

Nolanahi ere, urteko kontuek eta kudeaketa-txostenak erakundearen aktiboen, pasiboen eta finantza-egoeraren irudi zehatza islatu beharko dute.

### **4.3. INBERTSIO-POLITIKA ONARTZEA**

Gobernu Batzordeak Erakundearen inbertsio-politika onartuko du, Inbertsio Printzipioen Adierazpen idatzi baten bidez. Adierazpen hori gutxienez hiru urtean behin berrikusiko du Gobernu Batzordeak, eta aldatu ahal izango da merkatuen bilakaeraren edo beste aldagai batzuen arabera; nolanahi ere, estatutu-arauak aplikatzen direla zaindu beharko du, eta erabaki horretatik eratortzen diren erantzukizunak bere gain hartu beharko ditu.

Printzipioen deklarazioa aldatzeko, Gobernu Batzordeak horretarako hartutako erabakia beharko da, eta horren berri eman beharko da egiten den lehenengo Batzar Orokorrean.

Finantza-tresnetan egindako inbertsioak arautuko dituen araubidea ezarri beharko da, erakundearekin zerikusia duen transakzio bakoitza berreraiki ahal izan dadin, kontuan hartuta transakzioaren jatorria, parte hartzen duten alderdiak, transakzioaren izaera, eta transakzioa egin den denbora eta lekua, bai eta sozietatearen aktiboak bere estatutuen eta indarrean dauden legezko xedapenen arabera inbertitu direla ere.

### **4.4. HIRUGARRENEK KUDEATZEKO, GORDETZEKO ETA ZAINTEKO BAIMENA**

Gobernu Batzordeak, dagokion erabakiaren bidez, aurreikuspen-planen ondarea gauzatzen den finantza-aktiboen kudeaketa, gordailua eta zaintza kontratatzeko baimenari buruzko ebazpena eman behar du.



#### **4.5. ZEHAPEN-ARAUBIDEA**

Diziplina-araubide propioa ezarrita, BGAEen erregulazioa ixten da. BGAEi buruzko arauak eta erakundearen estatutu-arauak haustea, bazkideentzat kaltegarriak direnean, administrazio-zehapena ezarriko da, zuzenbide erkideko xedapenen arabera eska daitezkeen erantzukizunei kalterik egin gabe.

## **IV. KAPITULUA. BGAEen INBERTSIOEN OINARRIZKO FINANTZA-PRINTZIOAK**

J. Iñaki De La Peña

Asier Garayeta

José Antonio Sánchez

1. Sarrera.

2. Ekarpenak kapitalizatuz eta metatuz.

2.1. Finantza-kapitala.

2.2. Finantza-interesa.

2.3. Kapitalizazio sinplea.

2.4. Kapitalizazio konposatua.

2.5. Kapitalizazio sinpleko eta konposutako finantza-legeen arteko aldea.

2.6. Kapital anitzen balorazioa.

3. Inbertsioa: produktuak eta zorrak.

3.1. Inbertsioen tipologia.

3.2. Inbertsioaren errentagarritasuna neurtzea.

A) Errentagarritasun sinplekoak (TRS).

B) Barne-errentagarritasuna (TIR).

C) Errentagarritasun geometrikoa (EGT).

3.3. Inbertsio-estrategia.

4. Ziklo ekonomikoak eta inbertsio-politika.

- 4.1. Ziklo ekonomikoak.
- 4.2. Inbertitzailearen profila.
- 4.3. Bizi-zikloa inbertsio-estrategia gisa.
- 4.4. Inbertsio-politika.

## 1. SARRERA

Kalean 500 € ematen ditugun galdetuko bagenu, askotariko erantzunak egongo lirateke:

*Maite: Berehala joango naiz jatetxera familiarekin, eta ospatu egingo dugu.*

*Izortz: Nire lagunak gonbidatuko ditut, baina udan izango da.*

*Xabi: Etxean gordeko dut, eta horrela, erretiroa hartzen dudanean, diru gehiago daukat.*

*Ainara: Ba, bankura joango naiz eta ea zer eskaintzen didaten inbertitzeko. Horrela, erretiratzen naizenean diru gehiago izango dut.*

Inkestatu horiek emandako erantzunak aztertzen baditugu, honako hau ikusiko dugu:

*Maite: Berehala gastatzen ditu 500 €. Nahiago du ondo pasa, etorkizunean pentsatu baino.*

*Izortz: 500 € horiek ere gozatu nahi ditu, baina atzeratu. Baina bien bitartean, zer egiten du diru horrekin? Zorroan utzi?*

*Xabi: Aurreikuslea da. Pentsa ezazu etorkizunean. Baina, Izortzek bezala, zergatik uzten du etxean? Erretiroari begira diru gehiago izateko inbertitzeko aukera galtzen ari da.*

*Ainara: Bere erosteko ahalmenari eutsi nahi dio erretiroa hartzean, eta uste du finantza-erakunde batetik agian aholkatu diezaioketela. 500 € horietatik diru gehiago lortzeko aukera ikusten du.*

Aurreko gogoetetan, kontsumoari, inbertsioari eta erretiroari buruz hitz egiten da. Finantza-matematikak lotura estua du kontzeptu horiekin eta BGAEen kudeaketarekin. Matematika Finantzarioak bazkideen ekarpenei etekin handiagoa ateratzeko ezagutzak ematen dizkigu, baita ekarpen horiek neurtzeko tresnak ere. BASEko bazkideen ekarpenak inbertsio posibleetan gauzatzen dira, merkatuak eskaintzen dizkigun finantza-produktu ugariaren bitartez, balore-zorroak sortuz. Orduan, egoeraren edo interesen arabera, BGAEak bazkideei etekin handiagoa atera ahal izango die finantza-produktuak erosiz/salduz.

## 2. EKARPENAK KAPITALIZATUZ ETA METATUZ

Ainararen asmoa da ekarpenaren batura ez dela izango jasotzen duena, baizik eta ekarpena gehi interesak jasotzea:

$$\text{Prestazioa} = \text{Ekarpena} + \text{Sortutako interesak}$$

Horrenbestez, Ainarak interesak lortu nahi ditu, hau da, ekarritako denboragatik lortutako ordainsaria, eta erakundean jarraituko du prestazioa jaso arte. Interesa aldatu egingo da erakundez erakunde, baita gauzatutako inbertsio-politikaren arabera ere. Prestazio definituko edo interes-tasa jakin bat bermatzen duten aurreikuspen-planen tipologiarako izan ezik, oso zaila da a priori sortuko den prestazioa ezagutzea; izan ere, prestazio hori aldi horretan finantza-produktuetan egindako inbertsioek sortutako interesen arabera izango da, eta, gainera, aldakorrak izango dira.

Historikoki, finantza-erakundeek interes finko bat hitzartu zuten, finantza-produktu motaren eta inbertsioaren iraupenaren arabera alda zitekeena. Hala ere, gaur egun ez da interes-tasa finkorik hitzartzen; aitzitik, eskaintzen diren produktuek merkatuaren mendeko interes-tasak dituzte, eta aldakorrak, mistoak edo gure ekarpenekin osatzen dugun produktu-zorro batetik lortzen ditugunak dira.

Ekarpena, beraz, kapital bat edo batzuk inbertituko ditugun finantza-eragiketa bihurtzen dugu (ekarpenak), eta horrek interesak sortzen ditu denboran zehar. Kapitalizazioa esaten zaio egindako ekarpenagatik sortutako interes horri. Horrela, lortutako prestazioa bazkidearentzat onuragarriagoa izango da. Zenbat eta denbora gehiago inbertitu, orduan eta errendimendu handiagoa lortu ahal izango da.

BASEen inbertsioek lortutako interesak hainbat faktoreren arabera izango dira:

- *Bazkidea honako ekarpen hauek egiten hasi zen adina:*

Ekarpena egiten hasteko adin egokiena 30 urte ingurukoa da. Lan-bizitza hasten da, eta kapitalizazioak interesak sortzen laguntzeko denbora dago. Prestazio gehienak erretiro-adinaren ingurukoak izango dira (65-67 urte), eta, beraz, epe luzerako inbertsioez baliatzeko denbora dezente gehiago egongo da. Bestalde,

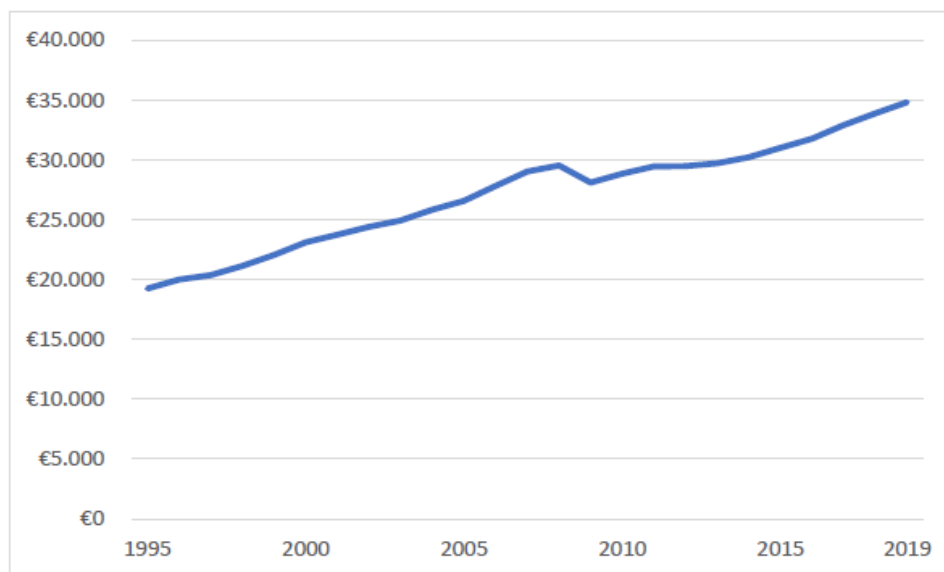
zenbat eta lehenago hasi ekarpena egiten, orduan eta handiagoa izango da lehen ekarpenaren eta BGAEaren prestazioaren arteko aldea.

Aurrekoa modu sinplean irudikatzeko, demagun bazkide desberdinek ekarpen bakarra egiten dutela une desberdinetan. A bazkideak 30 urterekin ematen du, b bazkideak 40 urterekin eta c bazkideak 50 urterekin, eta horiek guztiak 65 urterekin erretiratzeko asmoarekin. 3en ekarpena grafikoki berdina bada, lortutako errendimendu desberdinak ikus daitezke:

- *Inbertsioaren maiztasuna*: lortutako errendimendua zehaztu dezakeen beste osagaietako bat ematen den guztia da. Horrela, ekarpen etengabeak baina etengabeak (adibidez, urtean behin edo hilean behin) 5 urtean behin egiten diren aparteko ekarpenak baino interes handiagoak ekarriko ditu, adibidez.
- *Merkatuen bilakaera*: finantza-merkatuaren bilakaera ekonomiaren zikloak baldintzatzen du. Horrela, epe luzera ekonomia goranzkoa izan ohi da, nahiz eta aldi batzuetan hazkunde hori etengabe gertatzen ez den eta BASEan metatutako kapitaletan eragina izan dezakeen, batez ere prestazioen aldian.

## 17. Irudia

### Barne Produktu Gordina per capita (BPG) eurogunean, 1995etik 2019ra arte



- *Inbertsioa egin bitartean igarotako ziklo ekonomikoak.* Ziklo ekonomikoak ezaugarri zehatzak dituzten eta ekonomian gertatzen diren aldiak dira. Ziklo laburrak edo 40 hilabetekoak daude (Kitchin izenekoak); hedabideek 8 urte inguru irauten dute (Juglares) eta luzeek 50 edo 60 urte (Kondratieff). BASEak inbertitzen dituen produktuak ziklo luzeetan zentratu ohi diren produktuak dira.

Ziklo ekonomikoek hedapen-uneak izan ohi dituzte, finantza-produktuen gorakadarekin, ohikoa baino gehiago hazten den ekonomiarekin, eta atzeraldiekin, zeinetan ekonomia erritmo txikiagoan hazten den edo ez, eta finantza-produktuetan errentagarritasun txikiekin (epe horiek geroago azalduko dira). Gorabehera horiek aldien arabera modu ziklikoan gertatzen direla ulertzen da; beraz, 25-30 urteko inbertsio batean 3-6 ziklokoak izan daitezke.

Zikloaren kontzeptua erabiltzen da, etengabeko prozesua baita, ziklo batek hurrengora igarotzen duena. Bi ziklo ekonomiko mota daude: altzistak eta baxistak. Lehenengoetan, ekonomiak aurrera egiten du eta langabezia-tasak murrizten dira.

Aitzitik, baxistetan ekonomia gelditu edo murriztu egiten da, eta, gainera, langabeziak gora egin ohi du. Ziklo bakoitzak patroia desberdinei jarraitzen die, eta oso gutxitan egoten dira bi ziklo berdin, nahiz eta azken emaitzak hala izan.

## 2.1. FINANTZA-KAPITALA

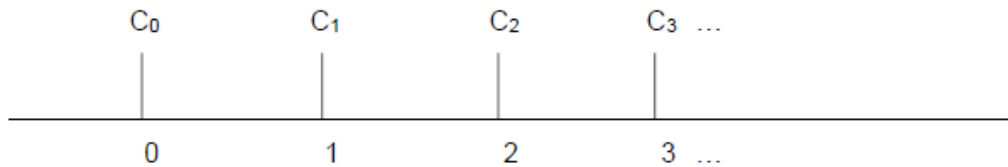
Lehen aipatu bezala, kapital finantzarioa balore-dupula batek zehazten du:

- a) Egindako ekarpenaren zenbatekoa.
- b) Noiz egin den.

Finantzen munduan, oro har, nomenklatura hau erabiltzen da:

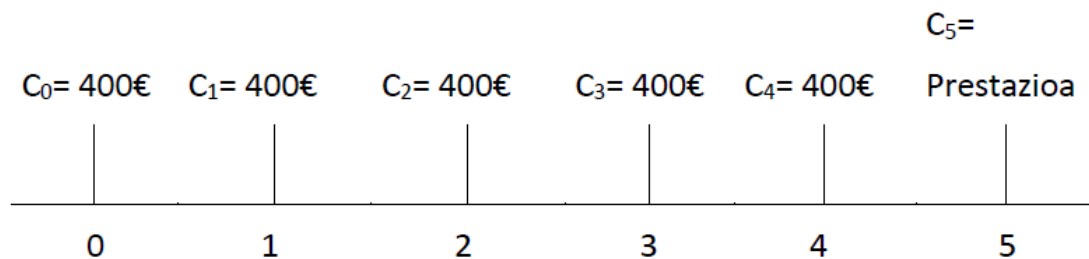
- C : Kapitalaren zenbateko ekonomikoa edo BGAEari egindako ekarpena.
- t : Ekarpena noiz egiten den.

Horrela, zero unean egiten den ekarpena  $C_0$  irudikatzen du. 1. unean egiten dena (urtebete geroago)  $C_1$  gisa irudikatzen da, eta horrela hurrenez hurren. Beraz, BGAE batean ekarpenak egiteko aldia honako denbora-ardatz honetan irudika daiteke:



### 1. Adibidea.

Urteko 400 €-ko ekarpen konstanteak denbora-ardatz baten gainean irudikatzen ditugu, gaur hasita eta hurrengo 5 urteetan, prestazioa bosgarren urtean kobratzeko asmoz. Hona hemen irudikapen grafikoa:



Denbora-magnitudearen erreferentzia garrantzitsua da kapitala erabilgarri dagoen unea adieraztean. Era berean, baliagarria izan liteke bi hiriburu une desberdinetan alderatzea, zein izan daitekeen egokiena (handiagoa txikiagoa baino) edo baliokideak diren edo ez erabakitzeko; izan ere, berdinak dira soilik zenbateko berekoak badira eta denbora-une berari buruzkoak badira.

### 2. Adibidea.

Zer nahiago dugu 1.000 € orain edo 1.000 € urtebetean? Edo gauza bera,  $C_0=1.000\text{€}$  edo  $C_1 = 1000 \text{€}$ .

Pertsona gehienek lehenengo aukerarekin erantzungo diote galdera horri, kapitalaren berehalako likidezia eta arriskua murriztea baitakar, eta hori urtebetean zenbateko hori jasotzeko itxaronalditik etor daiteke. Gainera, logikoa



da konpentsazio ekonomiko bat eskatzea, urtebetean 1.000 €horiek jasotzeko zain egongo ginatekeelako.

Azken baieztapen horretan oinarritzen dira finantza-matematikaren kapitalen proiektzio-ereduak, BASEen kalkulu gehienetan erabiltzen direnak.

## 2.2. FINANTZA-INTERESA

Interes finantzarioak barne hartzen du kapital finantzario bat aldi baterako erabiltzeagatik ordaintzen den ordainsaria, 2. adibidea aukeratzen lagun diezagukeena. Modu generikoan kalkulatu nahi badugu:

$$C_r = C_o + I$$

Non;

$C_r$  : Finantza-kapitala prestazioaren unean. Bazkideak kapital hori nahi duenean edo egin dezakeenean sortutako kapital osoa hartzen du.

$C_o$  : Hasierako finantza-kapitala edo hasierako ekarpena.

$I$  : Hasierako ekarpenaren unetik prestazioaren unera arte sortutako interes gordinen zenbatekoa.

## 3. Adibidea

Ekarpen bakarra eta erreskate edo prestazio bakarra.

Adibidearekin jarraituz, hasierako ekarpena 1.000 € ( $C_o$ ) izango balitz eta urte baten barruan  $C_r$  erreskate edo prestazioaren unean 1.100 € lortuko bagenu,  $I$ . finantza-interesak guztira 100 € izan dira. 100 € horiek hasieran emandako kapitalaren araberakoak dira. Izan ere, hasierako kapitala zenbat eta handiagoa izan, orduan eta interes gehiago sortzen dira, eta, beraz, interes oso handiagoak. Interes guztiek lotura zuzena dute emandakoarekin. Praktikan, aukera desberdinen arteko konparazioak egiteko, ehuneko hurbilketa bat (interes portzentuala) edo interes-tasa bat erabiltzen da, moneta-unitate bati eta urtebeteko epe bati buruzkoa. Beraz,  $i$  lortzeko:

$$I = C_0 \cdot i$$

Non;

$i$  : interes-tasa edo interes-tasa, hau da, urtebeteko epean moneta-unitate bat erabiltzeagatik edo baliatzeagatik ematen den konpentsazio ekonomikoa. Ehuneko baten bidez adierazten da.

Lehenengo formula ordezkatzuz, urtebeteko eperako erreskate- edo prestazio-kapitalaren adierazpen bat lortzen da, interes-tasaren eta hasieran inbertitutako kapitalaren arabera.

$$C_r = C_o + I = C_o + (C_o \cdot i) = C_o \cdot (1 + i)$$

**3. adibideari** jarraiki, finantza-interesa  $i = 100$  bada eta hasierako ekarpena  $C_o = 1.000$  eurokoa bada, % 10eko interes-tasa lortzen da<sup>18</sup>.

Baina urtebetera iritsitakoan, bi kapitalizazio-mota izan ditzakegu, lehenengo urteko finantza-interesekin egiten denaren arabera. Kobratzen edo berrinbertitzen dira?

- *Kapitalizazio sinplea*: urtean sortutako interesek ez dute interes berririk sortzen, urte horretan bertan ordaintzen zaizkio ekarpen-egileari. Interesak aldatu egingo dira guztizko interesa kalkulatu zen kapitala aldatzen bada. Beraz, batez ere hasierako kapitala hartuko dugu kontuan interesak sortzen dituen kapital gisa.
- Kapitalizazio konposatua: sortutako interesek, aldi berean, interes gehiago sortuko dituzte. Horrela, kapital bakarra sortuko da ekarpenarekin eta urtero sortutako interesekin, eta horrek hurrengo urteko interesak sortuko ditu.

Jarraian, mota bakoitzaren hainbat adibide praktiko egingo dira.

### 2.3. KAPITALIZAZIO SINPLEA

Aurreko adibideetan ikusi ahal izan da zer gertatzen den hasierako ekarpen bat eginez gero, eta nola sortzen dituen interesak urtebetean. Baina inbertsio

---

<sup>18</sup> Kontuan izan behar da irakurlearen ulermena errazteko ehunekoak zehatzak direla; mundu errealean askoz dezimal gehiago izaten dituzte.

gehienak, eta are gehiago BGAEen kasuan, epe luzean egon ohi dira gordailututa.

Bada, Kapitalizazio sinpleko Finantza Lege baten pean, inbertsio batek sortzen dituen aldizkako interesak ez zaizkio metatzen: ez dira metagarriak.

Nomenklatura honetatik abiatzen gara:

$C_r$  : Prestazioaren edo erreskatearen unean sortutako azken kapitala.

$C_0$  : 0 unean emandako hasierako kapitala.

$i$  : Aldizkako interes-tasa.

$n$  : Eragiketaren iraupena, hau da, hasierako ekarpena egin zenetik prestazioa erreskatatu edo kobratu arte ( $r-0$  urte) dauden urteen arteko aldea.

#### 4. Adibidea.

Hasieran 1.000 € ematen dira, eta 5 urtez inbertituta dago % 10eko interes-tasan. Kapitalizazio sinpleko finantza-lege bat aplikatuz gero, zenbat erreskatatu daitekeen jakin nahi da.

Erreskatea edo prestazioaren kobrantza lehen urtearen amaieran gertatzen bada, interes garbi hau lortuko luke:

Lehen urtearen amaierako kapitala:

$$C_1 = C_0 + (C_0 \cdot i) = C_0 \cdot (1 + i) = 1.000\text{€} + (1.000\text{€} \cdot 10\%)$$

1. urtearen amaierako emaitza 1.100 € da, hau da, emandako kapitala gehi urte horretan sortutako interesak (100 €). Baina hurrengo urteetan? Kapitalizazio sinpleko finantza-lege baten pean, kontuan hartu behar da interesak ez direla metatzen; beraz, kapital gehiago sartzen ez den bitartean, 1.000 € izango dira interesak sortuko dituztenak.

Bigarren urtearen amaieran metatutako kapitala, ekarpen berririk egiten ez bada:

$$C_2 = C_1 + (C_1 \cdot i) = 1.100\text{€} + (1.000\text{€} \cdot 10\%)$$

Beraz, bigarren urte honetan kapital bera izango genuke interes-sortzaile gisa, ez baita ekarpen berririk egin. Horregatik, bigarren urtea amaitzean lehen urteko 100 €izango ditugu, bigarren urteko 100 €eta hasieran jarritako kapitala, 1.200 €guztira. Beraz, behin-behinekotasuna garrantzitsua da, eta urtero 100 €gehiago sartuko ditugu urteko interes gisa ( $C_0 \cdot i$ ).

Hirugarren urtearen amaieran metatutako kapitala: 1.300 €

Laugarren urtearen amaieran metatutako kapitala: 1.400 €

Bosgarren urtearen amaieran metatutako kapitala: 1.500 €

Orokortuz,  $r$  unean metatutako kapitala definitzen duen formula matematikoa, hasierako ekarpen bakarraren eta kapitalizazio sinpleko finantza-lege baten arabera, honako hau da,

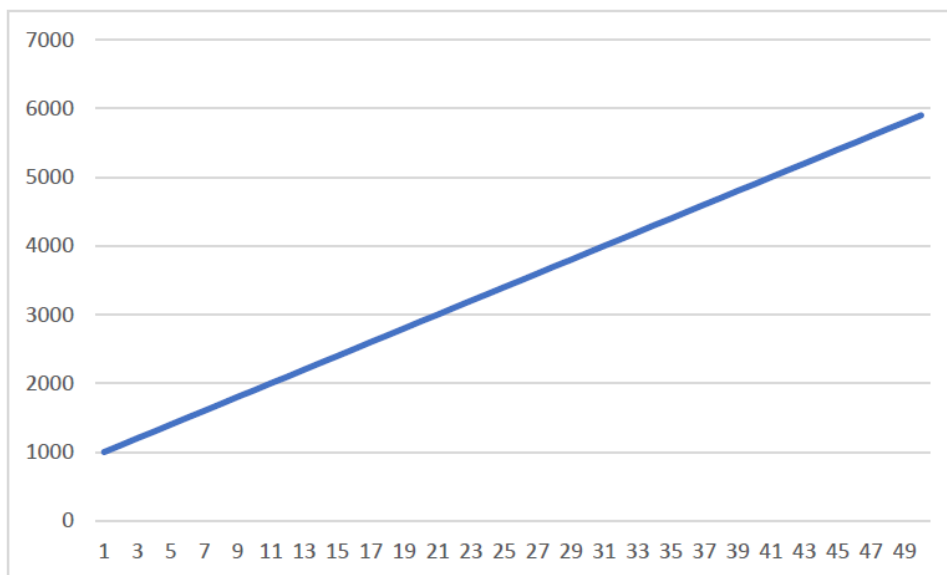
$$C_r = C_0 + (C_0 \cdot i \cdot n) = C_0 \cdot (1 + i \cdot n)$$

Gure kasu partikularrean, 5. urtean erreskatatutako kapitala honako hau izango da,

$$C_5 = 1.000\text{€} \cdot (1 + 10\% \cdot 5) = 1.500\text{€}$$

## 18. Irudia

### Kapitalizazio sinpleko finantza-lege baten arabera lortutako urteko zenbatekoaren bilakaera



## 2.4. KAPITALIZAZIO KONPOSATUA

Kapitalizazio konposatuko finantza-lege baten pean, inbertsio batek sortzen dituen aldizkako interesak horri metatzen zaizkio. Metagarriak dira. Interesak kapitalari metatzen zaizkio eta interes gehiago sortzen dituzte. Horren ondorioz, interesek aldi berean kapital handiagoa sortzen dute, eta horrek, epe luzera, kapitalizazio mota hori interesgarriago bihurtzen du.

## 5. Adibidea.

Kapitalizazio sinplearen legearekin alderatzeko, analisi bera egiten da. Hasieran 1.000 € ematen dira, eta 5 urtez inbertituta dago % 10eko interes-tasan. Kapitalizazio konposatuko finantza-lege bat aplikatuz gero, zenbat erreskatatu daitekeen jakin nahi da.

Erreskatea edo prestazioaren kobrantza lehen urtearen amaieran gertatzen bada, lortuko lukeen interes garbia honako hau izango litzateke:

Lehen urtearen amaierako kapitala:

$$C_1 = C_0 + (C_0 \cdot i) = C_0 \cdot (1 + i) = 1.000\text{€} + (1.000\text{€} \cdot 10\%)$$

Lehenengo urtearen amaieran 1.100 €lortzen dira, kapitalizazio sinpleko finantza-lege baten zenbateko bera. Hortik aurrera gertatzen da aldaketa, interesak (100 €) hasierako kapitalari metatzen baitzaizkio (1.000 €) bigarren urtean interesak sortzeko. Beraz, interesak sortzen dituen kapitala da:

$$C_1 = 1.100\text{€}.$$

Kontuan hartuta  $C_1 = C_0 \cdot (1 + i)$ , bigarren urtearen amaieran kapitala matematikoki hauxe dela,

$$C_2 = C_1 + (C_1 \cdot i) = C_1 \cdot (1 + i) = C_0 \cdot (1 + i) \cdot (1 + i)$$

$$C_2 = C_0 \cdot (1 + i)^2$$

Jarraitu gure adibideari

$$C_2 = 1.100\text{€} + (1.100\text{€} \cdot 10\%) = 1.000\text{€} \cdot (1 + 10\%) \cdot (1 + 10\%)$$

$$C_2 = 1.000\text{€} \cdot (1 + 10\%)^2 = 1.210\text{€}$$

Kapitalizazio sinpleko finantza-lege baten bidez lortutakoarekin alderatuz gero, 10 euro gehiago ikusten dira. Bestalde, hurrengo urtean metatutako kapitala kalkulatzeko, metatutako guztizkoa hartuko da kontuan, hau da, 1.210 €horiek izango dira hurrengo urteko kalkuluaren oinarria.

Kapitala hirugarren urtearen amaieran,

$$C_3 = C_2 \cdot (1 + i) = C_1 \cdot (1 + i) \cdot (1 + i)$$

$$C_3 = C_0 \cdot (1 + i)^3$$

Gure adibidean,

$$C_3 = C_0 \cdot (1 + i)^3 = 1000\text{€} \cdot (1 + 10\%)^3 = 1.331\text{€}$$

Orokortuz,  $r$  unean metatutako kapitala definitzen duen formula matematikoa, hasierako ekarpen bakarraren eta kapitalizazio konposatuko finantza-lege baten arabera inbertsioaren iraupenaren arabera, honako hau da,

$$C_r = C_0 \cdot (1 + i)^n$$

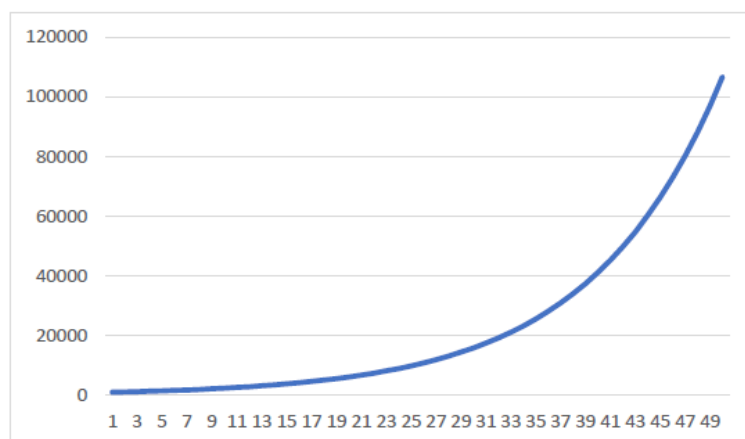
Formula hori aplikatuz zehazten dira metatutako kapitalak, erreskateak edo prestazioen kobrantza honako urte hauetan gertatzen bada:

Laugarren urtearen amaierako kapitala: 1.464,10 €

Bosgarren urtearen amaierako kapitala: 1.610,51 €

### 19. Irudia

**Kapitalizazio konposatuko finantza-lege baten bidez lortutako urteko zenbatekoaren bilakaera**



## 2.5. KAPITALIZAZIO SINPLEKO ETA KONPOSATUKO FINANTZA-LEGEEN ARTEKO ALDEA

Kapitalizazio sinplearen finantza-legea eragiketa urtebetetik beherakoa den kalkuluertarako erabili ohi da. Hala ere, kapitalizazio konposatuari buruzko finantza-legea urtebetetik gorako aldietan zenbatekoak lortzeko erabiltzen da. 1. taula eta 3. irudia aztertuta, lehen urtean emaitzak berdinak dira bi kapitalizazioekin, baina urte horretatik aurrera errendimenduak handiagoak dira kapitalizazio konposatuaren finantza-legea erabiliz. Hori da BGAEak mugituko diren kasua, iraupen luzeko produktuetan inbertitzeko joera baitute.

Urtebetetik beherako inbertsio-aldietan lortzen diren errendimenduak aztertuz gero, kapitalizazio sinpleko finantza-legea erabiltzeak errendimendu handiagoak sortzen ditu, eta horregatik du garrantzia finantza-munduan. Horrela, kapitalizazio sinpleko finantza-legea erabiltzen da urtebetetik beherako ekarpenen bidez zenbatekoak kalkulatzeko, eta kapitalizazio konposatuko finantza-legea gainerakoetarako.

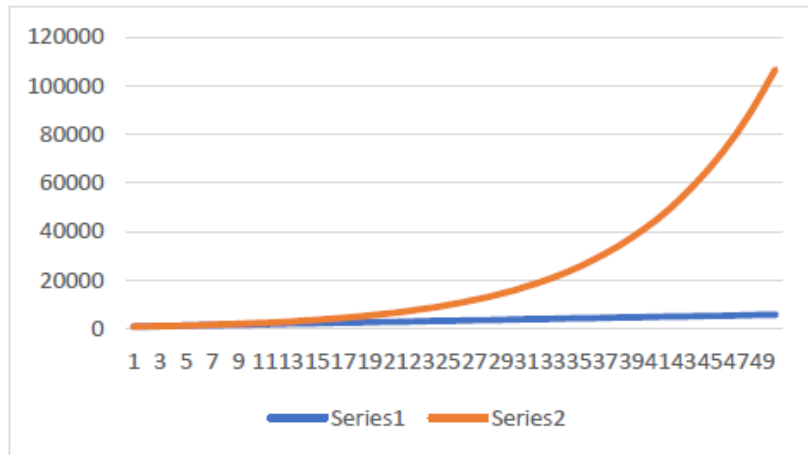
1. taula. Kapitalizazio sinpleari eta kapitalizazio konposatuari buruz finantza-legeak aplikatuta lortutako urteko zenbatekoak

Inbertsio iraupena	Kapitalizazio soila	Kapitalizazio konposatua
0	1.000	1.000
1	1.100	1.100
2	1.200	1.210
3	1.300	1.331
4	1.400	1.464,10
5	1.500	1.610,51
6	1.600	1.771,56
7	1.700	1.948,71
8	1.800	2.143,58
9	1.900	2.357,94
10	2.000	2.593,74
11	2.100	2.853,11
12	2.200	3.138,42
13	2.300	3.452,27
14	2.400	3.797,49
15	2.500	4.177,24
16	2.600	4.594,97
17	2.700	5.054,47
18	2.800	5.559,91
19	2.900	6.115,90
20	3.000	6.727,49



## 20. Irudia

### Lortutako urteko zenbatekoaren bilakaera. Kapitalizazio sinpleko eta konposatuko finantza-legeen arteko alderaketa



### 6. Adibidea

BGAEari aplikatutako finantza-kontzeptuak argitze aldera, BGAE bateko bazkide baten kasua dugu: 1.200 euroko ekarpena egingo du, eta prestazioa 10 urteren buruan jasoko du. Hasiara batean, lege sinple baten bidez lortzen den kapitala kalkulatu dugu, eta lege konposatu batekin alderatu dugu, BGAEak egiten dituen inbertsioetatik lortzen den errentagarritasuna % 2 baita.

1.200 €-ko ekarpenerako, zenbateko hau lortzen da,

Kapitalizazio soila

$$C_r = C_0 \cdot (1 + n \cdot i)$$

Hau da,

$$\begin{aligned} C_{10} &= 1.200 \cdot (1 + 10 \cdot 2\%) \\ &= 1.440,00 \text{ €} \end{aligned}$$

Kapitalizazio konposatua

$$C_r = C_0 \cdot (1 + i)^n$$

Gure kasuan,

$$\begin{aligned} C_{10} &= 1.200 \cdot (1 + 2\%)^{10} \\ &= 1.462,79 \text{ €} \end{aligned}$$

Epe luzerako eragiketa bat denez, kapital handiagoa lortzen da lege konposatuarekin, interesak hasierako kapitalean integratzen baitira, aldi berean interes berriak sortzeko.

Kasu horrekin jarraituz, bazkide horrek 1.200 € eman beharrean 600 €-ko bi ekarpen egiteko asmoa badu, aparteko ordainsari bakoitzean edo 300 €-ko lau ekarpen hiruhileko bakoitzean, ekarpenaren maiztasunak amaierako kapitalean nola eragiten duen zehaztuko dugu (ekarpenen datak honako hauek dira: 12/31 urteko ekarpenetarako; 12/30 eta 12/31 seiuhilekoetarako eta 03/31, 06/30, 09/30 eta 12/31 hiruhilekoetarako). Kasu honetan, azken ekarpena egin eta 10 urtera ateratzen den kapitala honako hau da:

600 €-ko ekarpena egiten badu, kasu honetan bi ekarpen egiten ditu, gero,

$$C_{10} = 600 \cdot (1 + 2\%)^{10,5} + 600 \cdot (1 + 2\%)^{10} = 1.470,07 \text{ €}$$

Baina urte horretan 300 € ematen baditu, 4 ekarpen egiten ditu, eta, ondoren, 10 urteren buruan, kapital hau metatzen du,

$$C_{10} = 300 \cdot (1 + 2\%)^{10,75} + 300 \cdot (1 + 2\%)^{10,5} + 300 \cdot (1 + 2\%)^{10,25} + 300 \cdot (1 + 2\%)^{10} = 1.473,72 \text{ €}$$

Ondorio gisa, ekarpenaren maiztasuna handitzeak, urtearen amaieran ekarpen bera egiten bada ere (1.200 €), metatzen den kapitala handitzen du, denbora gehiago igarotzen baitu inbertituta.

Adibide horrekin amaitzeko, BGAEak, inbertsioen % 2ko errentagarritasuna lortu beharrean, 10 urteko aldi horretan urteko % 2,5eko errentagarritasuna lortzen badu, honela mugatzen dugu jaso beharreko kapitala:

$$C_{10} = 300 \cdot (1 + 2,5\%)^{10,75} + 300 \cdot (1 + 2,5\%)^{10,5} + 300 \cdot (1 + 2,5\%)^{10,25} + 300 \cdot (1 + 2,5\%)^{10} = 1.550,43 \text{ €}$$

Logikoa denez, errentagarritasun handiagoa dela-eta sortutako interesak handiagoak dira, eta, beraz, bazkideak 10 urte barru kapital handiagoa izango du.

Zalantzarik gabe, ekarpenak aldizkakoak (urtero) direla pentsatzeak, urtean zehar aldizkakotasun handiagoarekin (hilean behin), kalkuluaren lanketa

areagotzen du, baina Matematika Finantzarioak baditu tresnak, hala nola lan hori errazten duten errentak.

## 2.6. KAPITAL ANITZEN BALORAZIOA

Argi dago BGAEen aurreikuspen-planetan ekarpen ugari egiten direla aldi desberdinetan zehar. Bestalde, aldizkako interes-tasak ez dira konstanteak, aldakorrak baizik. Gainera, ekarpenaren denborazkotasuna aldatu egiten da; izan ere, normalean ez da ohikoa ekarpenak urte zehatzetan egitea, baizik eta epe laburragoetan egitea, normalean hilabeteetan.

Ekarpenak finantza-lege konposatu baten arabera baloratu behar dira, eta lege horrek, gainera, aurreko aldakortasuna jaso behar du. Horretarako, Matematika Finantzarioak finantza-errenta izeneko tresna bat dauka. Errenta bat epemuga distantziakideko kapital-segidaren balioespenari dagokio. Errenta honela definitzen da:

Terminoak: Bazkideak egindako ekarpen/kapital bakoitza.

Erreskatearen edo prestazioaren kobrantzaren data: Noiz kobratu nahi duen bazkideak prestazioa edo erreskatea.

Iraupena: Hasierako ekarpena egin zenetik prestazioa edo erreskatea kobratu arteko ( $r-0$  urte) urte-aldea.

Aldia: Ekarpenak zer kadentziarekin egiten diren edo bi ekarpen jarraituen arteko denbora-aldea. Horrela, hileroko (hilean behin), sei hileroko (sei hileroko), urteroko (urtean behin) ekarpenak egin daitezke).

Azken balioa: Bazkideak emandako termino guztien eta BGAEek egindako inbertsioen ondoriozko interes-tasaren arabera sortutako interesen batura.

## 7. Adibidea

Bazkide batek 30 € ematen ditu hileroko, 2015eko urtarrilaren 1ean hasita, eta prestazioa kobratu edo erreskatatu nahi du 2030eko ekainaren 30ean.

Hau da:

Hilabetea: 30 € hilean.

Prestazioa edo erreskatea kobratzeko data: 2030eko ekainaren 30<sup>a</sup>.

Iraupena: 15 urte eta 6 hilabete.

Aldia: Hilekoa

Azken balioa: Hilean emandako 30 euroen eta urte horietan guztietan sortutako interesen batura.

Askotan, eragiketaren balorazioa tarteko une batean egiten da, lehen ekarpena egin zenetik urte batzuk igaro direnean, horrela nire inbertsioa nola doan aztertzeko. Horretarako, une horretako azken balioa kalkulatu ohi da, hau da, egindako ekarpen guztien gehi une jakin horretara arte sortutako interesen batura.

Aipatutako ezaugarriak direla eta, errenta mota desberdinak daude ekarpen-formula desberdinekin erlazionatzen baditugu. Ekarpenean edo ekarpenean desberdintasun handiak daudela ikus dezakegu, bai eta nola ematen den ere. BGAEen egoerari egokitutako finantza-errenten sailkapena ekarpenak egiteko aukeratutako formularen arabera izango da:

- Emandako zenbatekoaren arabera, hauek dira ekarpenak:
  - KONSTANTEAK: bazkideak egindako ekarpena beti zenbateko berekoa denean (100 €urtean, adibidez).
  - ALDAKORRAK: zenbatekoan jarraitutasun hori betetzen ez dutenak, konstantea ez den guztia aldakorra izan dadin.
- Iraupenaren arabera, ekarpenak honako hauek dira:
  - ALDI BATERAKOAK: ekarpen kopuru zehatza duten errentak dira (urtean 100 €-ko ekarpena hurrengo 5 urteetan)
  - BIZIARTEKOAK: ekarpenak betikitzen diren kasuak, ekarpen-egilea edo haren onuradunak bizi diren bitartean.

- Epealdiaren arabera, ekarpenak honako hauek izango dira:
  - URTEKOAK: izenak berak adierazten duen bezala, ekarpena urtean behin egiten denean ematen dira, eta ez da beharrezkoa ekarpena urteko egun berean egitea, baina ordainketaren maiztasuna urtekoa izango da.
  - ZATIKATUAK: ekarpenaren maiztasuna urtebete baino gutxiagokoa duten errentak, hileroko, hiru hilean behin, sei hilean behin eta abar ekarpenak egiten dituztenak.
- Eratzeko unearekin eta lehenengo ekarpenarekin bat etorriz:
  - BEREHALAKOAK: lehen ekarpena edo kobrantza lehen aldiarekin bat egiten duten errentak. Horrela, hileroko ekarpenak egin nahi baditut, lehenengo ekarpena lehen hilabetean egingo da.
  - ERRENTA GERORATUAK: errenta bat berehalakoa balitz egokituko litzaiokeenaren ondorengo une batean lehenengo ekarpena egiten duten errentak dira. Hileroko ekarpen bat, baina, berehala aurkezten hasi beharrean, 5 urte barru hasten dena.

### 3. INBERTSIOA: PRODUKTUAK ETA ZORRAK

#### 3.1. INBERTSIOEN TIPOLOGIA

Bazkideen ekarpenak finantza-merkatuan gauzatzen dira, interesak sortzen dituzten edo sor ditzaketen produktuak erostean. Horrela, erreskatatu beharreko azken zenbatekoak handitzea lortzen da.

Ekarpen horiek hainbat produktu-tipologiatan inbertitu daitezke, errentagarritasun- eta arrisku-ezaugarri propioekin, eta ezaugarri horiek honako hauek ematen dituzte:

- **Diruzaintza:** erakunde batek kutxan izan ohi duen eskudirua. Hemen sartzen dira, halaber, banku-gordailuak, zor-agiriak eta altxor publikoak epe laburrera jaulkitako aktiboak. Txekeak edo edozein finantza-produktu ere sartzen dira, baldin eta berehala moneta bihurtzen badira.

- **Errenta finkoa:** enpresa pribatuek eta erakunde publikoek jaulkitzen dituzten balore negoziagarriak dira. Jaulkitzen duten erakundeen kreditu baten zati bat adierazten duten tituluetan gauzatzen da, inbertitzaileek hasieran hitzartutako interesak gehi epemugako kapitalaren itzulketa jasotzeko kontrapartida gisa. Errentagarritasuna a priori ezarri ohi da; izan ere, erosteko unean interesak ezagutzen dira, baina gora egin du errenta finkoko tituluen kopuruak, kanpo-indizeren bati lotutako interes aldakorrek. Gainera, gehienetan kupoia esaten zaion aldizkako errendimendua izaten dute. Sailkapen ohikoena erosten denetik mugaegunera arteko denborari buruzkoa izaten da:
  - Pagares eta letrak: batez ere epe motzera jaulkitako aktibo finantzarioak dira. Epe ohikoenak bat, hiru, sei, hamabi eta hemezortzi hilabetekoak izaten dira.
  - Bonuak: epe ertainerako aktiboak izan ohi dira, 2 urtetik gorako inbertsioak. Batez ere 2-5 urtekoen artean. Aldizka (urtean behin edo sei hilean behin) kupoi bat ordaintzen diete edukitzaileei.
  - Betebeharrak: bonuak bezala, epe luzerako aktiboak dira, 5 urtetik gorakoak. Kapitalean denbora gehiago ematen denez, errendimendu handiagoa eskaini ohi da.

Errenta finkoko produktuen merkatuak hazkunde nabarmena izan du, eta horrek beste finantza-produktu mota batzuk eraikitzen eta eskaintzen lagundu du, hala nola titulizazioak edo hipoteka-zedulak.

- **Errenta aldakorra:** merkatu antolatuetan erosten/saltzen diren aktiboak dira, eta, beraz, haien balorazioa itxaropenen, eskaintzaren eta eskariaren mende dago. Egia esan, ez dago horrelako inbertsioetarako edukitza-epe zehatzik, eta gehienetan haien erosketa/salmenta alderdien borondatearen mende dago. Arrazoi horregatik ez da ondo ezagutzen inbertsioak izango duen etekina; aitzitik, burtsa-merkatuetan aktibo finantzarioa saldu ondoren lortutako errentagarritasunaren araberakoa izango da. Produktuen artean alde handiak daude, baina hauek dira nagusiak:
  - Akzioak. Akzio bat titulu edo balio finantzario bat da, enpresa baten kapital sozialaren zati alikuota bat adierazten duena, baldin eta negoziatzeko onartuta badago. Haren balioa finantza-merkatuan dago (balore-burtsa).
  - Lehengaiak. Kommodities ere esaten zaie; merkatuetan merkaturatzen diren produktuak dira (azukrea, laranja, soja, urrea, zilarra, etab.).

- ETF. Inbertsio-funts kotizatua da. Burtsan kotizatzen duen aktibo-multzo dibertsifikatua adierazten du.
- Dibisak: beste herrialde batzuetako monetaren erosketa/salmenta.
- Eratorriak: oinarri duen beste aktibo baten balioaren zati bat balio duen produktu finantzarioa. Beste aktibo horri azpiko aktibo esaten zaio, eta honako hauek izan daitezke: akzioak, errenta finkoko edo errenta aldakorreko baloreak, interes-tasak, lehengaiak, zor-bonuak edo burtsa-indizeak.
- **Higiezinak:** definizioz, leku batetik bestera garraiatu ezin diren ondasunak dira. Adibidez, eraikinak, finkak edo eraikuntzak. Inbertsio gisa erabil daitezkeen produktuetako bat dira, baina zenbait baldintza bete behar dituzte, hala nola:
  - Europar Batasuneko herrialde batean egotea.
  - Jabetza Erregistroan inskribatuta egotea.
  - Suteen aurkako aseguruak egotea.
- **Inbertsio-funtsak:** inbertitzaile askoren ekarpenek eratutako ondareak dira. Metatutako kapitala sozietate kudeatzaile batek kudeatzen du. Sozietate horrek kapital horiek finantza-aktibo desberdinetan inbertitzen ditu, eta, beraz, emandako guztiaren kudeaketa eskuordetua esleitzen zaio. Aktiboek lortzen dituzten emaitzek, era berean, funtsaren beraren errendimendua zehaztuko dute. Inbertsio-funtsa partaidetzatan banatzen da, eta partaidetza horiek edozein unetan erosi eta saldu daitezke likidazio-balioan. Likidazio-balio hori, era berean, funtsaren inbertsioa osatzen duten finantza-produktuen merkatu-balioaren araberakoa da. Inbertsio-funtsen desberdintasunak daude:
  - Altzariak. Aktiboaren % 80 baino gehiago balore-merkatuetan kotizatutako baloreetan inbertitzen duten funtsak dira: zor publikoa, errenta finko pribatua, akzio eta tresna eratorriak.
  - Higiezinak. Aurrekoak bezala, baina higiezinetan inbertituz (etxebizitzak, bulegoak, merkataritza-lokalak, ikasleen edo hirugarren adinekoentzako egoitzak, etab.), alokairuan ustiatzeko.

- Bermatuak. Etorkizuneko data jakin batean balio jakin bat bermatzen duten inbertsio-funtsak dira: ordaindu beharreko interesak, aktibo edo indize baten kotizazioa balio batera iristen bada, edo murrizketarik gabe inbertitutako kapitala baldintza jakin bat betetzen bada, etab.
- SICAV. Kapital Aldakorreko Inbertsio Sozietatea da. Inbertsio-tresna horrek enpresa baten itxura hartzen du – Sozietate anonimo batena –, eta bertan inbertitzen duten aurrezleak akziodun bihurtzen dira.
- **Beste aktibo batzuk:** finantza-merkatuen bilakaerarekin inbertsiora bideratutako produktu-tipologia ugari sortu dira, eta finantza-ingeniaritzaren bidez lehen aipatutako tipologiak fusionatzen dituzten produktuak sortu dira, askotariko egiturak dituzten produktuak, hainbat produkturen konbinaziotik sortzen direnak. Produktu mota horrekin lotutako arriskua, gehienetan, arestian aipatutakoa baino handiagoa da; beraz, komenigarria da aktibo horietan kontu handiz jardutea.

### 3.2. INBERTSIOAREN ERRENTAGARRITASUNA NEURTZEA

Inbertsio baten errentagarritasuna kalkulatzeko modu bat baino gehiago dago, eta guztiak ez dira berdinak. Inbertsio guztiek komunean dute hasieran erosketaragiketa bat egiten dela eta, epe baten ondoren, inbertsioa saldu edo amaitzen dela, interesak sortu zein ez. Eragiketaren bizitzan zehar sortzen dituen fluxuekin<sup>19</sup>, ematen digun errentagarritasuna zehaztu daiteke, edo emango digula espero dugu, analisia *a priori* bada.

#### A) Errentagarritasun sinplekoak (TRS)

Inbertsio baten errentagarritasuna aztertzean, garrantzitsua da egindako hasierako ekarpenaren ehuneko edo galera gisa adieraztea. Errentagarritasun sinplea (TRS) esaten zaio horri. Inbertsio posible bat badugu eta haren erosketaprezioa, salmenta-prezioa eta urteko aldi batean sortuko dituen diru-sarrerak ezagutzen baditugu, errentagarritasun sinpleko zenbatekoa honela zehaztuko dugu:

$$TRS_t = \frac{P_t + D_t - P_{t-1}}{P_{t-1}}$$

---

<sup>19</sup> Fluxu ekonomikoa da inbertsioak denbora-une batean sortzen duen diru-sarrera edo gastu oro.



Hau da:

$P_{t-1}$  : Titulu baten prezioa t aldiaren hasieran.

$P_t$  : Titulu baten prezioa t aldiaren amaieran.

$D_t$  : t aldian titulutik jasotako diru-sarreraren batura.

$TRS_t$  : t aldiko errentagarritasun sinplea.

Errentagarritasun sinplea kalkulatzek esan nahi du errendimenduak aldiaren amaieran jasotzen direla.

## 8. Adibidea.

100 akzio erosi ziren 35 €/ akzioko, komisioko 44 € ordainduta, eta gaur egun kotizatzen duen akzioa 36,50 €-tan saltzen dugu. Akzioaren errentagarritasun sinplea kalkulatu genuen, duela 3 hilabete akzioko 1,20 €-ko dibidendua kobratu zela jakinda.

Errentagarritasun horren kalkulua erraz samarra da:

Lehenik eta behin, irabazten dena gehitzen da: hau da, salmenta-balioa gehi kobratutako dibidenduak:

$$P_t + D_t = 100 \cdot 36,50 + 100 \cdot 1,20 = 3.650 \text{ €} + 120 \text{ €} = 3.770 \text{ €}$$

Jarraian, gastuak eta hasierako inbertsioa kenduko ditugu, eta, horrela, aldiko fluxua lortuko dugu:

$$P_{t-1} = 100 \cdot 35 \text{ €} + 44 \text{ €} = 3.544 \text{ €}$$

Azkenean

$$TRS_t = \frac{3.770 - 3.544}{3.544} = 6,38\%$$

Errentagarritasun sinplearen kostuak BGAE baten funtsaren urteko igoera portzentuala zehazteko ere balio digu, ondoz ondoko bi urte-alditan duen balioa

ezagututa. Horrenbestez,  $t$  aldiko errentagarritasun sinplearen zenbatekoa  $TRSt$  izan dadila, honela zehazten da

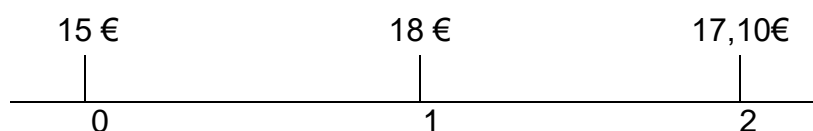
$$C_t = C_{t-1} \cdot (1 + TRS_t)$$

Non

$$TRS_t = \frac{C_t - C_{t-1}}{C_{t-1}}$$

### 9. Adibidea.

BGAE baten ekarpenak inbertitzeko inbertsio-funts bat aztertzen ari dira, eta funtsaren hasierako balioa 15 eurokoa dela ikusi da. 2. urtean gaude. Duela urtebete, 18 € balio zuen partaidetzak, eta aurten 17,10 €. Inbertsio-funtsaren bi urteetako bakoitzaren errentagarritasun sinplea kalkulatu dugu. Grafikoki, eragiketa hau da,



Urtero funtsa zein ehunekotan errebalorizatu den jakiteko, errentagarritasun sinplea kalkulatu dugu. Horrela lehen urterako,

$$TRS_1 = \frac{18 - 15}{15} = 20\%$$

Eta bigarren urterako,

$$TRS_2 = \frac{17,10 - 18}{18} = -5\%$$

### B) Barne-errentagarritasuna (TIR)

Inbertsio baten itzulerako barne-anana edo errentagarritasuneko barne-anana (TIR) honela definitzen da: diru-sarrera eta gastu eguneratuak berdintzen dituen interes-tasa. Hainbat inbertsio-aukeraren aurrean, erosketak eta errentagarritasunak kalkulatzeko aukera emango du, onena zein den baloratzeko. Izan ere, ematen diren zenbateko ekonomikoak (erosketa-prezioa)

eta jasotzen diren zenbatekoen (kupoiak, interesak, tituluaren salmenta, amortizazioa) arteko finantza-baliokidetasunaren isla da, kapitalizazio konposatuko finantza-lege baten arabera balioetsiak.

Kapital-fluxu positiboak zein negatiboak hartzen dira kontuan, etorkizuneko kopuru guztiak orainera eramanez. Horrela, matematikoki,

$$C_0 = \sum_{t=1}^n \frac{F_t}{(1 + TIR)^t}$$

Non

$C_0$  : Inbertsioa erosteko 0 unean jarritako hasierako kapitala.

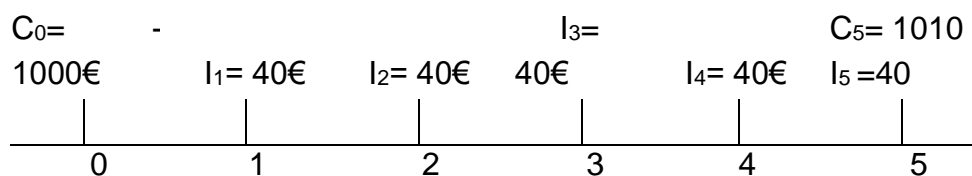
$F_t$  : Inbertsioak egindako inbertsioak t unean sortutako fluxua. Epe jakin horretako diru-sarreraren eta gastuen baturaren emaitza da.

$TIR$  : Inbertsioaren urteko errendimenduaren barnekoa.

## 10. Adibidea.

Eragiketa horretan, 1.000 euroko bonu bat erosten da zero unean, eta 5 urte barru amortizatuko da. Titulu horrek 40 € sortzen dizkigu urtero interesen kontzeptuan, eta amortizatzeke orduan 1.000 € itzultzen dizkigute, gehi 10 euro haborokin gisa.

Grafikoki,



TIR kalkulatzeko aukera ematen duen adierazpena da eragiketaren jatorrian diru-sarrerak finantza-legearen araberrako gastuekin baloratzen dituen:

$$1000 = \frac{40}{1 + TIR} + \frac{40}{(1 + TIR)^2} + \frac{40}{(1 + TIR)^3} + \frac{40}{(1 + TIR)^4} + \frac{40 + 1010}{(1 + TIR)^5}$$

Non

$$TIR = 4,183949\%$$

Ekuazioa, orokorrean, oso zaila da eskuz ebaztea, eta, beraz, kalkulua programa informatikoen bidez egiten da.

% 3ko errentagarritasuna ematen digun beste inbertsio bat badago, inbertsio hori baztertu egingo litzateke. Eta % 5eko errentagarritasuna emango baligute, onartua izango litzateke, egungo inbertsioaren % 4,18 hobetzen baitu.

### C) Errentagarritasun geometrikoa (EGT)

BGAE batean, inbertsio-funtsetan bezala, bazkideen ekarpenak jasotzen dira, eta bazkideen ekarpenak hainbat ezaugarritako tituluetan inbertitzen dira. Titulu bakoitzerako errentagarritasun desberdinak lortzen dira eta, beraz, horietako bakoitzerako TIR desberdina. Baina iritsi da garaia zorro osoari buruzko informazioa emateko, hau da, BGAEaren edo inbertsio-funtsaren errentagarritasunari buruzkoa.

Urtez urte, errentagarritasun sinpleak aldatu egiten dira eta, epe jakin baterako, bazkideei batez besteko errentagarritasun hori zein izan den jakinaraz dakieke. Hau errentagarritasun geometrikoaren tantoa da.

Errentagarritasun geometrikoaren tantoa (TRG) (Time-weighted Rate of return) zorroaren kudeatzailearen errentagarritasuna da, eta aldi desberdinetan lortutako errentagarritasun sinpleen batez besteko geometrikoa eginez kalkulatu da.

Horretarako, urrats hauek egingo ditugu:

Lehenik, inbertsio-azpialdi bakoitzerako errentagarritasun sinpleak zehazten ditugu.

$$TRS_1, TRS_2, \dots, TRS_t$$

Jarraian, berdintasuna planteatzen dugu urte anitzeko t urteko tarte baterako, kapitalizazio konposatuko lege baten pean

$$(1 + TRG)^t = (1 + TRS_1) \cdot (1 + TRS_2) \cdot \dots \cdot (1 + TRS_t)$$

Non errentagarritasun geometrikoa,

$$TRG = \sqrt[t]{(1 + TRS_1) \cdot (1 + TRS_2) \cdot \dots \cdot (1 + TRS_t)} - 1$$

Emaitzak t urteko urte anitzeko aldi horretarako batez besteko ehunekoen igoera metatuaren zenbatekoa adierazten du.

## 11. Adibidea.

BGAE batek urteko errentagarritasunak lortu ditu 2017-2021 aldian: % 4,41, % 0,78, % 2,92, % 4,55 eta % 4,44. BGAE honetarako 3 eta 5 urteko errentagarritasun geometrikoa zehaztuko dugu.

BASEaren urteko inbertsioaren errentagarritasun sinpleak baditugunez, 3 eta 5 urterako metatutako errentagarritasunak kalkulatzeko ditugu, hurrenez hurren. Horiek lortu ondoren, urteko errentagarritasuna kalkulatzeko da dagokion eperako (3 eta 5 urte).

3 urtera

$$(1 + TRG)^3 = \overbrace{(1 + TRS_1)}^{2019} \cdot \overbrace{(1 + TRS_2)}^{2020} \cdot \overbrace{(1 + TRS_3)}^{2021}$$

Hau da

$$(1 + TRG)^3 = (1 + 2,92\%) \cdot (1 + 4,55\%) \cdot (1 + 4,44\%)$$

Non

$$TRG = \sqrt[3]{1,1238} - 1 = 3,967\%$$

5 urtera, ordez

$$(1 + TRG)^5 = \overbrace{(1 + TRS_1)}^{2017} \cdot \overbrace{(1 + TRS_2)}^{2018} \cdot \overbrace{(1 + TRS_1)}^{2019} \cdot \overbrace{(1 + TRS_2)}^{2020} \cdot \overbrace{(1 + TRS_3)}^{2021}$$

Hau da

$$(1 + TRG)^5 = (1 + 4,41\%) \cdot (1 + 0,78\%) \cdot (1 + 2,92\%) \cdot (1 + 4,55\%) \cdot (1 + 4,44\%)$$

Non

$$TRG = \sqrt[5]{1,1825} - 1 = 3,409\%$$

Iraganari emandako informazio hori garrantzitsua da inbertsioen kudeaketak lortutako batez besteko hazkundearen neurri gisa. Hala ere, iraganeko errentagarritasunek ez dute esan nahi etorkizunean mantentzen direnik.

### 3.3. INBERTSIO-ESTRATEGIA

BGAE batek bazkideen ekarpenetatik bildutako kapitala inbertitzen du, inbertitu beharreko produktuen osaera bat hautatuz. Titulu mota bakoitzerako, dagokion TIRa dago, bai eta inbertsio mota bakoitzak zorro osoarekiko ( $n_t$ ) duen proportzioa ere.  $W$  klaseko zorroaren errentagarritasuna inbertitu den titulu bakoitzetik lortutako errentagarritasunen batez besteko haztatua da, haztapen-faktore gisa titulu mota bakoitzak zorroaren guztizkoan duen pisua hartuta.

$$TIR_{CARTERA} = TIR_1 \cdot n_1 + TIR_2 \cdot n_2 + \dots + TIR_t \cdot n_t + \dots + TIR_w \cdot n_w$$

Baina finantza-produktu guztiak ez dira berdin seguruak. Hau da, produktu batzuek errentagarritasun handiagoa eskaintzen dute arrisku bat dagoelako. Hori errenta aldakorreko produktuekin zein errenta finkoekin gertatzen da. Horiek, finantza-merkatuan saltzen badira, une desegokian sal daitezke, eta horrek minusbaliotasun batekin saldu beharra ekar dezake (prezio merkeagoan saldu).

Finantza-produktuen konbinazio bat aukeratzeko arrazoia inbertsio-estrategia gisa izendatzen da, eta kontuan hartu behar du, gutxienez, errentagarritasun-arrisku binomio hori. Errentagarritasuna maximizatzea ezin da finantza-inbertsioek beren gain hartutako arrisku-mailatik bereiz hartu. Errentagarritasun handiagoa eskaintzen duen edozein produktuk inplizituki arrisku handiagoa du lotuta. Ezin da bermatu Altxor Publikoaren bonu eta obligazioek ordezkatzeko dituzten aktibo seguruenean ematen dutena baino errentagarritasun handiagoa.

Horregatik, BGAE baten inbertsio-arriskuen funtzioaren zeregin garrantzitsu bat zorro osatzen duten finantza-aktiboak administratzea eta kudeatzea da, BGAEak helburu gisa markatzen duen gehieneko errendimendua edo errentagarritasuna edo une jakin batean ahalik eta kosturik txikienean lortu behar duen zenbatekoa lortzeko.

Inbertsio-estrategia mota desberdinak daude, eta Finantza-matematikaren barruan Zorroen Teoria deritzona sortzen dute; hala ere, edozein estrategia aplikatu aurretik, BGAEaren arriskuarekiko atxikimendua aztertu behar da eta gure interesetara egokitzen den produktu-tipologia zehaztu behar da.

Ondoren, erosteko/saltzeko erabakiak hartu behar dira, gure inbertsioetan sartuko edo kenduko diren finantza-produktuekin lotuta. Prozesu hori profesionalek egin ohi dute, eta inbertsiogileei/ekarpen-egileei egindako inbertsio guztien berri eman behar diete.

Hauek dira estrategia ohikoenak:

- **Kudeaketa aktiboa:** inbertsio-estilo honek merkatuaren gaineko errentagarritasunak izan nahi ditu, merkatuaren eraginkortasunik ezaz baliatuz. Horretarako, beren prezioaren azpitik dauden produktuak aurkituko dituzte, eta behar bezala identifikatuko dute noiz erosi eta noiz saldu.
- **Kudeaketa pasiboa:** modalitate honetan erreferentziazko indize baten errentagarritasuna erreplikatu nahi da, hala nola IBEX35, hura osatzen duten titulu berak hautatuz eta proportzio berean.
- **Kudeaketa immunizatzailea:** egitura horren azpian kapital nahikoa lortu nahi da aurreikusitako kapital-erreskateei aurre egiteko, errentagarritasun-maila jakin baten pean.

Inbertsio-estrategiaren beste erabakietako bat inbertsio hori egingo den denborazkotasunak zehazten du:

- **Epe laburreko inbertsioak:** berehalako errendimenduan, erosketan eta salmentan oinarritutako inbertsioak dira, eragiketa bakoitzean diferentzial bat lortzeko, oso txikia izan arren. Normalean, egun batetik urtebetera bitarteko inbertsioak izaten dira. Epe laburrean gertatzen diren gertaeren abantailak lortzeko aukera ematen digute.
- **Epe luzerako inbertsioak:** itzulera-beharrak ez dira unean unekoak, eta horrek kudeaketa geldoagoa ahalbidetzen du, lortu nahi den errendimendua lortzeko asmoz. Urtebetetik gorako aldietan gertatzen dira. Hala ere, inbertsio mota horrek ez du esan nahi produktu berak behin-behinekotasun osoan mantentzen direnik, baizik eta epe luzerako errendimenduak lortzeko estrategia bat dagoela.

BGAEak epe luzean jarduten duten erakundeak direnez, inbertsio koherenteak epe luzean fokalizatutako inbertsioak dira, baina horrek ez du esan nahi epe laburrean gerta daitezkeen aukerak eta espekulazioak alde batera utzi behar direnik.

#### 4. ZIKLO EKONOMIKOAK ETA INBERTSIO-POLITIKA

BASEen jarduera finantza-sektorearen barruan sartzen da. Aurreikuspen-planen bidez bazkideei kontingentzia jakin batzuen estaldura eskaintzen badiete ere, egindako ekarpenak finantza-merkatuan inbertitzen dira, eta, horregatik, ziklo ekonomikoei lotuta daude, lehen aipatu den bezala. Erakundeek aldian behin jasoko dituzte bazkideen ekarpenak, etorkizunean prestazioak ordain daitezzen. Horri esker, inbertsioak egiteko funtsak sor daitezke, prestazioa kobratzeko unean bazkideei kapital handiagoa emateko. Eta inbertsio horiek ekonomiaren gorabeheren eraginpean daude.

Baina enpresek ezin izango dute mota guztietako ondasunetan inbertitu; izan ere, gainbegirale publikoak inbertitu daitekeen aktibo egokien definizioan esku hartzen du, bazkideen etorkizuneko prestazioen kobrantza ziurtatzeko eta, horrela, inbertsio izugarri arriskutsuak saihesteko. BGAE berak inbertsio-politika bat ezar dezake, inbertsio-zorroaren helburuak neurtzeko eta kudeatzaileak nahitaez bete beharreko printzipio batzuk ezartzeko.

##### 4.1. ZIKLO EKONOMIKOAK

Ziklo ekonomikoen barruan zenbait fase daude, bata bestearen atzetik daude eta ez dute denborazkotasun zehatzik, egoera bakoitza desberdina baita, bai faseetan, zikloetan, bai herrialdeetan.

Hauek izaten dira fase nagusiak:

- **Atzeraldia:** fase horretan kontsumoa murrizten da eta langabeziak gora egiten du. Aurrezpena handitu egiten da, ekonomian beldur orokorra dagoelako. Enpresek asaldura-aldiak izaten dituzte, eta administrazio publikoen diru-bilketak behera egin ohi du, enpresen geldialdiaren ondorioz.
- **Errekuperazioa:** atzeraldia ondorengo aldi gisa sortzen da. Ekonomia pixkanaka esnatzen hasten da, pixkanakako hedatze-prozesua gertatzen ari



da eta enpresa-jarduerak gora egiten du. Era berean, kontsumo pertsonalak gora egin ohi du, eta, horren ondorioz, ekoizpena handitu egiten da, eta itzulkinak sortzen dira, hedapenaren norabidean joango diren inbertsioak ahalbidetzen dituztenak.

- **Hedapena:** fase honetan, enpresa-ekoizpena hazi egiten da, eta BPGd-ak gora egiten du (herrialdearen barne-produktu gordina). Enpresen kontsumoak eta kontsumo pribatuak gora egin dute, eta langabezia-tasak murriztu egin dira, ekoizpena handitu egin delako. Fase heldu batean sartzen da, ekonomiaren oszilazioak murriztuta.
- **Dezelerazioa/moteltzea:** hazkundera geldialdia gertatzen da. Kontsumoa murrizten hasten da, enpresa-errendimendua murrizten hasten da ekoiztako kantitateari dagokionez, langabezia-tasaren geldialdia gertatzen hasten da. Kontsumitzailea aurrezten hasten da.

#### 4.2. INBERTITZAILEAREN PROFILA

Finantza-merkatuetan edozein inbertsio egin aurretik, finantza-tresnen merkatuei buruzko Zuzentarauak, ingelesez MiFID (Markets in Financial Instruments Directive) izenaz ezaguna denak, prozesu bat egitera behartzen du bezeroaren arriskuarekiko atxikimendua zehazteko. Prozedura horren azpian dagoen ideia finantza-produktu eta -zerbitzuen aniztasunarekiko babesa areagotzea da. Horrela, inbertitzaile bakoitzak bere profilarekin bat datozen produktuetan inbertitzea lortu nahi da.

BASEentzat ez da prozesu hori eskatzen, epe luzerako produktuak direlako eta arrisku murriztua dutelako, gainbegiraleak ezarritako baldintzak direla eta. Hala ere, interesgarria da jakitea zer inbertitzaile mota den ekarpen-egilea; izan ere, emaitzazko arriskurako zaletasuna nolakoa den, hala izan beharko da gauzatu beharreko inbertsio-estrategia.

Inbertsorea hainbat taldetan kategoriza genezake, kontuan hartuta inbertsore bat ezin dela betirako egon kategoria hauetako batean:

- **Profil kontserbatzailea:** arriskuarekiko beldurra. Profil horren helburua da emandako kapitala mantentzea, eta, beraz, inbertsioak inbertsioari eustera bideratuko dira. Errentagarritasun bermatua duten inbertsioetan oinarritzen

da batez ere. Hala ere, inbertsioak bermatuta daudenez, lortutako errentagarritasuna txikia izan ohi da.

- **Profil ertaina:** nolabaiteko tolerantzia arriskuarekiko. Errentagarritasun egokiak lortzeko, gerta daitezkeen galerak jasateko gai izan behar da, eta galera horiek aldi baterakoak ere izan daitezke. Arrisku baxuen eta altuen artean mantendu ohi dira, galerak gertatuz gero gehiegizkoak izan ez daitezzen.
- **Profil arriskutsua:** galerak onartzeko prest dauden inbertitzaileak dira, eta haiekiko tolerantzia handia izaten dute. Inbertitzaile horren interesa beste modu batean lortuko liratekeenak baino errentagarritasun handiagoak lortzeko aukeran datza. Ez du esan nahi inbertitzaile horiek beti aukera arriskutsuena aukeratzen dutenik, baizik eta inbertitu dezaketen produktuen tipologia handiagoa dela, arrisku gehiago onartzeko prest daudelako.

Historikoki, arrisku-joera handiena duten pertsonatzat hartu izan dira gazteenak, eta erretirotik hurbil dauden pertsonak kontserbadoreagoak izaten dira beren inbertsioekin. Baliteke katalogazio hori guztiz zuzena ez izatea, une jakin batzuetan profil batetik gertuago egon baitaiteke, eta gero beste profil batetik, eta horregatik da garrantzitsua inbertitzailearen profila ezagutzea.

### 4.3. BIZI-ZIKLOA INBERTSIO-ESTRATEGIA GISA

Gizakiak hainbat ziklo ditu bizitzan zehar, eta ziklo horietan premia eta lehentasun desberdinak agertzen ditu. Gaztetan lehentasuna lan-merkatuan sartzea, independizatzea eta beren familia sortzea da. Aurrezkien zati handi bat ondasunak eta zerbitzuak erostera bideratzen dute. Zehazki, etxebizitza, automobila, bidaiak eta prestakuntza eskuratzea. Beraz, aurrezki ia guztiak helburu horietara bideratzen dira.

Ondoren, aurrezkiaren zati handi bat etxebizitza ordaintzeko erabiltzen da, eta gainerakoa familia-gastuetarako eta ezustekoetan inbertitzeko. Une horretan, herritar gehienak erretiratzeko aurreztea pentsatzen hasten dira. Hala egiten badute, arriskuarekin inbertitzeko prestasun handiagoa izaten dute, beren ondarea handitzeko epe luzean espero den errentagarritasun handiagoaren truke. Prestazio bat kobratu arteko denbora 30 urte ingurukoa da.

Denborak aurrera egin ahala, pertsonen eta familien premiak aldatu egiten dira. Gastua handitu egin da hezkuntzan eta erretiroaren aurreikuspenean. Zerga-

abantailak kontuan hartzen dira eta ondarea modu seguruagoan hazteko inbertitzen da. Inbertsioak ez dira hain oldarkorrak, baina oraindik ere arriskua dago eta etekina bilatzen da.

Erretiratzeko adinaren aurreko urteetan bizi-maila egokia nola ziurtatu pentsatzen da. Aurrezkiaren zati handi bat epe ertainean inbertitzen du, etorkizuneko errentak lortzeko. Inbertsioaren segurtasuna lehentasunezkoa da. Ez dago galerak berreskuratzeko denborarik. Dirua errenta finkoko tresnetan eta moneta-merkatuko aktiboetan jartzeko joera dago.

Erretiroa hartzeko adinetik aurrera, normalean epe luzerako inbertsioarekiko interesa desagertzen da, eta ezusteko kasuetarako likidezia izateko beharra handitzen da.

Beraz, hiru fase daude BGAEan inbertitzeko estrategiak ezartzeko, bazkidearen adinaren arabera:

- **Metatze-fasea:** bazkideak gazteak dira eta urte asko geratzen dira erretiro-adinera iristeko. Inbertsioa epe luzera egiten da, errenta aldakorreko ehuneko handiarekin eta gainerakoa epe luzerako errenta finkoan.
- **Finkatze-fasea:** BASEan jada zenbat urte daramatzagu eta erretiro-adinaren erdibidean gaude. Inbertsioa arrisku txikiagoko produktuetan oinarritzen da, erretiroa hartzeko unea hurbiltzen baita. Errenta aldakorrean inbertitutako ehunekoak behera egin du, eta titulu eta produktu kaudimendunak bilatzen dira. Gauza bera gertatzen da errenta finkoarekin ere, batez ere epe ertain eta laburrean.
- **Erretiroa prestatzeko fasea:** bazkideak erretiroa gertu dagoela ikusten du eta, beraz, inbertsioen helburua metatutako kapitala gordetzea da. Errenta aldakorreko produktuetan egindako inbertsioa pixkanaka desagertzen da. Pisu handiagoa dute bermatutako produktuek, epe ertain eta laburreko errenta finkoak, baina, batez ere, aktibo monetarioek.

#### 4.4. INBERTSIO-POLITIKA

Legediak aukera ematen du BGAEek beren inbertsioak non egingo dituzten modu independentean erabakitzeko. BGAEak berak, bere ezaugarrien, bere bazkideen ezaugarrien eta bere arrisku-lehentasunen arabera, erabaki beharko

du zer egin bazkideen ekarpenekin, nola inbertitu eta zergatik inbertituko dituzten. Hau da, zer inbertsio-politika jarraituko duen erabaki beharko du.

Egin beharreko inbertsioek zenbait ezaugarri izan behar dituzte, eta BGAEaren gobernu-organoek zehaztu eta bazkideen artean argitaratu behar dituzte:

- **Errentagarritasuna:** bazkideen ekarpenak inbertitzean, prestazioa kobratzeko unean, zenbatekoa gutxienez emandakoa izatea ahalbidetuko duen errendimendua lortzea espero da. Bazkideek beren soldatetatik zati bat kentzen dute etorkizuneko aurreikuspenean sartzeko; beraz, ordainsari bat ezarri beharko da (aukera-kostua) gaur zenbateko horiek ez dituztelako eta biharko uzten dituztelako. Errostea ahalmenari eustea izan ohi da helburuetako bat, eta interes gehiago eranstea egokia litzateke, gaur egun ez dituztelako baliabideak biharko uzten.

Interesgarria da inbertsio-politikan zehaztea zein urteko errentagarritasun lortu nahi den, edo kanpoko aldagai edo indize batekin erlazionatzea, hala nola inflazioarekin, soldata-igoerarekin edo merkatuko errentagarritasun-indize batekin.

- **Segurtasuna:** inbertitutako kapitala berreskuratzen dela bermatzeko gai izan behar dute inbertsioek, ekarpenak egiten dituenak hala eskatzen duenean. Hainbat finantza-produktutan inbertitu behar da, eta egokiena arriskua txikia den edo, gutxienez, neurri handi batean kontrolatzen den produktuetan inbertitzea da.

Horregatik, inbertitzen den enpresei kreditu-kalifikazio ona eskatzen zaie, eta horrek esan nahi du agindutako errendimendua emango digutela gehienbat. Jardunbide egoki bat inbertsio-politikan kreditu-kalitatearen maila altuen aldeko lehentasuna adieraztea da.

- **Likidezia:** egindako inbertsioek erroste/saltzeko erraztasunak eman behar dituzte; izan ere, horrela berehala aldatuko da inbertsio-estrategia, edo erakunde bakoitzak bere inbertsio-politika egokitu ahal izango du ekarpenak egiten dituzten bazkideen beharretara.

Merkatu arautuetan finantza-aktiboak salerosten laguntzeko inbertsio-politikan sartzeak erraztu egiten du likidezia-maila, egunean transakzio asko baitaude.

- **Dibertsifikazioa:** egindako inbertsioak ez dira inoiz sektore, lurralde edo produktu-mota bakar batean ardaztu behar. Izan ere, ezaugarri hori betetzen ez bada, arriskua areagotu egiten da, sektore jakin bati edo produktu-mota jakin bati eragiten dion krisiaren aurrean, gure kapitalak izugarri eragin baitezake.
- **Inbertsioaren eta epeen arteko kongruentzia:** BASEen kasuan, neurri handi batean zehaztu daiteke noiz emango den bazkidearen prestazioa, bereziki erretiroaren ondoriozko prestazioaren kobrantza aipatzen bada.

Beraz, inbertsio-politikek kontuan hartu behar dute bazkideek prestazio baten ondorioz kapitalak jasoko dituzten epea, eta, beraz, BGAEaren inbertsioen inbertsio-epeak bat etorri behar du kapital-irteeren epeekin.

Bazkideek erabaki behar dituzte inbertsio-irizpide eta -printzipio horiek guztiak, eta inbertsioez arduratzen denak bete beharko duen agindua izango dira

Lan honen bibliografía-erregistroa Eusko Jaurlaritzako Liburutegi Nagusiaren katalogoan aurki daiteke:  
[https://www.katalogoak.euskadi.eus/cgi-bin\\_q81a/abnetclop?SUBC=VEJ/J0001](https://www.katalogoak.euskadi.eus/cgi-bin_q81a/abnetclop?SUBC=VEJ/J0001)

<b>Argitaraldia:</b>	1.a argitaletxe honetan, 2021eko azaroa
<b>Ale-kopurua:</b>	60 ale
<b>Copy Righ:</b>	Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa Ekonomia eta Ogasun Saila
<b>Argitaratzailea:</b>	Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco
<b>Egileak:</b>	Joseba Iñaki de la Peña Esteban Manuela Escribano Riego Asier Garayeta Bajo Luis Carlos Izquierdo Goikoetxea Nerea Respaldiza Zalbidea José Antonio Sánchez Gómez
<b>Azalaren irudia:</b>	Pixabay stones-2040340_1920
<b>Inprimaketa:</b>	Eusko Jaurlaritzaren Inprenta eta Erreprografia Zerbitzua
<b>ISBN:</b>	978-84-457-3615-9
<b>Lege Gordailua:</b>	LG G 724-2021